

APSTIPRINĀTA
Bauskas novada domes sēdē
2017.gada 23.februārī
(prot.Nr.4, 51.punkts)

Bauskas novada pašvaldības sabiedrības veselības un sociālo pakalpojumu attīstības stratēģija 2017. –2024. gadam

Bauska, 2016

Bauskas novads
Novads, kur satiekas...

Saturs

Saturs.....	2
Izmantotie saīsinājumi un pamatjēdzieni.....	4
Ievads.....	6
1. Sabiedrības veselības un sociālo lietu politika Latvijā un Bauskas novadā	7
1.1. Sasaiste ar politikas plānošanas dokumentiem Latvijā un Eiropā.....	7
1.1.1. Veselība 2020	7
1.1.2. ES politikas dokumenti veselības jomā.....	7
1.1.3. Latvija 2030	7
1.1.4. Nacionālais attīstības plāns 2020	7
1.1.5. Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2020.....	8
1.1.6. Veselības veicināšanu regulējošie normatīvie akti.....	8
1.2. Sasaiste ar politikas plānošanas dokumentiem Bauskas novadā.....	9
1.2.1. Bauskas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.-2030.gadam	9
1.2.2. Bauskas novada attīstības programma 2012.-2018.gadam	9
1.2.3. Bauskas novada sporta attīstības stratēģija 2016.-2022.gadam.....	9
1.2.4. Bauskas novada pašvaldības iestādes “Bauskas novada Sociālais dienests” attīstības stratēģija 2016.-2020.gadam.....	10
1.2.5. SIA “Bauskas slimnīca” vidēja termiņa darbības stratēģija 2016.-2018.gadam	10
2. Sabiedrības veselības raksturojums Latvijā un Bauskas novadā	11
2.1. Demogrāfiskie rādītāji	11
2.2. Sociālās situācijas raksturojums Bauskas novadā	13
2.3. Neinfekciju un infekciju slimības	16
2.3.1. Sirds un asinsvadu sistēmas slimības	18
2.3.2. Ļaundabīgie audzēji	18
2.3.3. Ārējie nāves cēloņi un traumatisms	19
2.3.4. Mātes un bērna veselība	21
2.3.5. Psihiskā veselība	22
2.3.6. Zobu un mutes veselība.....	24
2.3.7. Hroniskās slimības	26
2.3.8. Infekciju slimības	27
2.3.9. Seksuāli transmisīvās infekcijas	28
2.3.10. Personas ar invaliditāti	29
2.4. Veselību ietekmējošie faktori.....	29
2.4.1. Paveiktais veselības veicināšanā Bauskas novadā.....	29

2.4.2. Veselības stāvokļa pašnovērtējums un paradumu maiņa	32
2.4.3. Aptaukošanās un liekais svars	33
2.4.4. Uztura paradumi.....	34
2.4.5. Fiziskās aktivitātes	35
2.4.6. Atkarību izraisošās vielas un procesi	37
2.4.7. Ārējās vides ietekme uz iedzīvotāju veselību	40
2.5. Vispārīgs Bauskas novada veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu raksturojums..	41
3. Stratēģijas mērķis un turpmākā rīcība.....	45
3.1. SVID analīze	45
3.2. Stratēģijas mērķi un rīcības virzieni.....	47
3.3. Rīcības virzieni un uzdevumi	49
3.4. Stratēģijas rezultatīvie rādītāji.....	62
3.5. Stratēģijas uzraudzība	64
Pielikumi	65

Izmantotie saīsinājumi un pamatjēdzieni

CSP	Centrālās statistikas pārvalde
ES	Eiropas Savienība
VM	Veselības ministrija
NVD	Nacionālais veselības dienests
EK	Eiropas Komisija
MK	Ministru kabinets
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
NVO	Nevalstiskās organizācijas
NVPT	Nacionālais veselīgo pašvaldību tīkls
NVVST	Nacionālais veselību veicinošo skolu tīkls
PVO	Pasaules Veselības organizācija
SAS	Sirds un asinsvadu sistēmas slimības
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
HIV	Cilvēka imūndeficīta vīruss
ĶMI	Ķermeņa masas indekss
SVID	Spēcīgo un vājo pušu, iespēju un draudu analīze
VDEĀK	Valsts darbspēju ekspertīzes ārstu komisija

Nacionālais veselīgo pašvaldību tīkls - tīkla mērķis ir sekmēt labās prakses piemēru, pieredzes un ideju apmaiņu starp pašvaldībām, atbalstīt pašvaldības un sniegt tām metodoloģisku atbalstu dažādu sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumu risināšanā lokālā līmenī un paaugstināt pašvaldību darbinieku izglītotību sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumos, tādējādi atbalstot veselības, labklājības un vienlīdzīgu iespēju attīstību reģionālajā līmenī¹.

Liekā ķermeņa masa un aptaukošanās – par lieko ķermeņa masu runā tad, kad ķermeņa masas indekss (svars (kilogramos) dalīts ar augumu kvadrātā (metros)) pārsniedz indeksa līmeni 25, bet par aptaukošanos, kad rādītājs ir 30 un vairāk².

Rīcības plāns – posmu vai darbību secība, kas jāveic, lai izvirzītie mērķi tiktu sasniegti. Rīcības plāns paredz trīs galvenos elementus: a) īpašus uzdevumus; b) konkrētu laika periodu, kurā uzdevumi tiks veikti un c) nepieciešamo resursu apjomu mērķu optimālai sasniegšanai³.

Sabiedrības veselība – zinātne, māksla izsargāties no slimībām, pagarināt mūža ilgumu, sekmēt psihisko un fizisko veselību efektīvi organizējot sabiedrības pūliņus

¹ LR VM, http://www.vm.gov.lv/lv/ministrija/pasvaldibas_lomas_stiprinasana_veselibas_veicinasana/

² Latvijas Republikas E-veselības sistēma, <https://www.eveseliba.gov.lv/sakums/informativie-raksti/veselibas-veicinasana/%C4%B7erme%C5%86a-masas-indekss>

³ MK noteikumi nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi"

šajā jomā. Tas ir viens no sabiedrības organizētiem darbības veidiem, lai aizsargātu, atjaunotu un veicinātu cilvēku veselību⁴.

Slimību profilakse ir pasākumu kopums ar mērķi novērst vai samazināt apstākļus, kas varētu novest pie veselības pasliktināšanās vai slimības, kā arī pēc agrīnas veselības problēmas vai slimības simptomu parādīšanās novērst saslimšanu un ar to saistītos riska faktorus, invaliditātes iespējamību un priekšlaicīgu mirstību un saglabāt iespējami labāku atlikušo veselības potenciālu hronisku slimību gadījumā. Slimību profilakse ietver pasākumus slimību novēršanai (piemēram, riska faktoru samazināšana), slimību attīstības apturēšanai un to seku mazināšanai.⁵

SVID analīze (angļu val.: *SWOT analysis*) ir stratēģijas plānošanas instruments, kas ļauj noteikt uzņēmuma vai projekta stiprās puses (*Strengths*), vājās puses (*Weaknesses*), iespējas (*Opportunities*) un draudus (*Threats*).

Veselības aprūpes pieejamība – pasākumu kopums, kas ietver telpu, cilvēkresursu, informācijas un atbilstošu tehnoloģiju nodrošināšanu (noteiktas infrastruktūras izveidošana), lai konkrētais veselības aprūpes pakalpojuma sniedzējs varētu sniegt iedzīvotājiem veselības aprūpes pakalpojumus⁶.

Veselīgi nodzīvotie dzīves gadi – rādītājs, kas atspoguļo to iedzīvotāju vidējo mūža ilgumu, kuru viņi pavada bez nozīmīgas slimības vai invaliditātes⁷.

Veselības veicināšana ir process, kas rada iespēju katram cilvēkam pastiprināt kontroli pār savu veselību un uzlabot to.⁸ Veselības veicināšanā iesaistās virkne pasākumu, kuru mērķis ir atbalstīt veselīgu dzīvesveidu, samazināt veselības stāvokļa nevienlīdzības starp dažādām grupām un ļaut indivīdiem un sabiedrībai kopumā balstīt savas izvēles uz veselīgiem principiem⁹.

Veselība – saskaņā ar PVO definīciju ir pilnīgas fiziskas, psihiskas un sociālas labklājības stāvoklis un ne tikai slimību neesamība¹⁰.

⁴ Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.-2020.

⁵ PVO Health Promotion glossary - http://www.who.int/hpr/NPH/docs/hp_glossary_en.pdf

⁶ Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.-2020.

⁷ EK, http://ec.europa.eu/health/indicators/healthy_life_years_lv

⁸ Vadlīnijas pašvaldībām veselības veicināšanā". SPKC. 2012.

⁹ Purcell, K. (2002) The Role of Local government in Public Health Regulation

¹⁰ PVO. 1946. WHO definition of Health, Preamble to the Constitution of the WHO as adopted by the International Health Conference, New York, 19–22 June 1946; signed on 22 July 1946 .

Ievads

Veselība ir ne tikai vērtība, bet arī resurss, kas veicina gan valsts, gan novada ekonomisko izaugsmi¹¹. Vesels cilvēks veselā sabiedrībā var gan produktīvāk strādāt, gan pildīt savas sociālās lomas, gan labāk pielāgojas izmaiņām. Laba veselība ir cieši saistīta ar kopējo dzīves kvalitāti. Sabiedrības līmenī tā stiprina vispārējo labklājību, sociāli pieņemamas savstarpējās attiecības, ģimenes institūciju, drošību, sociālo iekļaušanos un vienlīdzību. Veselība ir ilgtspējīgas attīstības pamats¹². Taču laba veselība ir ne tikai slimību iztrūkums un visiem pieejami veselības aprūpes pakalpojumi. Būtiska nozīme veselības saglabāšanā ir katra indivīda paradumiem un dzīvesveidam, kā arī fiziskās un sociālās vides uzlabošanai.

Liela loma iedzīvotāju veselības saglabāšanā un veselīga dzīvesveida veicināšanā ir pašvaldībai kā sabiedrībai vistuvāk esošai valsts pārvaldes institūcijai. Tieši pašvaldība vislabāk pārzina savu iedzīvotāju veselības stāvokli, esošās problēmas un vajadzības, kā arī zina savas iespējas un resursus palīdzības nodrošināšanai. Pašvaldība ir atbildīga par saviem iedzīvotājiem un veselīgas, kulturālas un sociāli stabilas vides un infrastruktūras veidošanu un attīstību¹³.

Lai nodrošinātu iedzīvotāju vajadzībām atbilstošu, sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstību un uzlabotu Bauskas novada iedzīvotāju veselību un labklājību, samazinot nevienlīdzību veselības jomā, kā arī sekmētu vispārējās, taisnīgas, kvalitatīvas un ilgtspējīgas veselības veicināšanas sistēmas attīstību, ir izstrādāta “Bauskas novada pašvaldības sabiedrības veselības un sociālo pakalpojumu attīstības stratēģija 2017. –2024.gadam”.

Stratēģija ir vidēja termiņa plānošanas dokuments un sastāv no trim daļām. Pirmā daļa „Sabiedrības veselības un sociālo lietu politika Latvijā un Bauskas novadā” atspoguļo sasaisti ar politikas plānošanas dokumentiem. Otrā daļa „Sabiedrības veselības raksturojums Latvijā un Bauskas novadā” atspoguļo sabiedrības veselības rādītājus un ieskicē problēmjautājumus. Trešajā daļā “Veselības veicināšanas stratēģijas mērķis un turpmākā rīcība” tiek noteikti Bauskas novada stratēģiskie mērķi, plānotie rīcības virzieni un uzdevumi, kā arī uzraudzības ziņojumā ietveramie uzraudzības rādītāji.

Stratēģijas izstrāde veikta, pamatojoties uz Latvijas Republikas likuma „Par pašvaldībām” 15.panta 6.punktu, kas nosaka, ka viena no pašvaldības funkcijām ir veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu. Stratēģija izstrādāta balstoties uz LR Veselības ministrijas Vadlīnijām pašvaldībām veselības veicināšanā, kā arī ir ņemts vērā Bauskas novada iedzīvotāju un ieinteresēto pušu (organizāciju, institūciju, biedrību pārstāvji) viedoklis.

¹¹ EK, http://ec.europa.eu/health/strategy/policy_lv

¹² LR VM, <http://www.vm.gov.lv/lv/tava-veseliba/veseligs-dzivesveids/>?.?print

¹³ Likuma “Par pašvaldībām”, 15.pants, 6.punkts, <http://likumi.lv/doc.php?id=57255>

1. Sabiedrības veselības un sociālo lietu politika Latvijā un Bauskas novadā

1.1. Sasaiste ar politikas plānošanas dokumentiem Latvijā un Eiropā

1.1.1. Veselība 2020

Viens no pamatprincipiem PVO stratēģijā „Veselība 2020” ir „cilvēks veselības sistēmas centrā”. PVO uzsver, ka visa procesa laikā ļoti būtiska ir visu iesaistīto partneru līdzdalība, kā arī indivīda atbildība par savas veselības saglabāšanu un uzlabošanu. Ir jānovērš nozaru savrupība rīcībpolitikā, īstenojot „veselība visās politikās” principu jeb to, ka **citām nozarēm, institūcijām un organizācijām jābūt iesaistītām un līdzatbildīgām sabiedrības veselības saglabāšanā un uzlabošanā**. Vienādas tiesības un iespējas visiem ir vēl viena no pamatvērtībām, ko var stiprināt, uzlabojot veselības un sociālās vides apstākļus.

1.1.2. ES politikas dokumenti veselības jomā

ES stratēģijas “Eiropa 2020” mērķis ir pārvērst Eiropas Savienību gudrā, ilgtspējīgā un iekļaujošā ekonomikā, kas veicina izaugsmi visiem. Viens no priekšnoteikumiem ir iedzīvotāji ar labu veselību¹⁴.

ES veselības aizsardzības stratēģija “Kopā par veselību” paredz, ka veicami ieguldījumi cilvēku veselībā, uzsverot **“jāinvestē cilvēku veselībā, it īpaši ar veselības veicināšanas programmām”**¹⁵.

1.1.3. Latvija 2030

„Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam” ir hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā. Stratēģija nosaka, ka viens no nozīmīgākajiem mērķiem ir nesamazināt cilvēkkapitāla bāzes vērtību un palielināt tā produktivitāti. Investīcijas cilvēkkapitālā ir prioritārs ilgtermiņa uzdevums, lai nodrošinātu visu cilvēkresursu, jo īpaši nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu, līdzdalību darba tirgū. Šīs stratēģijas 2.sadaļā „Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā” noteiktais ilgtermiņa rīcības virziens ir **veselības un sociālo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība**.

1.1.4. Nacionālais attīstības plāns 2020

“Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam” viena no trim prioritātēm ir "cilvēka drošumspeja", kurā viens no rīcības virzieniem ir **"vesels un darbaspējīgs**

¹⁴ EK, http://ec.europa.eu/health/strategy/policy_lv

¹⁵ EK, http://ec.europa.eu/health/strategy/policy_lv

cilvēks". Minētā rīcības virziena mērķa sasniegšanai uzstādīto piecu uzdevumu vidū ir arī veselīga un aktīva dzīvesveida paraduma nostiprināšana sabiedrībā¹⁶.

1.1.5. Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2020

Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.–2020.gadam (turpmāk - Pamatnostādnes) ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas balstās uz PVO Eiropas reģiona stratēģiju “Veselība 2020” un ir izstrādāts, lai aktualizētu Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2011.-2017.gadam iekļauto situācijas raksturojumu, problēmu formulējumu, mērķus, politikas rezultātus, rīcības virzienos ietvertos uzdevumus¹⁷ un saskaņotu tos ar NAP2020 un jauno finanšu plānošanas periodu.

Lai sasniegtu sabiedrības veselības politikas virsmērķi, tiek izvirzīti šādi apakšmērķi:

- Novērst nevienlīdzību veselības jomā, veicot pasākumus, lai nodrošinātu Latvijas iedzīvotājiem vienādas iespējas veselības veicināšanā un veselības aprūpē;
- Samazināt priekšlaicīgu mirstību no neinfekciju slimībām, mazinot riska faktoru negatīvo ietekmi uz veselību;
- Uzlabot mātes, tēva un bērna veselību, samazināt zīdaiņu mirstību;
- Veicināt veselīgu un drošu dzīves un darba vidi, samazināt traumatismu un mirstību no ārējiem nāves cēloņiem;
- Samazināt iedzīvotāju saslimstību ar infekcijas slimībām;
- Nodrošināt efektīvu veselības aprūpes sistēmas pārvaldi un racionālu resursu izmantošanu, lai sekmētu veselības aprūpes sistēmas darbības ilgtspējību.

1.1.6. Veselības veicināšanu regulējošie normatīvie akti

- Likums “Par pašvaldībām”;
- Ārstniecības likums;
- Likums “Par prakses ārstiem”;
- “Epidemioloģiskās drošības likums”;
- Likums “Par sociālo drošību”;
- Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums;
- Invaliditātes likums;
- MK noteikumi Nr.1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība”;
- MK noteikumi Nr.9 „Noteikumi par individuālo rehabilitācijas plānu personai ar prognozējamu invaliditāti un personai ar invaliditāti”;

¹⁶ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.g.. Apstiprināts ar 2012.g. 20.dec. Saeimas lēmumu.

¹⁷ Pamatnostādņu sagatavošanai tika izmantots Latvijas Universitātes veiktais pētījums „Izvērtējuma veikšana Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2014. – 2020.gadam izstrādei”.
http://www.vm.gov.lv/images/userfiles/sab_ves_pamatnost_izvertejums_31_01_14.pdf

- MK noteikumi Nr.1207 „Noteikumi par personai ar prognozējamu invaliditāti prioritāri sasniedzamo invaliditātes riska mazināšanai paredzēto pakalpojumu veidiem, apjomu, saņemšanas nosacījumiem un saņemšanas kārtību”;
- Latvijas Republikas Veselības ministrijas “Vadlīnijas pašvaldībām veselības veicināšanā” (apstiprināts ar Veselības ministrijas 29.12.2011. rīkojumu Nr.243)
- Sporta politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam;
- Pamatnostādnes “Cilvēkresursu attīstība veselības aprūpē”;
- Darbības programma “Izaugsme un nodarbinātība” 2014.-2020.gadam;
- Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam;
- Narkotisko un psihotropo vielu un to atkarības izplatības ierobežošanas un kontroles pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam.

1.2. Sasaiste ar politikas plānošanas dokumentiem Bauskas novadā

1.2.1. Bauskas novada ilgtermiņa attīstības stratēģija 2012.-2030.gadam

“Bauskas novada ilgtermiņa attīstības stratēģija 2012.-2030.gadam” ir ilgtermiņa plānošanas dokuments, kas nosaka novada attīstības ilgtermiņa stratēģiskos mērķus un prioritātes. Kā **viena no Bauskas novada attīstības nozīmīgākajām jomām tiek minēta veselība un sociālā joma**, lai sasniegtu Bauskas novada stratēģisko mērķi “Novadā iedzīvotāji grib un var dzīvot, jo ir pieejami kvalitatīvi visi nepieciešamie pakalpojumi, t.sk. kvalitatīva izglītība, nodrošināta tīra dabiskā vide, sakārtota sociālā un tehniskā infrastruktūra”.

1.2.2. Bauskas novada attīstības programma 2012.-2018.gadam

Bauskas novada attīstības programma 2012.-2018.gadam ir vidēja termiņa plānošanas dokuments. Viena no piecām izvirzītajām vidēja termiņa prioritātēm ir **kvalitatīva un droša vide**. Šīs prioritātes mērķis ir **nodrošināt iedzīvotājiem nepieciešamos sociālos, veselības aprūpes pakalpojumus, kā arī sniegt kvalitatīvas vides un drošības garantijas novada iedzīvotājiem**. Dokuments nosaka nepieciešamību attīstīt sociālās un veselības aprūpes pakalpojumus novadā, lai iedzīvotāji justos droši un pasargāti, lai būtu pārliecība, ka sociālie un veselības pakalpojumi ir pieejami nepieciešamajā apjomā, lai ģimenes būtu drošas par sevi un saviem bērniem, lai tiktu uzlabota jauniešu veselības situācija un attīstīti jauniešiem draudzīgi veselības pakalpojumi.

1.2.3. Bauskas novada sporta attīstības stratēģija 2016.-2022.gadam

“Bauskas novada sporta attīstības stratēģija programma 2016.-2022.gadam” ir novada vidēja termiņa sporta nozares plānošanas dokuments, kas ir cieši saistīts ar “Bauskas novada attīstības programmu 2012.-2018.gadam”. Plānošanas dokumentā izvirzītās prioritātes ir **veselīga dzīvesveida infrastruktūra, sports visiem** (tautas sports), t.sk. cilvēkiem ar invaliditāti, kā arī pasākumi veselīga/aktīva dzīvesveida veicināšanai.

1.2.4. Bauskas novada pašvaldības iestādes “Bauskas novada Sociālais dienests” attīstības stratēģija 2016.-2020.gadam

Bauskas novada Sociālā dienesta darbības stratēģija ir vidēja termiņa plānošanas dokuments laika posmam no 2016. līdz 2020.gadam, kurā tiek noteikti 2 nozīmīgākie stratēģiskie mērķi: uzlabot esošo sociālo pakalpojumu kvalitāti, Sociālā dienesta darbības plānošanu, administrēšanu un kontroli; veidot kvalitatīvus alternatīvus sociālos pakalpojumus Bauskas novada iedzīvotājiem, veicinot ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu attīstību personām ar funkcionāliem traucējumiem.

1.2.5. SIA “Bauskas slimnīca” vidēja termiņa darbības stratēģija 2016.-2018.gadam

“SIA “Bauskas slimnīca” vidēja termiņa darbības stratēģijā 2016.-2018.gadam” ir izvirzīti sekojoši stratēģiskie mērķi: pieejami un kvalitatīvi pakalpojumi; uzlabotas tehnoloģijas un infrastruktūra; komunikācija ar pacientiem un sabiedrību.

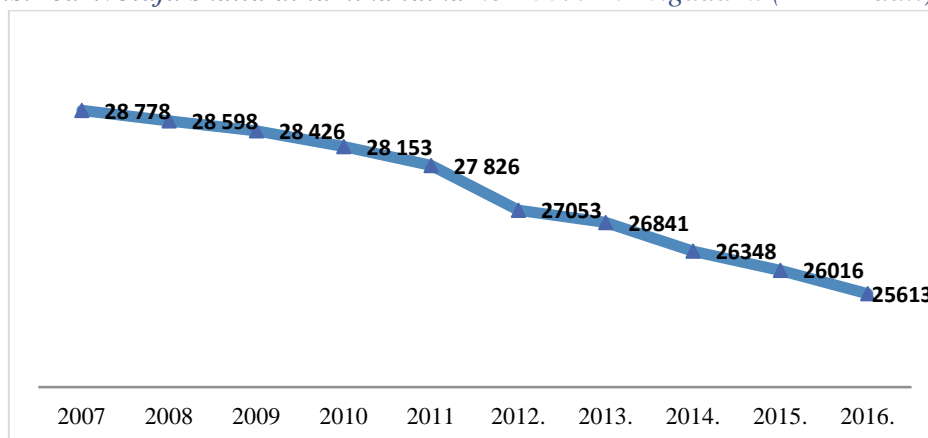
2. Sabiedrības veselības raksturojums Latvijā un Bauskas novadā

Bauskas novads tika izveidots 2009.gadā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, un to veido šādas teritoriālās vienības: Bauskas pilsēta, Brunavas, Ceraukstes, Codes, Dāviņu, Gailīšu, Īslīces, Mežotnes un Vecsaules pagasti. Novads atrodas Latvijas un Zemgales reģiona centrālajā daļā, robežojas ar Lietuvas Republiku, Iecavas, Vecumnieku, Rundāles, Jelgavas un Ozolnieku novadiem. Bauskas novada platība ir 786,6 km², no tiem 6,14 km² aizņem Bauskas pilsēta. 80,4% novada teritorijas aizņem lauksaimniecības zeme un 13% meži. Novada administratīvais centrs – Bauskas pilsēta – atrodas 68 km attālumā no Rīgas, 62 km no Jelgavas, 19 km no Latvijas – Lietuvas robežas. Pēc teritorijas attīstības līmeņa indeksa (2015.gada rādītāji), Bauskas novads ir 40.vietā starp visiem novadiem.

2.1. Demogrāfiskie rādītāji

Pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem¹⁸ uz 2016.gadu, Bauskas novadā ir reģistrēti 25613 iedzīvotāji, no kuriem 37 % dzīvo Bauskas pilsētā. Bauskas novadā, līdzīgi kā citviet Latvijā, demogrāfiskā situācija ik gadu pasliktinās (1.attēls). Iedzīvotāju skaita samazināšanās saistīta gan ar sabiedrības novecošanās tendencēm, gan ar ilgtermiņa migrāciju. Migrācijas saldo¹⁹ Bauskas novadā pēdējos gados ar katru gadu kļūst arvien negatīvāks – 2013.gadā -107, 2014.gadā -112, 2015.gadā -161 iedzīvotājs. Šādi dati apliecina nepieciešamību pašvaldības un arī valsts līmenī uzlabot sabiedrības dzīves kvalitāti un pakalpojumu pieejamību.

1. attēls. Iedzīvotāju skaita dinamika laikā no 2007.-2016.gadam. (PMLP dati)

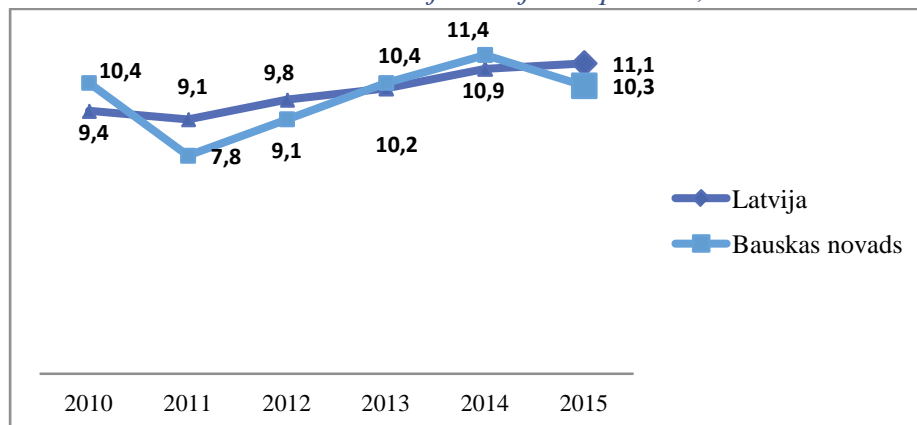
¹⁸Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati,

http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/iedzivotaju%20re%C4%A3istrs/0107iedzregj/ISPV_Pas_valdibas_iedzivotaju_skaitis.pdf

¹⁹Centrālās statistikas pārvaldes dati, <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/termini/migracijas-saldo-36813.html>

Kā pozitīva tendence jāatzīmē jaundzimušo skaita pieaugumu laika posmā no 2012. līdz 2014.gadam²⁰ - 2012.gadā 228 jaundzimušie, 2013.gadā 257 jaundzimušie, 2014.gadā 278 jaundzimušie. Savukārt 2015.gadā vērojama dzimstības samazināšanās – 249 jaundzimušie. Bauskas novadā 2013. un 2014.gadā dzimstība bija augstāka nekā vidēji valstī (2.attēls).

2.attēls. Dzimstība Bauskas novadā un vidēji Latvijā Republikā, uz 1000 iedzīvotāju

Slimību profilakses un kontroles centra publicētajā “Bauskas novada veselības profilā 2010-2014”²¹ tiek ieskicēti problēmjautājumi. Bauskas novadā ir augstāks zīdaiņu īpatsvars ar zemu dzimšanas svaru (zem 2,5 kg) nekā vidēji valstī – 2014.gadā 5,2 %, kamēr vidēji valstī 4,4%. Trīs reizes augstāki rādītāji kā vidēji Latvijā ir perinatālajai mirstībai²²(nedzīvi dzimušie un pirmajā dzīves nedēļā mirušie), 2014.g. sasniedzot 22 gadījumus uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušajiem.

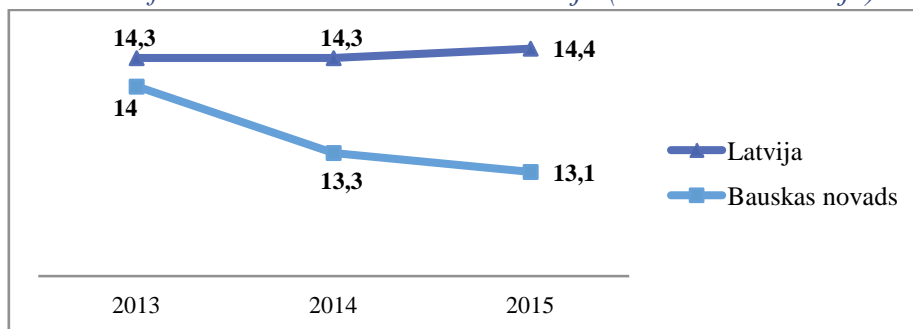
Līdzīgi kā Latvijā kopumā, arī Bauskas novadā iedzīvotāju dabiskā pieauguma bilance ir negatīva, mirušo skaits pārsniedz dzimušo skaitu: 2015.gadā 315 mirušie, 249 dzimušie. Šis ir objektīvs statistikas rādītājs, kas jāņem vērā, pieņemot lēmumus par novada attīstības politikas veidošanu. Taču salīdzinoši mirstības koeficients uz 1000 iedzīvotājiem Bauskas novadā pēdējos gados ir bijis zemāks kā vidēji Latvijā un koeficientu starpība ar katru gadu kļūst lielāka (3.attēls).

²⁰ CSP,
http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociale/Sociale_ikgad_iedz_dzimst/ID0020.px/?rxid=cdcb978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

²¹ SPKC,
https://www.spkc.gov.lv/upload/Petijumi%20un%20zinojumi/Pils%C4%93tu%20vesel%C4%ABbas%20profili/bauskas_novads_profils_20102014.pdf

²² CSP,
http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociale/Sociale_ikgad_iedz_mirst/IM0051.px/?rxid=cdcb978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

3.attēls. Mirstības koeficients Bauskas novadā un Latvijā (uz 1000 iedzīvotāju)²³

Viens no galvenajiem sabiedrības veselību raksturojošajiem rādītājiem ir iedzīvotāju vidējais paredzamais mūža ilgums. Jaundzimušo vidējais paredzamais mūža ilgums 2015.gadā Latvijā bija 74.7 gadi (vīriešiem 69.7, sievietēm 79.3)²⁴.

Analizējot statistikas datus par iedzīvotāju mirstības rādītājiem Zemgales reģionā, no 910 mirušajiem 2015.gadā vecuma grupā līdz 65.gadiem²⁵, 75% no mirušajiem ir vīrieši. Tas varētu būt skaidrojams ar neveselīgākiem dzīvesveida paradumiem un riskantāku uzvedību vīriešu vidū, piemēram, augstāka mirstība ārēju nāves apstākļu dēļ (satiksmes negadījumi, noslīkšana, traumas darbavietās utt.), neveselīgs uzturs, alkohola lietošana, smēķēšana, kā arī ar nerūpēšanos par savu veselību u.c. Papildus jānorāda, ka 2015.gada Zemgales reģiona mirstības rādītāji liecina, ka 40% no visiem mirušajiem vīriešiem nomirst vecumā līdz 65 gadiem (sievietes - 12%).

Izaicinājumi:

- Augstie zīdaiņu mirstības rādītāji Bauskas novadā;
- Paredzamais mūža ilguma rādītājs Latvijā ir otrs sliktākais Eiropas Savienībā, īpaši vīriešu vidū.

2.2. Sociālās situācijas raksturojums Bauskas novadā

Pētījumi liecina, ka tautas veselība ir cieši saistīta pirmkārt ar sociālajiem apstākļiem (politisko sistēmu, tautsaimniecības stāvokli, izglītību), otrkārt vidi (ūdens, gaisa un augsnes tīrību, pārtikas produktu kvalitāti) un treškārt ar veselības aprūpes sistēmas efektivitāti (medicīnisko pakalpojumu pieejamību, ārstēšanas pasākumu īstenošanu). Pirmie divi faktori ietekmē tautas veselību par 75 % - 80 %²⁶. Tādējādi veselības

²³ CSP, http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociale/Sociale_ikgad_iedz_mirst/IM0024.px/?rxid=cdcb978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

²⁴ CSP,

http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociale/Sociale_ikgad_iedz_mirst/IM0070.px/table/tableViewLayout2/?rxid=7ee5bb2b-7c93-4ccb-8a34-1aa4ade09cc3

²⁵ CSP, http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociale/Sociale_ikgad_iedz_mirst/IM0041.px/table/tableViewLayout2/?rxid=7ee5bb2b-7c93-4ccb-8a34-1aa4ade09cc3

²⁶ http://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/sppi/tautas/TAP-makets2013_ar_vaaku.pdf

veicināšanas kontekstā ir jāskata plašs loks dažādu faktoru, kuri nosaka indivīda paradumus un dzīvesveidu²⁷.

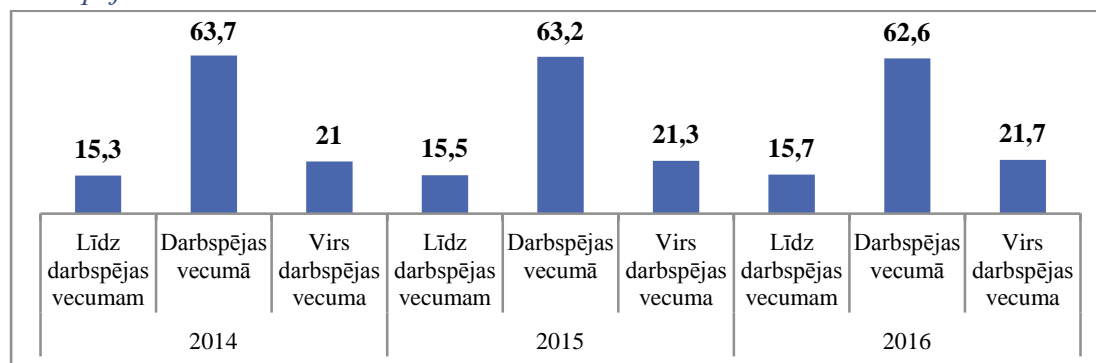
VESELĪBAS FAKTORI

Autori: Dahlgren un Whitehead, 1991

Kā jau tika minēts, Bauskas novadā iedzīvotāju skaits ik gadu samazinās, atbilstoši vidējai Latvijas tendencei. Ar gadiem novadā pieaug to iedzīvotāju skaits, kuri ir virs darba spējas vecuma²⁸ – 2014.gadā 21% iedzīvotāju, 2015.gadā 21.3% iedzīvotāju, 2016.gadā 21.7% iedzīvotāju (4.attēls). Salīdzinoši ar Latvijas vidējiem rādītājiem (2016.gadā virs darba spējas vecuma ir 23.2% iedzīvotāju), Bauskas novadā situācija ir pozitīvāka.

4.attēls. Iedzīvotāju procentuāls īpatsvars līdz darbības, darbības un virs darbības vecumā Bauskas novadā

Saskaņā ar demogrāfijas prognozēm, iedzīvotāju skaits Latvijā turpinās samazināties un galvenais iemesls tam būs novecošanās. Līdz 2030.gadam paredzamas būtiskas izmaiņas iedzīvotāju vecuma struktūrā, palielinoties iedzīvotāju skaitam vecumā virs 65 gadiem, vecuma grupā 0–14 gadi skaitam samazinoties par aptuveni 5%, bet vecuma grupā 15–64 gadi paredzama iedzīvotāju skaita samazināšanās par aptuveni 10%. Šādas izmaiņas tiek prognozētas arī Bauskas

²⁷ VM, http://www.vm.gov.lv/images/userfiles/aktualitates/vesels_20152065_2.pdf

²⁸ CSP, http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala_ikgad_iedz_iedzskaits/ISO040.px/?rxid=cdb978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

novadā. Tādējādi situācijā, kad iedzīvotāju skaits samazinās un sabiedrība noveco, ir svarīgi palielināt produktivitāti un nodrošināt visu potenciālo cilvēkresursu, jo īpaši nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu, dalību darba tirgū, uzlabojot veselības, sociālās aprūpes un sociālās drošības, kā arī mūžizglītības pieejamību.

2015.gadā Latvijā nabadzības riskam bija pakļauti 424 tūkstoši jeb 21,8 % iedzīvotāju – par 0,7 procentpunktiem mazāk nekā 2014.gadā, liecina Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) 2016.gadā veiktā apsekojuma dati. Strauji samazinājies dziļai materiālajai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvars – no 16,4 % 2015. gadā līdz 12,8 % 2016. gadā²⁹.

2015.gadā, palielinoties iedzīvotāju rīcībā esošajiem ienākumiem, ir pieaudzis arī nabadzības riska sliekšnis – līdz 318 eiro mēnesī (2014.gadā – 291 eiro mēnesī). 2015.gadā nabadzības riskam bija pakļauti 21,8 % Latvijas iedzīvotāju, kuru ekvivalentie rīcībā esošie (neto) ienākumi bija mazāki par 318 eiro mēnesī. To veicināja minimālās algas paaugstinājums līdz 360 eiro mēnesī, nodarbinātības pieaugums, t.sk. jauniešu, pirmspensijas un pensijas vecuma iedzīvotāju vidū, kā arī ar ģimeni un bērniem saistīto pabalstu palielināšanās aptuveni par trešdaļu, bet kavēja salīdzinoši lēns vecuma pensijas pieaugums (vidēji par 2,7 % 2015.gadā).

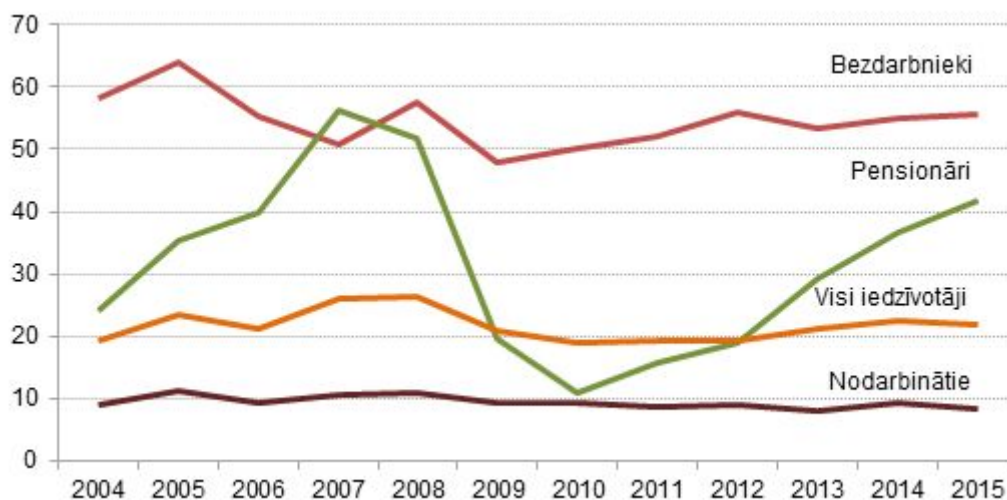
2015.gadā par 3,5 procentpunktiem palielinājies iedzīvotāju īpatsvars vecuma grupā virs 65 gadiem, kuri pakļauti nabadzības riskam (no 34,6 % 2014.gadā līdz 38,1 % 2015.gadā). Ja persona vecumā virs 65 gadiem dzīvo viena pati, tad nabadzības risks pieaug vēl straujāk – no 67,4 % 2014.gadā līdz 74 % 2015.gadā.

Gada laikā par 4,6 procentpunktiem samazinājies nabadzības riskam pakļauto bērnu īpatsvars un saruka līdz 18,6 % 2015.gadā (23,2 % 2014.gadā). Mājsaimniecībās, kurās apgādībā esošos bērnus audzina tikai viens no vecākiem, nabadzības risks joprojām ir augsts un sasniedza 34,4 % 2015.gadā. Ievērojami (par 9 procentpunktiem) samazinājies nabadzības risks mājsaimniecībās, kurās divi pieaugušie audzina trīs vai vairāk bērnus – no 34,5 % 2014.gadā līdz 25,5 % 2015.gadā. Nabadzības risks ir ievērojami zemāks mājsaimniecībās, kurās divi pieaugušie audzina vienu bērnu, vai mājsaimniecībās, kurās divi pieaugušie audzina divus bērnus – attiecīgi 11,2 % un 14,7 %.

Katru gadu ļoti augstam nabadzības riskam (virs 50 %, izņemot 2009.gadu – 47,9 %) ir pakļauti bezdarbnieki, un 2015.gadā rādītājs sasniedza 55,7 %. Strauji pieaudzis pensionāru nabadzības risks – līdz 41,9 % 2015.gadā salīdzinājumā ar 36,7 % 2014.gadā. 2015.gadā līdz 8,3 % ir samazinājies nodarbināto personu nabadzības risks (2014.gadā – 9,2 %).

²⁹ CSP, <http://www.csb.gov.lv/notikumi/nabadzibas-riskam-latvija-paklauti-424-tukstosi-jeb-218-iedzivotaju-45823.html>

5.attēls. Nabadzības risks dažādās iedzīvotāju sociāli-ekonomiskās grupās 2004.-2014.gadā (procentos)

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras datiem uz 2016.gada 30.jūniju, Bauskas novadā bezdarba līmenis bija 6.5%, kas ir augstāks nekā vidēji Latvijā (6.3%) un vidēji Zemgalē (5.9%). No 25613 iedzīvotājiem, trūcīgo personu skaits Bauskas novadā ir 833 (371 ģimene).

Iepriekš minētie sociālo situāciju raksturojošie dati pamato nepieciešamību veselības veicināšanas pasākumos likt akcentus uz sociālās atstumtības un nabadzības riskam pakļauto grupu veselības veicināšanas pasākumiem. Kopumā nozīmīgākie tautas vērtēšanas rādītāji Latvijā un līdz ar to arī Bauskas novadā ir negatīvi, vieni no sliktākajiem Eiropā. Pamatā šādai situācijai ir gan ekonomiskā nestabilitāte, zems zināšanu līmenis par veselību un higiēnas normām, morāli ētisko principu degradācija, nestabilas ģimenes saites, atbildības trūkums pret sevi, pret otru un pret

Izaicinājumi:

- Sabiedrības novecošanās nosaka nepieciešamību nodrošināt visu potenciālo cilvēkresursu, jo īpaši nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu, dalību darba tirgū;
- Nepieciešamība veikt veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumus, kas vērsti uz visu Bauskas novada sabiedrību, jo īpaši uz atstumtības un nabadzības riskam pakļautajām grupām.

apkārtējo vidi.

2.3. Neinfekciju un infekciju slimības

Slimību profilakses un kontroles centrs 2014.gadā ir izstrādājis Bauskas novada veselības profilu. Kā pozitīvās tendences Bauskas novadā tiek norādītas:

- Augstāka dzimstība nekā vidēji Latvijā;
- Zema saslimstība ar STI, HIV/AIDS;

- Zema saslimstība ar ērcu pārnēsātajām infekcijām – ērcu encefalītu un Laima slimību;
- Lielāks ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem uz 1 iedzīvotāju.

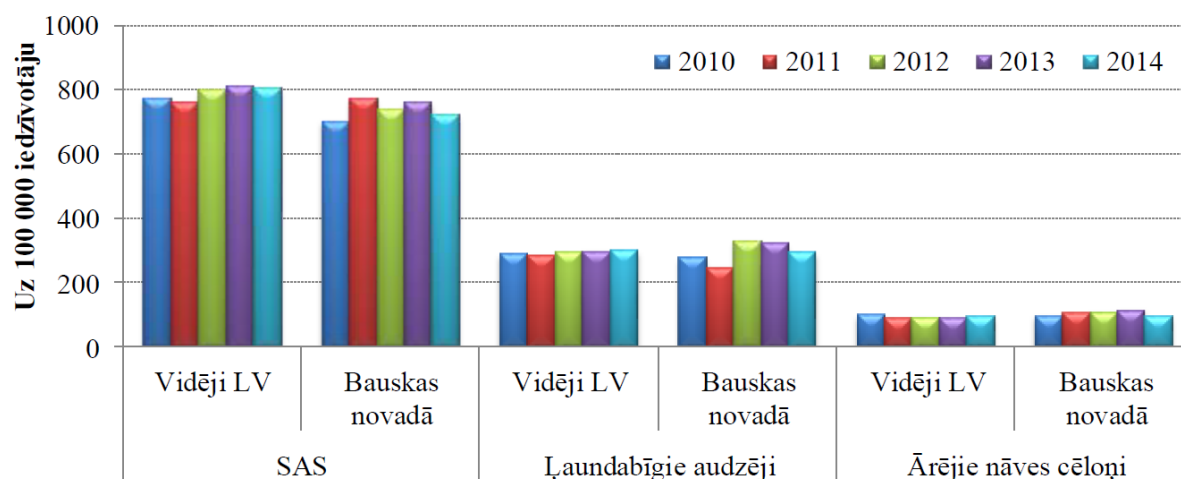
Kā galvenās **problēmas** un **izaicinājumi** tiek minēti:

- Augstāks jaundzimušo īpatsvars nepilngadīgām mātēm nekā vidēji Latvijā (2014.g. augstāks par 9%);
- Augsti perinatālās un zīdaiņu mirstības rādītāji;
- Augstāks pašnāvību relatīvais skaits nekā vidēji Latvijā (2014.g. 2,3 reizes augstāks);
- Saslimstība un mirstība no resnās zarnas, sigmveida un taisnās zarnas ļaundabīgā audzēja;
- Augstāka mirstība no cukura diabēta nekā vidēji Latvijā (2014. g. par 46%);
- Augstāka saslimstība ar tuberkulozi nekā vidēji LV (2014.g. par 15%).

Biežākie nāves cēloņi Bauskas novadā, tāpat kā Latvijā, ir sirds un asinsvadu sistēmas slimības, ļaundabīgie audzēji un ārējie nāves cēloņi³⁰. Lielā mērā spēju laicīgi diagnosticēt onkoloģiskās saslimšanas, kas ir otrais biežākais nāves cēlonis arī Bauskas novadā, ietekmē ārsta-speciālista pieejamība jeb konkrētajā gadījumā nepieejamība – Bauskas novadā nav pieejams onkologs.

Savukārt Bauskas slimnīcā 2016.gadā lielāko apmeklējumu ikdienas sastāda: 14.5% elpošanas sistēmas saslimšanas; 13.4% muskuļu un saistaudu saslimšanas; 12.2% ievainojumi, saindēšanās u.c. ārējās iedarbības saslimšanas; 11.6% uroģenitālās saslimšanas; 10.6% asinsrites sistēmas slimības³¹.

6.attēls. Bauskas novada iedz. mirstība no galvenajiem nāves cēloņiem 2010.-2014.gadā, uz 100 000 iedz.

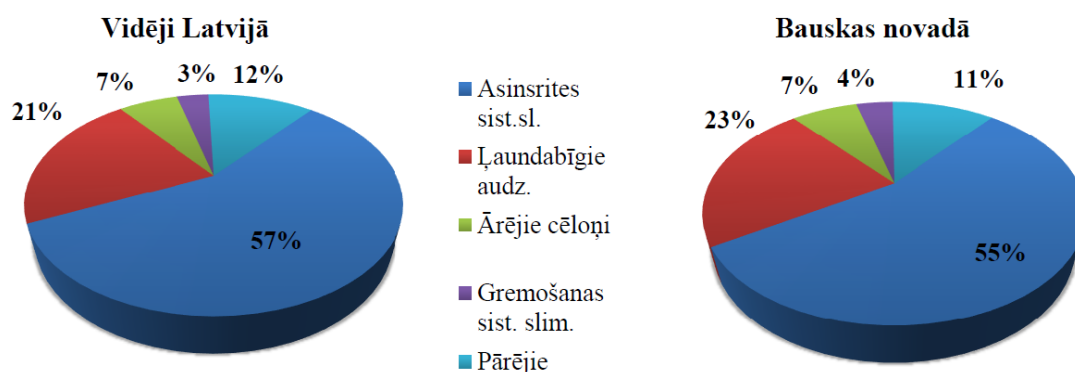

³⁰SPKC, Bauskas novada veselības profils 2010-2014,

https://www.spkc.gov.lv/upload/Petijumi%20un%20zinojumi/Pils%20un%20vesel%C4%ABbas%20profili/bauskas_novads_profils_20102014.pdf

³¹SIA "Bauskas slimnīca" sniegtie dati

7.attēls. Bauskas novada un Latvijas iedzīvotāju galvenie nāves cēloņi 2014.gadā, īpatsvars procentos

2.3.1. Sirds un asinsvadu sistēmas slimības

Sirds un asinsvadu slimības joprojām ir viens no galvenajiem saslimstības un mirstības iemesliem Latvijā un pasaulē un arī biežākais stacionēšanas iemesls. 2014.gadā Latvijā sirds un asinsvadu slimības bija nāves iemesls 57 % gadījumu (Bauskas novadā 55% gadījumu), no tām apmēram puse - koronāra sirds slimība. Mirstības rādītāji sirds un asinsvadu slimību dēļ Latvijā vecumā līdz 64 gadiem ir 3 reizes augstāki nekā vidēji Eiropas Savienībā. Kaut arī šīs slimības parasti skar gados vecākus cilvēkus, pirmās izmaiņas sirds un asinsvadu sistēmā sākas ievērojami agrāk, īpaši aterosklerozes gadījumā.

Efektīvākā sirds un asinsvadu slimību profilakse ietver smēķēšanas atmešanu, atbilstošas ķermeņa masas uzturēšanu, regulāras fiziskas aktivitātes, kā arī sabalansētu uzturu ar augstu augļu un dārzeņu patēriņu un samazinātu sāls, cukura un piesātināto tauku un trans-taukskābju patēriņu. Vienlaikus būtiska ir asinsspiediena, kopējā holesterīna līmeņa un cukura līmeņa kontrole, kā arī laicīga slimību diagnostika un kvalitatīva ārstēšana.

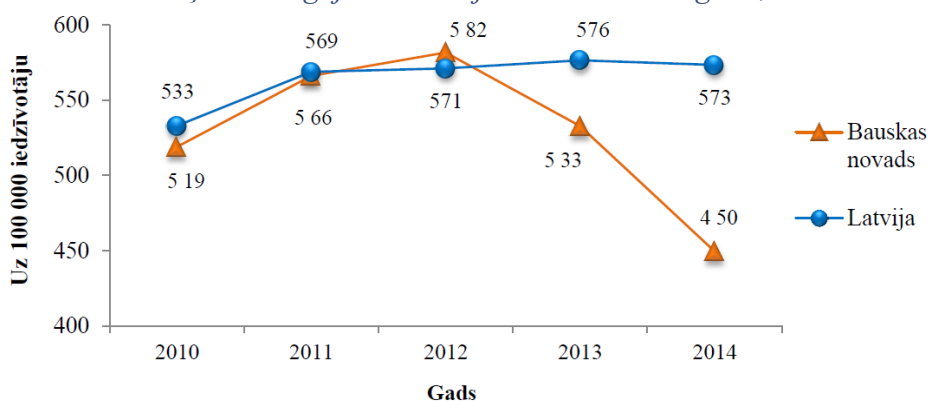
Izaicinājumi:

- Augstie mirstības rādītāji no sirds un asinsvadu slimībām nosaka nepieciešamību veikt pastiprinātus sirds slimību profilakses un kontroles pasākumus.

2.3.2. Ļaundabīgie audzēji

Ļaundabīgie audzēji ir otrs nozīmīgākais nāves cēlonis Latvijā. Bauskas novadā kopumā saslimšanas gadījumi 2013. un 2014.gadā ir bijuši ievērojami mazāk (8.attēls), tomēr šos rezultātus tiešā mērā ietekmē ārstu-speciālistu pieejamība – Bauskas novadā nav pieejams onkologs. Līdz ar to var secināt, ka augsts ir to pacientu skaits, kuriem ļaundabīgais audzējs ir konstatēts novēloti (III un IV stadija), kad izredzes slimību izārstēt ir kļuvušas krietni zemākas.

8.attēls. Saslimstība ar ļaundabīgiem audzējiem 2010.-2014.gadā, uz 100 000 iedz.

Augstākā mirstība ļaundabīgo audzēju grupā Bauskas novadā ir no bronhu un plaušu audzēja, prostatas audzēja vīriešiem, resnās, sigmoidveida un taisnās zarnas audzēja un krūts audzēja sievietēm. Mirstība no bronhu un plaušu audzēja dinamikā nemainās, saglabājoties nedaudz augstāka nekā vidēji Latvijā (2014.g. – par 12%). Mirstība no prostatas audzēja vīriešiem dinamika ir svārstīga, 2013. un 2014.gadā reģistrēts pieaugums. 2014.gadā pieaugusi arī mirstība no resnās, sigmoidveida un taisnās zarnas audzēja, par 33% pārsniedzot vidējo rādītāju valstī. Iepriekšējos gados mirstība no šīs grupas audzēja bija zemāka nekā vidēji Latvijā.

Skrīninga programmas Latvijā tiek īstenotas kopš 2009.gada ar mērķi savlaicīgi atklāt ļaundabīgus audzējus. Tās ietver krūts, dzemdes kakla un kolorektālā (zarnu) vēža profilaktiskās pārbaudes. Uzaicinātās mērķa grupas aptvere krūts un dzemdes kakla vēža skrīningam pārsniedz 95% (uzaicinājuma vēstules tiek izsūtītas), bet atsaucība kopumā nav apmierinoša, jo tā ir būtiski zemāka par starptautiski pieņemtajiem minimuma rādītājiem (mērķa grupas populācijas aptverei jāsasniedz vismaz 75%). Zarnu vēža skrīninga aptvere 2014.gadā bija 10,6%. Esošās skrīninga programmas ir jāturpina efektīvāk realizēt, palielinot aptveri, kā arī, palielinot ģimenes ārstu iesaisti.

Pētījumi arī norāda, ka vairāk nekā 30% no ļaundabīgo audzēju izraisītajiem nāves gadījumiem varētu novērst, ietekmējot 5 galvenos ar uzvedību un uzturu saistītos riska faktorus: augstu ķermeņa masas indeksu, nepietiekamu augļu un dārzeņu lietošanu, fiziskās aktivitātes trūkumu, alkohola un tabakas lietošanu.

Izaicinājumi:

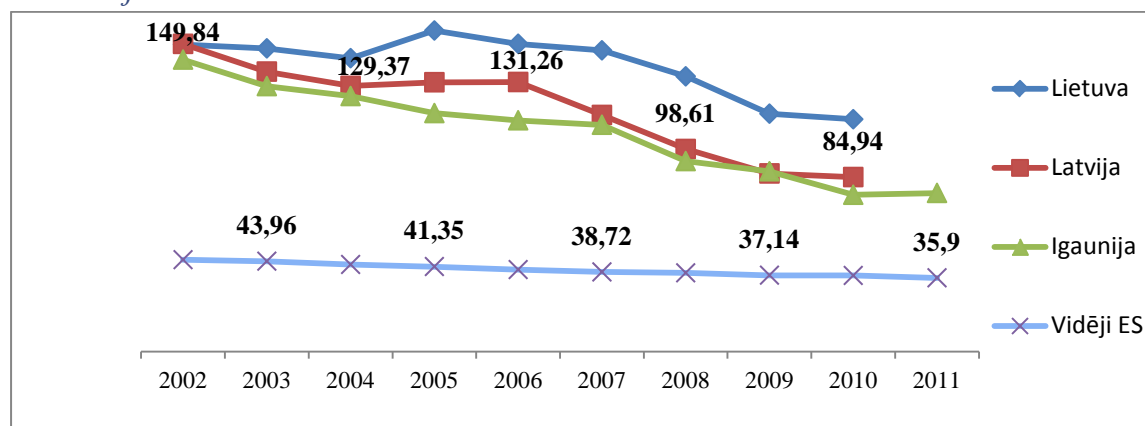
- Bauskas novadā augstāks mirstības rādītājs ir no bronhu un plaušu audzēja, prostatas audzēja, resnās, sigmoidveida un taisnās zarnas audzēja un no krūts audzēja;
- Latvijā un Bauskas novadā ir liels novēloti atklāto ļaundabīgo audzēju īpatsvars;
- Zema skrīninga programmu aptveres atsaucība Latvijā.

2.3.3. Ārējie nāves cēloņi un traumatisms

Viena no trim galvenajām iedzīvotāju nāves cēloņu grupām ir ārējie nāves cēloņi (pašnāvības, avārijas, vardarbība, ugunsgrēki, noslīkšana, saindēšanās u.c.). 9.attēlā var redzēt, ka Latvijā mirstība no ārējiem nāves cēloņiem ir apmēram divas reizes lielāka, nekā vidēji ES. 2014.gadā Bauskas novadā tie bija 7% no visiem nāves

gadījumiem. Tā kā no ārējiem cēloņiem mirušo skaits ir neliels – 2014.gadā 23 gadījumi, relatīvo rādītāju ietekmē katrs gadījums. 2014.gadā pieaudzis pašnāvību skaits (45 gadījumi uz 100 000 iedz.), vairāk nekā divas reizes pārsniedzot vidējo rādītāju valstī (19,2 uz 100 000 iedz.), sastādot gandrīz pusi no visiem ārējiem nāves cēloņiem – 11 pašnāvību gadījumi. Citi ārējie nāves cēloņi ir zem 5 gadījumiem gadā.

9.attēls. Standartizētā mirstība ES valstīs no ārējiem cēloņiem, uz 100 000 iedzīvotājiem

Dati liecina, ka joprojām transporta nelaimes gadījumos Latvijā iet bojā salīdzinoši daudz iedzīvotāju. Vērojama ir dzimumu atšķirība, jo vīrieši apmēram trīs līdz četras reizes biežāk nekā sievietes zaudē dzīvību transporta negadījumos (2014.gadā 182 vīrieši un 58 sievietes), 70% upuru ir 15-59 gadu vecumā.

Traumu ziņā Latvijas statistika 13 un 15 gadus veco jauniešu grupā raisa uzmanību, jo Latvijas rādītāji ir trešie sliktākie starp Eiropas Savienības valstīm. Traumatismam saglabājas sezonālitate, un visbiežākās traumas gūšanas vietas 15-19 gadu vecumā ir mājas (41%), transporta zona (25%), sporta zona (8%) un skola (8%). Jāpiebilst, ka ārējo cēloņu izraisītas mirstības rādītājs jaunu vīriešu vidū ir 4,7 reizes augstāks nekā sievietēm. Bērniem galvenais traumu iemesls ir nedroša vide, nepietiekama vecāku uzraudzība un to atbildība. Lai izvairītos no nelaimes gadījumiem, nozīmīga ir vecāku izglītošana. Arī attiecībā uz traumatisma mazināšanu būtiski ir profilakses pasākumi un iedzīvotāju izglītošana – vecāku, skolotāju, bērnu, jauniešu, darba devēju un ņēmēju u.c.

Pēc Valsts darba inspekcijas datiem, kopš 2009.gada vērojama tendence palielināties nelaimes gadījumu skaitam darbavietās no 1203 gadījumiem 2009.gadā, līdz 1727 gadījumiem 2015.gadā³².

Izaicinājumi:

- Pieaugošais pašnāvību skaits Bauskas novadā un jauniešu traumatisms;
- Sadarbības veicināšana ar darba devējiem, lai uzlabotu darba drošību;

³² Valsts Darba Inspekcijas dati, http://www.vdi.gov.lv/files/vdi_gada_parskats_2015.pdf

2.3.4. Mātes un bērna veselība

Mātes un bērna veselība ir viena no būtiskākajām sabiedrības veselības jomām. Vesels bērns ir veselas sabiedrības priekšnoteikums. Mātes un bērna veselības veicināšana sekmē ne tikai reproduktīvo un bērnu veselību, bet uzlabo arī visu sabiedrības veselību kopumā.

Dzimumstības rādītāji Bauskas novadā ir svārstīgi, taču 2015.gadā tie ir augstāki nekā vidēji Latvijā. Laika posmā no 2012.-2014.gadam bija vērojams dzimumstības pieaugums, 2015.gadā rādītāji ir nedaudz pasliktinājušies. Bauskas novadā ir augstāks zīdaiņu īpatsvars ar zemu dzimšanas svaru (zem 2,5 kg) – 2014. g. 5,2%, kamēr vidēji valstī 4,4%.

Perinatālā mirstība (nedzīvi dzimušie, dzemdību laikā un pirmajā dzīves nedēļā mirušie) kopumā Latvijā turpina samazināties (2014.gadā – 7,3 uz 1 000 dzīvi un nedzīvi dzimušiem), tomēr, salīdzinot ar ES vidējo rādītāju, Latvijā joprojām saglabājas relatīvi augsta. Bauskas novadā perinatālā mirstība paaugstinājusies, 2014.gadā sasniedzot 22 gadījumus uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušajiem. Šis rādītājs pārsniedz trīs reizes vidējo rādītāju valstī (7,9). Arī zīdaiņu mirstība (līdz 1 gada vecumam), rēķinot uz 1000 dzīvi dzimušajiem, Bauskas novadā ir augstāka nekā vidēji Latvijā. 2014.g. Bauskas novadā miruši seši zīdaiņi.

Jāuzsver, ka neonatālo mirstību (līdz 28 dzīves dienām) vairāk ietekmē notikumi un aprūpe grūtniecības, dzemdību un neonatālā periodā laikā, bet pēc neonatālā perioda mirstību vairāk ietekmē vecāku dzīves apstākļi, tai skaitā viņu sociāli ekonomiskais stāvoklis, viņu rūpes par bērnu un izglītība. Tāpēc būtiski ir izglītēt jaunos vecākus. Jāuzsver, ka jaundzimušo un zīdaiņu veselības veicināšanā un infekcijas slimību profilaksē viens no nozīmīgākajiem faktoriem ir mātes piens.

Mātes mirstība Latvijā variē no 20,6 uz 100 000 dzīvi dzimušiem 2013.gadā līdz 28,6 2015.gadā. Mātes mirstības cēloņi var būt tieši vai netieši saistīti ar grūtniecību un to ietekmē arī sievietes veselība un sociāli nelabvēlīgie apstākļi.

Ik gadu tiek reģistrētas arī grūtniecības vecumā līdz 14 gadiem. Eiropas Savienības valstu vidū Latvija ierindojas augstajā piektajā vietā pēc dzīvi dzimušo bērnu skaita mātēm vecumā līdz 19 gadiem. Bauskas novadā šis rādītājs ir vēl augstāks kā vidēji Latvijā. Procentuāls skaits bērnu, kas dzimuši nepilngadīgām mātēm, īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem Bauskas novadā ir 1.12%, salīdzinoši Latvijas vidējais rādītājs ir 1.03%. Savukārt Bauskas novadā ir krietni zemāks procentuālais īpatsvars bērniem, kas dzimuši mātēm pēc 35 gadu vecuma. Valstī vidējais rādītājs ir 17,4%, salīdzinoši Bauskas novadā tikai 11,2% jaundzimušo.

Abortu skaits ir seksuālās uzvedības paradumus raksturojošs sabiedrības veselības rādītājs. Mākslīgo abortu skaits Latvijā samazinās – no 5318 abortiem 2014.gadā līdz 4802 abortiem 2015.gadā. Tomēr, salīdzinot ar vidējo ES dalībvalstu rādītāju, Latvijā tas aizvien ir ļoti augsts (22 aborti uz 1 00 dzīvi dzimušajiem 2015.gadā).

Esošā situācija norāda uz veselības izglītības nepieciešamību skolās, jauniešu izglītošanu par seksuālās un reproduktīvās veselības jautājumiem, vajadzību palielināt

jauniešiem draudzīgu veselības aprūpes un veicināšanas pakalpojumu pieejamību un norāda uz kontracepcijas izmantošanas informatīviem un ekonomiskiem šķēršļiem.

Izaicinājumi:

- Bauskas novadā perinatālā un zīdaiņu mirstība ir augstāka nekā vidēji Latvijā;
- Nepieciešams uzlabot Bauskas novada iedzīvotāju, jo īpaši jauniešu, zināšanu līmeni par reproduktīvās veselības jautājumiem;
- Bauskas novada jauno vecāku vidū ir vērojams izpratnes trūkums par jaundzimušā aprūpi un veselību ietekmējošiem riskiem.

2.3.5. Psihiskā veselība

Labā psihiskā veselība ir būtisks nosacījums stabilas, drošas un labklājīgas sabiedrības veidošanai. Psihiskās veselības uzlabošanas aspekti ir psihisko slimību un pašnāvību profilakse, psihiskās veselības un labklājības uzlabošana, somatiskās veselības uzlabošana, cilvēku resursu un potenciālu pilnvērtīga īstenošana, aizspriedumu un diskriminācijas mazināšana, speciālistu pieejamība, starpsektoru sadarbība, resursu piesaiste u.c.

Par garīgās veselības traucējumu riskiem uzskatāmi ļoti dažādi faktori. Pie riska faktoriem pieskatāma atkarības vielu lietošana – pārmērīga lietošana, lietošana ģimenē, grūtniecības laikā. Īpaša vērība jāpievērš arī bērnu attīstībai un izglītībai (sabalansētam uzturam, fiziskai un kognitīvai attīstībai kopš dzimšanas). Dažādu fizisku saslimšanu esamība palielina risku arī garīgās veselības problēmām. Sekas uz garīgo veselību arī atstāj vardarbība visdažādākajās tās izpausmēs. Garīgās veselības veicināšanas aktivitātes ietver individuālu, sociālu un vides apstākļu radīšanu, kas nodrošina optimālu psiholoģisku un psihofizioloģisku attīstību. Garīgu traucējumu profilakse var tikt uzskatīta par vienu no plašākajiem garīgās veselības veicināšanas stratēģiju mērķiem un rezultātiem.

2014.gada dati³³ liecina, ka Latvijā vidēji mēneša laikā sasprindzinājumu, stresu un nomāktību izjūt 53,1% iedzīvotāju (47% vīriešu un 58,9% sieviešu), savukārt 19,4% respondentu vecumā no 15-64 gadiem norāda, ka ir piedzīvojuši depresiju pēdējo 12 mēnešu laikā. Klīniski nozīmīga depresija ir konstatēta gandrīz 7% iedzīvotāju vecuma grupā 15-64 gadi, bet pēc valsts apmaksātās palīdzības pie āršiem (visbiežāk psihiatra un ģimenes ārsta) ar depresiju vērsušies tikai 0,3% iedzīvotāju.

Ja analizē uzskaitē esošo bērnu un pieaugušo iedzīvotāju īpatsvaru ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem 2015.gadā³⁴, tad bērniem līdz 17 gadu vecumam izteiktākas ir divas diagnozes: psihiskās attīstības traucējumi (27.7% no uzskaitē esošajiem bērniem) un garīgā atpalcība (30.7% no uzskaitē esošajiem

³³ SPKC,

https://www.spkc.gov.lv/upload/Petijumi%20un%20zinojumi/Sabiedribas%20veselibas%20petijumi/tz_pvl_2014_sj_tp_mt_ab_il_final_pdf.pdf

³⁴ Labklājības Ministrija,

http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf

bērniem). Tāpat liels procentuāls skaits (21.6%) uzskaitē ir bērnu ar uzvedības un emocionālajiem traucējumiem, kas sākušies bērnībā un pusaudžu vecumā. Savukārt vecuma grupā no 17 gadiem, biežākās saslimšanas ir šizofrēnija, šizotipiskie traucējumi un murgi (26% no uzskaitē esošajiem pieaugušajiem) un organiski psihiski traucējumi (27.7% no uzskaitē esošajiem pieaugušajiem).

Bērniem psihisko veselību un psihoemocionālo labklājību ietekmē dažādi faktori, tostarp bioloģiskie, psiholoģiskie un sociālie. Pie sociālajiem faktoriem pieder arī notiekošais skolā, piemēram, ņirgāšanās par vienaudžiem. Kā liecina SPKC statistika, no ņirgāšanās 2014.gadā pēdējo mēnešu laikā cietuši vidēji 13,6% skolēnu. Tāpat 6,5% pusaudžu ir cietuši no kibernetiņirgāšanās.

Viena būtiskajām sabiedrības veselības – garīgās veselības problēmām Latvijā ir pašnāvības. Latvija izdarīto pašnāvību skaita ziņā (uz 100 000 iedzīvotāju) atrodas 3.vietā Eiropas Savienībā. Turklāt šo pozīciju mūsu valsts ieņem ilgstoši. Pusaudžu pašnāvību skaita ziņā esam 6. vietā ES. Latvijā 15-19 gadu veciem jauniešiem suicīds ir biežākais nāves cēlonis. Latvijā 2015.gadā izdarītas 384 pašnāvības, no tām 52 izdarījuši iedzīvotāji vecumā līdz 30 gadiem. Pirms dažiem gadiem pašnāvības iemeslu statistika liecināja, ka aptuveni 80 procenti cilvēku pašnāvību izdara pakaroties, 6 procenti - izšaujot ar šaujameroci, 4 procenti - nolecot no augstuma. Daudz bijis pašnāvības mēģinājumu, ko konstatē mediķi, atbraucot uz izsaukumu.

Ir izteikta saistība starp pašnāvības mēģinājumiem un vardarbību ģimenē. Latvijā 2014.gadā 123 sievietes mēģinājušas izdarīt pašnāvību pēc vardarbības gadījumiem no partnera puses. Valsts policija gada laikā devusies uz 7000 izsaukumiem saistībā ar vardarbību ģimenē³⁵. 2015.gadā ticis ieviests sociālās rehabilitācijas pakalpojums no vardarbības cietušām personām, un to izmantoja 114 personas visā Latvijā. Arī bērnu un pusaudžu uzticības tālruņa dati liecina, ka zvanu skaits par vardarbību ģimenē pieaug – 2015.gadā saņemti 1569 zvani. Palielinājies gan fiziskās vardarbības, gan emocionālās un seksuālās vardarbības gadījumu skaits³⁶.

Bauskas novadā sociālās problēmas skata un psihologa palīdzību sniedz “Bauskas novada Sociālais dienests”. Psihologa pakalpojums Sociālajā dienestā ir ļoti pieprasīts gan no klientu puses, gan kā līdzdarbības pienākums vecākiem, ko nosaka sociālais darbinieks. 2014.gadā palīdzību saņēma 213 pieaugušie un 167 bērni. 2015.gadā palīdzība sniegta 168 pieaugušajiem, 48 atsevišķām ģimenēm (pāriem) un 171 bērnam³⁷. Uz 2016.gada decembri Bauskas novadā reģistrētas 264 personas ar psihisku traucējumu radītu invaliditāti³⁸ jeb 11.5 % no visiem Bauskas novadā reģistrētajiem cilvēkiem ar invaliditāti.

³⁵ Valsts Policija, http://www.vp.gov.lv/doc_upl/parskats_par_2015._gadu.pdf

³⁶ Valsts Bērnu tiesību aizsardzības inspekcija, http://www.bti.gov.lv/lat/zinas_par_iestadi/parskati_un_atskaites/?doc=4410&page=

³⁷ Sociālā dienesta dati

³⁸ VDEĀK dati

Problēmas Bauskas novadā nav diametrāli atšķirīgas kā Latvijā kopumā. Izteikti novadā un skolās trūkst pasākumu depresijas un pašnāvību profilaksei. Nepieciešami pasākumi, lai mazinātu pacientu ar garīgās veselības traucējumiem sociālās atstumtības risku. Lai uzlabotu garīgo veselību, jāstrādā arī ar topošajiem un jaunajiem vecākiem, sevišķi no sociālekonomiskā riska grupām, jāpaaugstina

Izaicinājumi:

- Iedzīvotāji kritiski maz izmanto valsts apmaksātās palīdzības iespējas pie ārstiem depresijas ārstēšanai;
- Latvijā ir augsti ņirgāšanās rādītāji skolēnu vidū;
- Kritiski augsti pašnāvību skaita un vardarbības rādītāji Latvijā;
- Pasākumu trūkums depresijas, pašnāvību, garīgās veselības profilaksei Bauskas novadā.

sabiedrības informētība par jautājumiem, kas saistīti ar psihisko veselību, jāveicina aizspriedumu mazināšana pret psihisku saslimšanu, jāpopularizē palīdzības iespējas Bauskas novadā.

2.3.6. Zobu un mutes veselība

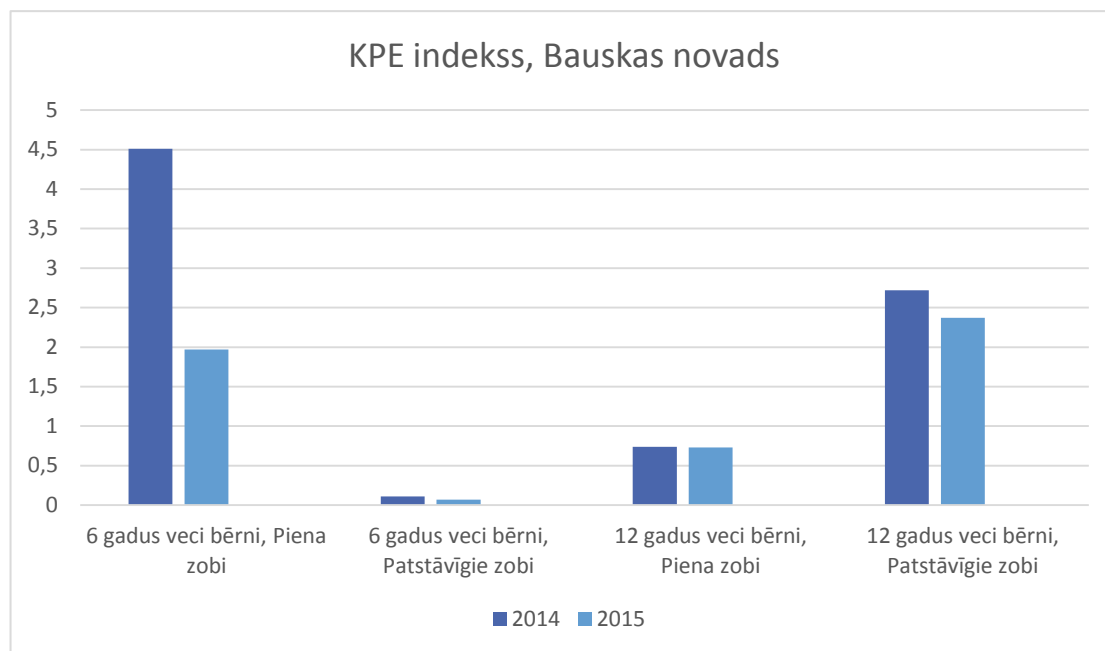
Mutes dobuma slimības, zobu kariess, smaganu saslimšanas ir visbiežāk sastopamās slimības, kas izraisa sāpes, diskomfortu, samazina dzīves kvalitāti un ir dārgi ārstējamas. Mūsdienu uztura paradumi (saldumu un saldināto gāzēto dzērienu lietošana utt.) un nepietiekamas rūpes par mutes dobuma un zobu higiēnu negatīvi ietekmē mutes veselību.

2015.gada dati par Latvijas skolēnu paradumiem uzrāda, ka zobus vairāk nekā vienu reizi dienā tīra tikai 41% zēnu un 58,1% meiteņu vecumā no 11 līdz 15 gadiem, ir vērojama situācijas pasliktināšanās salīdzinājumā ar 2010.gadu, kad tā rīkojās attiecīgi 42,0% zēnu un 61,7% meiteņu. Trīspadsmit gadīgu zēnu vidū tikai 38,1% tīra zobus biežāk nekā reizi dienā.

Saskaņā ar 2014.gada datiem pieaugušo vidū vecumā no 15-64 gadiem biežāk nekā reizi dienā zobus tīra tikai 50,0% respondentu (37,5% vīriešu un 62,2% sievietes). Pieaugot vecumam, mutes higiēnas paradumi pasliktinās abās dzimumu grupās: 15-24 gadu vecumā 53,8% vīriešu un 72,6% sieviešu tīra zobus biežāk nekā vienu reizi dienā, savukārt 55-64 gadu vecuma grupā tikai 28,3% vīriešu un 52,6% sieviešu. Turpretim retāk nekā vienu reizi dienā zobus tīra katrs desmitais Latvijas iedzīvotājs vecumā no 15-64 gadiem (11,1%). Vienlaikus zobārstu pēdējā gada laikā nav apmeklējuši 48,3% iedzīvotāju vecumā no 15-64 gadiem ar novērojamām atšķirībām dzimumu griezumā (55% vīriešu un 41,8% sievietes). Palielinoties vecumam abās dzimumu grupās, pieaug tendence neapmeklēt zobārstu vismaz vienu reizi gada laikā. Rezultātā zobu kariess Latvijā ir būtiska problēma, skarot visu vecumu iedzīvotājus. Pieaugušo vidū tikai 24,6% iedzīvotāju vecumā no 15-64 gadiem ir visi zobi.

Saskaņā ar Slimību profilakses un kontroles centra sniegtajiem datiem, 2015.gadā Bauskas novadā zobārstu apmeklēja 7923 bērni (tostarp 3125 pirmo reizi). 2014.gadā apmeklējumu skaits bija ievērojami lielāks – 9999 bērni (2709 pirmreizējie apmeklējumi). Tas tiešā mērā ir saistīts ar kvotām un samaksu par bērnu zobu labošanu. Valsts nosaka, ka bērniem līdz 18.gadu vecumam pienākas valsts apmaksāta medicīna (tostarp zobārstniecība), tomēr kvotas ir ierobežotas un maksa ārstam par bērnu zobu labošanu nesedz pašizmaksu, tāpēc samazinās to zobārstu skaits, kas vēlas labot bērnu zobus par valsts finansējumu.

Viens no svarīgākajiem rādītājiem saistībā ar zobu un mutes veselību ir KPE indekss jeb bojātu, ekstrahētu vai plombētu zobu vidējais skaits. 2015.gadā Bauskas novadā 6 gadus jauniem bērniem KPE indeksa rādītājs patstāvīgajiem zobiem bija 0.07 (2014.gadā 0.11), piena zobiem 1.97 (2014.gadā 4.51). 12 gadus jauniem bērniem šis rādītājs 2015.gadā patstāvīgiem zobiem bija 2.37 (2014.gadā 2.72), piena zobiem 0.73 (2014.gadā 0.74). Kopumā rādītāji uzlabojas, tomēr saglabājas augsti uz Eiropas valstu kopējā fona.

Bauskas novadā ievērojami palielinās bērnu skaits ar ortodontiskām anomālijām. 2015.gadā 6 gadu vecumā 119 bērniem konstatētas anomālijas (salīdzinājumam 2014.gadā tikai 17 bērniem), 12 gadu vecumā – 149 bērniem (2014.gadā - 37).

Nozīmīgākais profilakses pasākums veselu zobu saglabāšanā ir to regulāra un pareiza tīrīšana visas dzīves laikā. Mutes veselībā būtiska nozīme ir arī uzturam un

Izaicinājumi:

- Latvijā ir pasliktinājušies mutes higiēnas paradumi visās vecuma un dzimumu grupās, kas pamato nepieciešamību pēc profilaktiskajiem un izglītojošiem pasākumiem Bauskas novadā gan skolēnu, gan pieaugušo vidū.
- Bauskas novadā samazinās to zobārstu skaits, kas vēlas nodrošināt valsts finansētu bērnu zobārstniecību.

kaitīgajiem ieradumiem (smēķēšana u.c.). Mutes un organisma vispārēja veselība ir cieši saistīta. Pētījumu dati norāda, ka, veidojot mutes veselības veicināšanas programmas skolās un pašvaldībās, jāņem vērā gan sociālekonomiskās, gan vecuma grupas, gan dzimumu u.c. īpatnības.

2.3.7. Hroniskās slimības

Hroniskās slimības ir ilgstošas slimības, kuras vairumā gadījumu attīstās lēnām. Dažas no tām – sirds un asinsvadu slimības, vēzis, hroniskas elpceļu slimības, cukura diabēts, psihiski traucējumi – pieskaitāmas pie galvenajiem mirstības iemesliem. Smagas un hroniskas slimības, ar kurām slimo vismaz 50 no 100 000 cilvēkiem, kopumā izraisa 87% nāves gadījumu Eiropas Savienībā. Tādas slimības ir sirds un asinsvadu slimības, vēzis, psihiski traucējumi, cukura diabēts, hroniskas elpceļu slimības un muskuļu – skeleta slimības.

Bauskas novadā īpaša vērība būtu jāpievērš saslimšanai ar cukura diabētu. No jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits ar cukura diabētu uz 100 000 iedzīvotājiem Bauskas novadā būtiski neatšķiras no vidējā rādītāja valstī, t.i., ir augstā līmenī. Kopējais cukura diabēta pacientu skaits Bauskas novadā 2014.gadā pieaudzis līdz 4106 gadījumiem uz 100 000 iedzīvotājiem, saglabājoties zemāka nekā vidēji valstī (2014.gadā Latvijā - 4264). Savukārt mirstība Bauskas novadā no cukura diabēta, rēķinot uz 100 000 iedzīvotājiem, ir augstāka nekā vidēji Latvijā, t.i., 2014.gadā par 46%. Jāpiemin, ka Bauskā tikai reizi mēnesī ir pieejamas endokrinologa konsultācijas.

Slimību profilakses un slimības vadības pasākumi ir būtiski hronisko slimību kontekstā, lai novērstu hronisko slimību rašanos, kā arī, lai uzlabotu jau esošo hronisko slimību pacientu dzīves kvalitāti un slimības vadību.

Izaicinājumi:

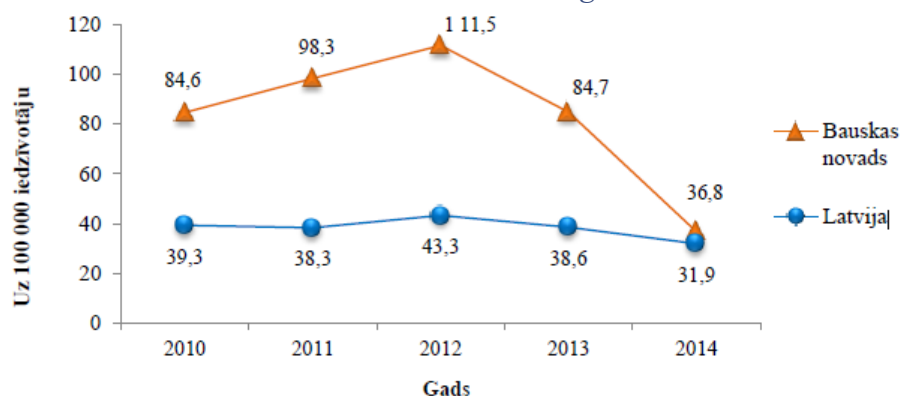
- Bauskas novadā ir augstāka mirstība no cukura diabēta nekā vidēji Latvijā.
- Mazinot hronisko slimību slogu, nozīmīgi ir profilaktiskie pasākumi, kā arī pasākumi, kas uzlabo jau esošo hronisko slimību pacientu dzīves kvalitāti.

2.3.8. Infekciju slimības

Neskatoties uz faktu, ka vairāku infekcijas slimību izplatība daudzās ES valstīs un Latvijā ir ierobežota vai izskausta, tomēr joprojām pastāv epidēmiju riski. Infekcijas slimību (t.sk., tuberkulozes, HIV un STI) izplatību veicina migrācija, dzīvesveids (piemēram, atkarību izraisošo vielu lietošana, prostitūcija), higiēnas un profilakses līdzekļu nepieejamība, sociāli ekonomiskie apstākļi, klimata izmaiņas u.c. faktori.

Saslimstība ar atsevišķām infekcijas slimībām Bauskas novadā ir zemāka nekā vidēji Latvijā. Saslimstība ar tuberkulozi (jaunatklāti gadījumi) Bauskas novadā 2014.gadā ir samazinājusies, taču aizvien pārsniedz vidējo rādītāju valstī (10.attēls)³⁹. Tā kā tuberkuloze ir infekcijas slimība, kas visbiežāk tiek iegūta sociālu apstākļu dēļ, tā visvairāk skar ilgstošos bezdarbniekus, alkoholiķus, narkomānus un ieslodzītos. Minētās sociālās grupas reti vēršas pie ģimenes ārsta, tādēļ slimība nereti tiek diagnosticēta novēloti un ielaistā formā.

10.attēls. Saslimstība ar tuberkulozi 2010.-2014.gadā, uz 100 000 iedzīvotājiem

2014.gadā Bauskas novadā pieaugusi saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu, sasniedzot 81,8 gadījumu uz 100 000 iedz. (vidēji Latvijā 85,6 gadījumi). Taču zemi saslimstības rādītāji Bauskas novadā ir saslimstībai ar ērcu pārnēsātajām slimībām – ērcu encefalītu un Laima slimību. 2014.gadā saslimstība ar ērcu encefalītu bija divas reizes zemāka, nekā vidēji valstī (4,1 un 8,7 gadījumi uz 100 000 iedz.). Arī iepriekšējos gados reģistrēta zema saslimstība, gadā nepārsniedzot piecus saslimšanas gadījumus. Arī saslimstība ar Laima slimību Bauskas novadā ir zema. 2014.gadā tā bija divas reizes zemāka nekā valstī vidēji (12,3 un 23,5 gadījumi uz 100 000 iedzīvotājiem). Bauskas novads nav ietverts to teritoriju sarakstā, kurās valsts apmaksā ērcu encefalīta vakcīnas bērniem vecumā līdz 18 gadiem.

³⁹ SPKC,

https://www.spkc.gov.lv/upload/Infekcijas%20slim%C4%ABbas/Statistika/infekcijas_slim_2015_janv_dec.pdf

Izaicinājumi:

- Augsta saslimstība ar tuberkulozi un hronisku C hepatītu.

2.3.9. Seksuāli transmisīvās infekcijas

Visā pasaulē ar diagnozi “HIV inficēts” dzīvo vairāk, kā 35 miljoni cilvēku. Katru gadu aptuveni 2,5 miljoni visā pasaulē inficējas ar HIV un mirst 1,7 miljoni HIV inficēto iedzīvotāju. Latvijā 2015.gadā tika diagnosticēti 393 jauni HIV infekcijas gadījumi⁴⁰, savukārt 2015.gada reģistrēti 393 jauni HIV infekcijas gadījumi. 2016.gada janvārī Latvijā ar HIV infekciju dzīvoja 6804 cilvēki, no kuriem 1752 ir iestājusies AIDS stadija. Diemžēl Latvija ieņem otro vietu Eiropas Savienībā HIV infekcijas jauno gadījumu ziņā uzreiz aiz Igaunijas. Jāatzīmē, ka statistikas dati atspoguļo tikai reģistrēto HIV/AIDS gadījumu skaitu, patiesais inficēto personu skaits Latvijā tiek lēsts vismaz divas reizes lielāks. Vidēji 65% gadījumu HIV infekcija tiek nodota heteroseksuālu (starp sievieti un vīrieti) dzimumaktu laikā. 50% gadījumu HIV infekcija tiek diagnosticēta novēloti. Baltoties uz pētījumu datiem, tikai 50% no HIV inficētajiem tiek atklāti, savukārt no tiem tikai nedaudz vairāk par trešdaļu 35% saņem palīdzību, un no palīdzības saņēmējiem tikai 64% ārstēšana ir efektīva.

Arī STI reģistrēto slimību gadījumu skaits Latvijā pēdējo piecu gadu laikā ir pieaudzis par 66% - no 1 519 gadījumiem (69,8 gadījumi uz 100 000 iedzīvotājiem) 2008.gadā līdz 1996 gadījumiem 2015.gadā⁴¹.

Bauskā ir izveidotas atsevišķas telpas, kur ir pieejami šādi pakalpojumi: eksprestestu veikšana (HIV, vīrushepatīts B, C, sifiliss), konsultācijas un informācijas sniegšana pirms un pēc testa, šļircu un adatu maiņa, bezmaksas prezervatīvi, konsultācijas par atkarību jautājumiem, kā arī sociālās un medicīniskās palīdzības organizēšana (strādā sociālais darbinieks darbam ar personām ar atkarības problēmām). Bauskas novadā 2016.gadā HIV un atkarību profilakses kabinetā tika veikti 409 HIV testi, no tiem 314 narkotiku lietotājiem. Pozitīvs HIV tests bija vienai personai. Vienai personai 2016. gadā tika uzrādīts pozitīvs HBsAg tests, 20 personām no 358 bija pozitīvs HCV tests.

Izaicinājumi:

- Sadarbības stiprināšana ar Sociālo dienestu profilaktisko pasākumu īstenošanā.

⁴⁰Centrālās statistikas pārvaldes dati

http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala_ikgad_veseliba/VA0090.px/?rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

⁴¹SPKC,

https://spkc.gov.lv/upload/Infekcijas%20slim%C4%ABbas/Statistika/infekcijas_slim_2015_janv_dec.pdf

2.3.10. Personas ar invaliditāti

Bauskas novadā personu ar invaliditāti skaits ir 2287 jeb 9% no visiem Bauskas novadā deklarētajiem iedzīvotājiem (VDEĀK sniegtie dati), no kuriem 1.grupas - 358, 2.grupas - 1088, 3.grupas - 723 un 118 bērni ar invaliditāti. 78 % no cilvēkiem ar invaliditāti ir zem 65 gadu vecuma jeb darbības vecumā.

No visiem Bauskas novadā reģistrētajiem cilvēkiem ar invaliditāti 18 % konstatēti kustību traucējumi, 11.5 % personām diagnosticēti psihiski traucējumi, , 4.5% redzes un 1 % dzirdes traucējumi.

Izaicinājumi:

- Ērtas un veselības veicināšanai pieejamas vides izveide Bauskas novadā, īpaši cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

2.4. Veselību ietekmējošie faktori

Kā jau tika minēts, neinfekciju slimības Latvijā un Bauskā ir galvenie nāves cēloņi. Pētījumi liecina, ka neinfekciju slimību cēloņi bieži ir saistīti tieši ar iedzīvotāju izglītības līmeni un sociāli ekonomisko drošību.

Nozīmīgākie veselību ietekmējošie faktori ir: atbilstoša ķermeņa masas indeksa saglabāšana, veselīgs uzturs (pietiekams augļu un dārzeņu patēriņš, samazināta produktu lietošana ar augstu pievienotā cukura, sāls un tauku daudzumu), pietiekamas fiziskās aktivitātes, alkohola lietošanas ierobežošana, tabakas lietošanas pārtraukšana, kā arī svaigs gaiss un kvalitatīva ūdens pieejamība.

Izaicinājumi:

- Nav pieejami specifiski, drošticami un visaptveroši dati par Bauskas novada iedzīvotāju dzīvesveida paradumiem.

2.4.1. Paveiktais veselības veicināšanā Bauskas novadā

Fiziskām aktivitātēm atbilstošas infrastruktūras veidošana ir uzskatāma par vienu no prioritātēm, kas veicina iedzīvotāju iesaisti veselīga dzīvesveida aktivitātēs. Lielākā daļa sporta infrastruktūras atrodas Bauskas novada skolu pārvaldījumā (sporta laukumi, halles, zāles). Par to, ka jaunu objektu būvniecība ir nepieciešama, liecina gan pieaugošā iedzīvotāju interese par sporta pasākumiem un sporta nodarbībām, gan arī esošās sporta infrastruktūras lielā noslodze. Tādēļ, lai atrisinātu ieilgušās problēmas, tiek plānota sporta halles būvniecība profesionālās ievirzes izglītības iestādei “Bauskas novada Bērnu un jaunatnes sporta skola” tuvāko gadu laikā. Lielākajai daļai sporta klubu nav savu telpu nodarbībām, tādēļ tās izmanto pilsētas sporta bāzes, kuru noslodze ir ļoti augsta.

Bauskas novadam nozīmīgs projekts ir “Bauskas novada Bērnu un jaunatnes sporta skolas” infrastruktūras objekta - peldbaseina būvniecība, kas tika uzsākta 2016.gadā. “Bauskas novada Bērnu un jaunatnes sporta skolas” infrastruktūras objekta celtniecības rezultātā tiks nodrošināta visu Bauskas novada izglītības iestāžu, tajā skaitā pirmsskolas izglītības iestāžu audzēkņu, sporta nodarbības peldbaseinā, peldēt prasmju apmācība, tādejādi uzlabojot Bauskas novada iedzīvotāju fizisko sagatavotību un veselību.

Pieejama aktīvās atpūtas infrastruktūra: pastaigu takas, aerobikas un trenāžieru zāles, veloturisma un kājnieku maršruti, ūdens tūrisms pa Mūsu un Mēmeli, makšķerēšana un ūdenssports Bauskas novada upēs un citas aktivitātes. Ir izveidoti un marķēti divi velomaršruti. Šobrīd ir izbūvēti veloceliņi uz Rītausmām un Mūsas ciemu, bet turpmākajos gados veloceliņu pieejamība jāpaplašina, kas ir nozīmīga nepieciešamība Bauskas novada iedzīvotāju skatījumā (2015.gada iedzīvotāju aptaujā 89.4 % respondentu ir norādījuši, ka ir nepieciešama turpmāka veloceliņu attīstība). Novadā trūkst parku un zaļo zonu, kas būtu piemēroti sporta aktivitāšu veikšanai. Esošā dabas taka dabas parkā “Bauska” ir atbilstoša mierīgām pastaigām un kultūras pieminekļu baudīšanai, bet ne sporta aktivitātēm. Lai situāciju mainītu, 2018.gadā tiek plānota fiziskām aktivitātēm un veselīgam dzīvesveidam atbilstoša parka izveides uzsākšana Bauskas pilsētas teritorijā.

Bauskas novada pašvaldības funkciju sporta jomā realizē SC “Mēmele”, kas tika izveidots 2010.gadā teritoriālās reformas rezultātā. Sporta centra mērķis ir nodrošināt un attīstīt novada apstākļiem, sporta tradīcijām un iedzīvotāju pieprasījumam atbilstošu sporta sacensību un pasākumu organizāciju un norisi, iedzīvotāju fiziskās attīstības iespēju piedāvājumu, racionālu brīvā laika izmantošanu, popularizējot veselīgu dzīvesveidu. Bauskas novadā gada griezumā tiek organizēti vairāk kā 100 novada sporta pasākumi, kā arī pagastu iekšējās sporta aktivitātes. Galvenie organizētie sporta pasākumi Bauskas novadā ir Bauskas novada atklātie čempionāti florbolā, volejbolā, novusā, minifutbolā, telpu futbolā, atklātās slēpošanas krosa sacensības. Sabiedrības interesei ir piesaistījis “Rudens velomaratons”, kurā dalībnieku skaits ik gadu palielinās. Tradicionāli ir arī sporta svētki cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, kuri tiek organizēti jau 11 gadus sadarbībā ar invalīdu sporta un rehabilitācijas biedrību „Bauska”. Taču spriežot pēc 2015.gada iedzīvotāju aptaujas datiem, 50.8% iedzīvotāju nejūt sasaisti ar organizētajiem sporta pasākumiem novadā. Šīs sacensības ir lielākoties uz rezultātiem orientētas. Tādējādi turpmākajos gados būtu jāliek uzsvars tieši uz “Tautas sporta” / veselīga dzīvesveida veicinošu sporta pasākumu organizēšanu, lai ikvienam iedzīvotājam būtu pieejamas veselības stāvoklim atbilstošas un veselīgu dzīvesveidu veicinošas fiziskās aktivitātes.

Akcentējot veselības jautājumu nozīmību pašvaldībā, 2016.gadā Bauskas novada domes pašvaldības iestādē “Bauskas novada administrācija” tika izveidota jauna štata vieta – veselības veicināšanas koordinētājs. Nozīmīgākie amata pienākumi ir sekojoši: nodrošināt sadarbību ar sadarbības iestādēm veselības veicināšanas jautājumos; izstrādāt priekšlikumus par pašvaldības veselības veicināšanas sistēmas attīstību; izstrādāt, virzīt un realizēt projektus, kas saistīti ar sabiedrības veselību un

sabiedrības veselības veicināšanu; koordinēt, plānot un organizēt veselības veicināšanas pasākumu ieviešanu Bauskas novada teritorijā; veikt informācijas apkopošanu par Bauskas novada iedzīvotāju veselības rādītājiem, izstrādāt priekšlikumus sabiedrības veselības uzlabošanai.

2016.gadā Bauskas novada pašvaldība iestājās Latvijas Nacionālajā veselīgo pašvaldību tīklā, tādējādi paužot politisko apņemšanos uzlabot un veicināt novada iedzīvotāju veselību. Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla mērķis ir sekmēt labās prakses piemēru, pieredzes un ideju apmaiņu starp pašvaldībām, atbalstīt pašvaldības un sniegt tām metodoloģisku atbalstu dažādu sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumu risināšanā lokālā līmenī un paaugstināt pašvaldību darbinieku izglītību sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumos, tādējādi atbalstot veselības, labklājības un vienlīdzīgu iespēju attīstību reģionālajā līmenī. Nozīmīgākie ieguvumi, Bauskas novadam iesaistoties Nacionālajā veselīgo pašvaldību tīklā:

- Metodoloģisks un konsultatīvs atbalsts sabiedrības veselības veicināšanas programmu un darba plānu izstrādē pašvaldībā;
- Bezmaksas PVO apmācības un semināri;
- Pieredzes un labās prakses apmaiņa Latvijas pašvaldībās, kā arī pieredzes un labās prakses apmaiņas iespējas ar citu Nacionālo veselīgo pilsētu un pašvaldību kustības dalībvalstīm;
- Jauni kontakti un regulāras tikšanās;
- Jaunākā informācija un materiāli par veselīgu dzīvesveidu un veselības veicināšanu.

Veselīga uztura veicināšanas jomā liela vērtība ir pievērsta ēdināšanai skolā. Ar pašvaldības un valsts atbalstu, brīvpusdienas ir pieejamas visiem Bauskas novada 1.-9.klašu skolēniem.

Arī sociālais dienests strādā daudzās ar veselības veicināšanu un slimību profilaksi saistītās jomās, piemēram, risina problēmas saistībā ar garīgās un emocionālās veselības traucējumiem vecākiem, augsta stresa līmeņa situācijām un spriedzi ģimenēs. Sociālajā dienestā strādā viens sociālais darbinieks darbam ar atkarību problēmām un trīs psihologi. Telpās, kur strādā sociālais darbinieks darbam ar personām ar atkarības problēmām, pieejama gan šļirču maiņa un HIV testi, gan tiek veikti informatīvie un cita veida pasākumi.

Vienlaikus būtiska loma ir NVO veselību veicinošo pasākumu īstenošanā, jo ar NVO starpniecību tiek realizēti pasākumi un aktivitātes, pielāgojot katras biedrības darbības specifikai. Bauskas novadā darbojas dažādas sabiedriskas (nevalstiskas) organizācijas vai neformālas grupas, kuru mērķis ir uzlabot un veicināt iedzīvotāju veselību. Šīs organizācijas nodarbojas ar konkrētas mērķa grupas (māmiņas, seniori, diabēta pacienti u.tml.) jautājumu un problēmu risināšanu un to intereses ir visdažādākās. Šo organizāciju piesaistīšana ir ļoti svarīga un nozīmīga veselības veicināšanas darbā, jo organizācijas ne tikai ļoti labi pārzina veselības jautājumus un tām ir attīstīts sadarbības partneru tīkls, bet tās var arī palīdzēt sasniegt plašāku sabiedrības daļu. Bauskas novadā darbojas šādas organizācijas:

- Latvijas Sarkanā Krusta Bauskas komiteja;
- Fitnesa klubs “Veselība un sports”;
- Māmiņu klubs “Stīga”;
- Īslīces sieviešu klubs “Rītausma”;
- Invalīdu sporta un rehabilitācijas biedrība “Bauska”;
- “Bauskas Impulss”;
- “Bauskas invalīdu biedrība”;
- Bauskas pensionāru apvienība “Brūklenājs”;
- Ģimeņu, kurās ir cilvēki ar funkcionāliem traucējumiem biedrība “Ābulis”.

Izaicinājumi:

- Nepietiekama veselīgu dzīvesveidu veicinoša un sporta infrastruktūra Bauskas novadā;
- Jāliek uzsvars uz veselīga dzīvesveida veicinošu sporta pasākumu organizēšanu, lai ikvienam iedzīvotājam būtu pieejamas veselības stāvoklim atbilstošas un veselīgu dzīvesveidu veicinošas fiziskās aktivitātes;
- Sadarbības trūkums starp institūcijām veselību veicinošo pasākumu īstenošanā.

2.4.2. Veselības stāvokļa pašnovērtējums un paradumu maiņa

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem, 2015.gadā veselības stāvokļa pašnovērtējumu kā „labu” vai „diezgan labu” raksturo 46.3% iedzīvotāji vecuma grupā virs 16 gadiem (2014.gadā 45.8%), savukārt 37.4% (2014.gadā 37.1%) aptaujāto domā, ka viņu veselības stāvoklis ir „vidējs” un 16.2% (2014.gadā 17.1%) to raksturo kā „diezgan sliktu” vai „sliktu”. Ir izteikta starpība starp vīriešu un sieviešu vērtējumu, proti, veselības stāvokļa pašnovērtējumu kā „labu” vai „diezgan labu” raksturo 51.4% vīriešu un tikai 42.3% sieviešu. Kopējais pašsajūtas novērtējums visu Latvijas iedzīvotāju populācijā ir ievērojami sliktāks nekā vidēji ES.

Hroniskas slimības, ilgstošas kaites vai fiziskus trūkumus izjūt 41.2% Latvijas iedzīvotāju vecuma grupā virs 16 gadiem (2014.gada dati). Veselības problēmas, kas vismaz pēdējos 6 mēnešus ir traucējušas vai ierobežojušas ikdienas aktivitātes mājās, darbā vai atpūtā ir izjutuši 38,5% iedzīvotāju vecuma grupā virs 16 gadiem (tajā skaitā 10.1% ir jutuši stiprus ierobežojumus veselības problēmu dēļ). Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījumā 2014.gadā, kā biežākās sūdzības tiek minētas galvassāpes (26.2% respondentu), muguras sāpes krūšu-jostas daļā (27.9% respondentu) un mugurkaula sāpes kakla-plecu daļā (16.8% respondentu).

Analizējot situācijas, kas traucējušas veikt pārbaudi vai ārstēšanos pie medicīnas speciālista, lielākā daļa respondentu (57.9%) ir norādījuši, ka nav varējuši pārbaudes atļauties. Tas liecina, ka zemākā ienākuma līmeņa mājsaimniecības ir lielākā mērā pakļautas riskam nesaņemt nepieciešamo medicīnisko palīdzību nekā citas. Savukārt 10.4% iedzīvotāju norādījuši, ka ir jāgaida pārāk lielas rindas uz pieņemšanu, bet 15.9% ir norādījuši, ka gaidījuši, vai ar laiku nekļūs labāk.

Savukārt zobārstniecības pakalpojumu neizmantošanas iemesls lielākajai daļai Latvijas iedzīvotāju ir viens: 81.3% ir norādījuši, ka nevar to atļauties. Ne reizi gada laikā (2014.g) zobārstu nav apmeklējuši gandrīz puse Latvijas iedzīvotāju. Jāatzīmē, ka Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījumā 2014.gadā 44.1% respondentu ir norādījuši, ka viņiem trūkst 1-5 zobi.

2014.gadā 43,5% no visiem Latvijas iedzīvotājiem mainīja kādu paradumu (uztura, fizisko aktivitāšu vai citus ar veselības stāvokli saistītus paradumus), bet 2012.gadā tikai 38,5% no respondentiem tā rīkojās. Diemžēl nav atsevišķu datu par Bauskas novada iedzīvotāju paradumiem veselības jomā.

Izaicinājumi:

- Kopējais pašsajūtas novērtējums visu Latvijas iedzīvotāju populācijā ir ievērojami sliktāks nekā vidēji Eiropas Savienībā;
- Zemākā ienākuma līmeņa mājsaimniecības ir lielākā mērā pakļautas riskam nesaņemt nepieciešamo medicīnisko palīdzību, kas pamato nepieciešamību aktualizēt profilaktiskos veselības pasākumus tieši sociāli maznodrošināto iedzīvotāju vidū.

2.4.3. Aptaukošanās un liekais svars

Mūsdienu dzīvesveids (mazkustīgs un sēdošs darbs/mācības, nepietiekamas fiziskās aktivitātes un neveselīga uztura paradumi) veicina liekā svara (ĶMI no 25-29,9) un aptaukošanās (ĶMI virs 30) īpatsvara pieaugumu populācijā. Lielākajai daļai Latvijas iedzīvotāju ir labas zināšanas par aptaukošanās problēmu, taču, neraugoties uz to, 2014.gada pētījuma dati liecina, ka vecuma grupā no 15-64 gadiem 54,6% respondentu bija liekais svars vai aptaukošanās, tostarp 56,3% vīriešu un 52% sieviešu. Tas ir nozīmīgs pieaugums (par 9,5%) salīdzinājumā ar 2010.gadu, kad tikai 45,1% no Latvijas pieaugušo populācijas saskārās ar šo problēmu.

Pieaugot vecumam, palielinās arī aptaukošanās problēmu izplatība. Vislielākā atšķirība starp šo problēmu izplatību 18-24 gadus vecu jauniešu vidū salīdzinājumā ar 65–74 gadus veciem cilvēkiem. Latvijā aptaukošanās ir 33,2% 65–74 gadus veco cilvēku vidū un 3,9% 18–24 gadus veco cilvēku vidū.

Lielākā daļa iedzīvotāju neseko līdzi savam svaram, kamēr tas nerada veselības problēmas vai negatīvi neietekmē pašsajūtu. Trīs visbiežāk sastopamie iemesli, kurus Latvijas iedzīvotāji uzskata par būtiskākajiem aptaukošanās cēloņiem, ir ātro uzskodu, pusfabrikātu un saldināto dzērienu lietošana uzturā (45 %), sēdošs dzīvesveids (36 %) un emocionālā ēšana (7 %) jeb “problēmu risināšana ar ēdienu”, kad stresa apstākļos ēd vairāk, nekā tas būtu nepieciešams.

Turpretim attiecībā uz bērniem 2014.gada dati rāda, ka Latvijā gandrīz katram ceturtajam 7 gadus vecam bērnam (22,5%) ir liekā ķermeņa masa vai aptaukošanās un novērojams atšķirības dzimumu griezumā (24,1% zēnu un 20,9% meiteņu).

Izaicinājumi:

- Aptaukošanās izplatība ir svarīgs veselības riska faktors neinfekciju slimību izplatībā visās vecuma un dzimuma grupās.

2.4.4. Uztura paradumi

Veselības rādītāju uzlabošanā un nodrošināšanā noteicoša loma ir uzturam. Sabalansēts un pilnvērtīgs uzturs ir nepieciešams, lai nodrošinātu organisma augšanu un attīstību, veicinātu augstas darbaspējas un labu pašsajūtu. PVO norāda, ka tieši neveselīgs uzturs (ar augstu pievienotā cukura, sāls un tauku daudzumu) ir viens no hronisko neinfekciju slimību saslimšanas riska faktoriem. Šajā sadaļā aprakstīta situācija Latvijā kopumā, jo par uztura paradumiem Bauskas novadā nav pieejami konkrēti un drošticami statistikas dati.

Latvijā kopumā vīriešiem ir sliktāki uztura paradumi nekā sievietēm, piemēram, zems ikdienas dārzeņu patēriņš, augstāks saldināto dzērienu patēriņa īpatsvars u.c. (1.tabula). Papildus jānorāda, ka sievietes biežāk nekā vīrieši veselības apsvērumu dēļ maina uztura paradumus. Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījumā 2014.gadā, 31.9% vīriešu respondentu un 54.7% sieviešu respondentu ir norādījuši, ka pēdējā gada laikā ir veikuši uztura paradumu maiņu veselības apsvērumu dēļ. Nozīmīgākās izmaiņas uztura paradumos abiem dzimumiem tiek veiktas, palielinot dārzeņu un augļu lietošanu, samazinot tauku daudzumu un cukura lietošanu.

Pārmērīga sāls lietošana uzturā ir ļoti nozīmīgs sirds un asinsvadu slimību riska faktors, jo palielina hipertensijas risku. 2014.gada pētījums norāda, ka sāli gatavam ēdienam pirms pagāršošanas pievieno 6,4% vīriešu un 2,9% sieviešu. Vīriešiem raksturīgs arī lielāks sāļo našķu lietošanas īpatsvars.

Dārzeņi un augļi satur vitamīnus, minerālvielas, balastvielas, bioloģiski aktīvas vielas, kam ir liela nozīme imunitātes stiprināšanā, kā arī to patēriņš ir nozīmīgs aptaukošanās, onkoloģisku, sirds un asinsvadu slimību, kā arī citu slimību profilaksei. Taču Latvijā 15 – 64 gadus vecu iedzīvotāju vidū tikai 36,6% iedzīvotāju svaigus dārzeņus uzturā lieto katru dienu, bet augļus un ogas katru dienu uzturā lieto tikai 20,2% iedzīvotāju.

Kalorijām bagātu pārtikas produktu ar paaugstinātu tauku un cukura saturu lietošana Latvijas populācijā ir izplatīta. Kā liecina 2014.gada aptaujas dati, trīs un vairāk dienas nedēļā kūkas, konfektes un cepumus ēd gandrīz viena trešā daļa pieaugušo iedzīvotāju. Kā redzams tabulā, izteiktāks saldumu patēriņš ir vērojams tieši sievietēm.

1.tabula. Uztura paradumi pieaugušo vidū vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem Latvijā 2014.gadā (%)

Pārtikas produkti	Tiek lietoti 6-7 reizes nedēļā	Nedēļā netiek lietoti nevienu reizi

	Vīrieši, %	Sievietes, %	Vīrieši, %	Sievietes, %
Vārīti kartupeļi	9.6	7.2	9.8	11.9
Cepti kartupeļi	2.0	1.0	32.1	50.7
Rīsi un makaroni	5.1	2.9	20.6	22.3
Griķi	2.1	1.8	47.6	41.4
Putra un sausās brokastis	5.1	9.1	65.8	46.2
Zivis	2.3	2.0	39.3	38.2
Gaļas produkti	28.6	15.5	11.3	24.9
Svaigi dārzeņi	29.8	43.2	11.0	5.6
Sautēti dārzeņi	4.2	7.6	45.8	31.6
Augļi un ogas	13.3	26.8	21.0	10.8
Cepumi un kūkas	5.9	7.2	32.9	27.5
Konfektes	5.4	7.1	46.0	36.3
Saldinātie dzērieni	4.2	1.4	54.1	71.4
Sāļie našķi	1.9	1.3	57.3	67.8

Savukārt Latvijas skolēnu veselības paradumu pētījumā 2013./2014.mācību gadā ir konstatēts, ka 29,2% meiteņu un 22,7% zēnu ēd augļus vismaz reizi dienā, 33,4% meiteņu un 22,1% zēnu ēd saldumus vismaz reizi dienā, 5,1% meiteņu un 7,8% zēnu vismaz reizi dienā dzer saldīnātos gāzētos dzērienus.

Izaicinājumi:

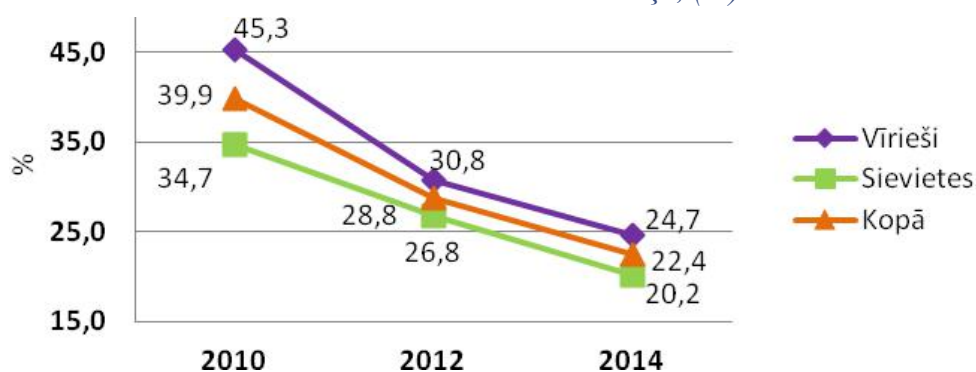
- Latvijā izteikti neveselīgāki uztura paradumi ir vīriešiem;
- Vīrieši biežāk nav gatavi mainīt uztura paradumus, kas nosaka nepieciešamību vairot izpratni par veselīga uztura nozīmi, uzrunājot katru dzimumu ar individuālām metodēm.
- Lai uzlabotu iedzīvotāju veselību, nepieciešams ilgs laiks, tāpēc svarīgi informāciju par veselīgu dzīvesveidu sniegt agrā vecumā. Pašvaldības loma – **nodrošināt iespējas realizēt** veselīgu dzīvesveidu.

2.4.5. Fiziskās aktivitātes

Mazkustīgs dzīvesveids kā viens no daudzu neinfekciju slimību riska faktoriem ir kļuvis par aktuālu sabiedrības veselības problēmu gan Eiropā, gan Latvijā. Ir pierādīta fizisko aktivitāšu nozīme ne tikai fiziskās veselības saglabāšanā, neinfekciju slimību riska mazināšanā, bet arī psihiskās veselības nodrošināšanā, stresa mazināšanā, kognitīvo spēju un darbības spēju uzlabošanā un labāku rezultātu uzrādīšanai mācībās. Turpretim sēdošs dzīvesveids, kas ietver televizora skatīšanos, video un datorspēļu spēlēšanu un citām aktivitātēm tiešsaistes režīmā, bieži ir saistīts ar aptaukošanos, agresiju, atkarības vielu lietošanu, miega traucējumiem, muguras sāpēm, kakla un plecu sāpēm un galvassāpēm.

Pēc PVO izstrādātajām vadlīnijām, par pietiekamu fizisko aktivitāti uzskata pieaugušajiem (no 18 gadu vecuma) 30 minūtes dienā un bērniem vecumā no 5 līdz 17 gadiem 60 minūtes dienā. Kā liecina 2014.gada pētījuma dati, tad ar fiziskiem vingrinājumiem vismaz 30 minūtes 4-6 reizes nedēļā un biežāk nodarbojas tikai 9,9% respondentu. Analizējot brīvā laika pavadīšanas veidus, 2014.gadā respondenti lielākoties (45,3%) norādīja, ka visbiežāk viņi pasīvi pavada brīvo laiku – lasa, skatās TV, lieto datoru vai veic citas sēdošas aktivitātes. Jāpiezīmē, ka, pieaugot vecumam, pasīvs dzīvesveids kļūs arvien biežāk sastopams. Salīdzinot ar 2010.gada pētījuma rezultātiem, iedzīvotāju īpatsvars, kuri nodarbojas ar pietiekamām fiziskajām aktivitātēm dienā, ir samazinājies uz pusi.

11.attēls. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars vecumā no 15-64 gadiem, kuru fiziskā aktivitāte ir vismaz 30 min vismaz 2-3 reizes nedēļā, (%)

Pēc 2015.gadā veiktās Bauskas novada iedzīvotāju aptaujas rezultātiem (atbildi snieguši 135 respondenti), gandrīz katru dienu ar dažādām fiziskām aktivitātēm nodarbojas 9.1% respondents, savukārt retāk kā reizi nedēļā vai vispār ar fiziskajām aktivitātēm nenodarbojas 14.4% respondentu. Bauskas novada iedzīvotājs visbiežāk nodarbojas komandu sporta spēlēm, skriešanu un braukšanu ar divriteni. Nozīmīgākie iemesli, kādēļ Bauskas novada iedzīvotājs izvēlas nenodarboties ar fiziskām aktivitātēm ir laika trūkums, atbilstošu sporta laukumu trūkums un pieejamība, kā arī kompetentu treneru trūkums. Jāatzīmē, ka 62.9% aptaujāto respondentu ir norādījuši, ka izmanto sporta un aktīvās atpūtas iespējas ārpus Bauskas novada, kas liecina par nepietiekamu sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūru un saistošu aktivitāšu piedāvājumu.

Izaicinājumi:

- Gandrīz pusi Latvijas iedzīvotāju savu brīvo laiku pavada pasīvās (sēdošās) aktivitātēs, aktīvo iedzīvotāju īpatsvars ar gadiem samazinās;
- Nepieciešams stiprināt aktīva dzīvesveida veicinošu vidi un infrastruktūru Bauskas novadā, kas sekmētu dažādu vecuma grupu fizisko aktivitāti.

2.4.6. Atkarību izraisošās vielas un procesi

Atkarību izraisošo vielu lietošana ir nozīmīgs riska faktors vairākām neinfekciju un hroniskajām slimībām, tai skaitā psihiskajām, onkoloģiskajām, sirds un asinsvadu, elpošanas sistēmas slimībām, diabētam u.c. Diemžēl nav pieejami dati par iedzīvotāju atkarību izraisošo vielu lietošanas paradumiem Bauskas novadā, taču veiktie pētījumi par situāciju Latvijā iezīmē esošās problēmas.

2.4.6.1. Smēķēšana

Balstoties uz 2014.gada pētījuma rezultātiem, kopumā katru dienu smēķē 36,1% respondentu (51,8% vīriešu un 21,0% sieviešu). No respondentiem, kuri ir norādījuši, ka smēķē, 43,1% dienā izsmēķē 1-14 cigaretes, savukārt 50,6% respondentu izsmēķē 15-24 cigaretes. Ikdienas smēķētāju viedoklis par smēķēšanas nelabvēlīgo ietekmi uz veselību liecina, ka lielākā daļa (55,5%) ir „ne pārāk norūpējušies” vai „nemaz nav norūpējušies” par smēķēšanas ietekmi uz veselības stāvokli. Iepriekš minētais, iespējams, izskaidro to, kāpēc no visiem ikdienas smēķētājiem tikai 19,9% ir nolēmuši atnest smēķēšanu tuvāko 12 mēnešu laikā. Var secināt, ka iedzīvotājiem trūkst izpratnes par smēķēšanas kaitīgumu un tā izraisītajām sekām (sirds un asinsvadu slimības, hroniskas plaušu slimības, vēzis u.c.).

Pētījumi rāda, ka smēķēšanas atmešana mazina mirstības risku no sirds un asinsvadu slimībām vīriešiem 2,5 reizes un sievietēm 2 reizes un jau gada laikā, atmetot smēķēšanu, sirds un asinsvadu slimību risks mazinās par 50%.

Satraucoši ir arī dati (2013./2014.mācību gads), ka 39,5% skolas vecuma meiteņu un 44,4% skolas vecuma zēnu ir mēģinājuši smēķēt, bet regulāri 15 gadu vecumā smēķē 13,4% meiteņu un 15,3% zēnu. Neskatoties uz ieviestajiem stingrākajiem normatīvajiem regulējumiem attiecībā uz smēķēšanu sabiedriskās vietās, bērnu klātbūtnē un mājās, joprojām katrs trešais (36,6%) Latvijas iedzīvotājs vecumā no 15-64 gadiem saka, ka ir pakļauts pasīvajai smēķēšanai mājās, jo kāds ģimenes loceklis smēķē mājās citu klātbūtnē.

Izaicinājumi:

- Iedzīvotājiem trūkst izpratnes par smēķēšanas kaitīgumu un tās izraisītajām sekām.

2.4.6.2. Alkohola lietošana

Alkohola pārmērīga un riskanta lietošana ir saistīta ar dažāda veida veselības problēmām. Pēc jaunākajiem pētījumiem, riskanta, jeb pārmērīga alkohola lietošana ir galvenais riska faktors, kas rada lielāko slimību slogu darbspējīgajiem iedzīvotājiem Latvijā. Mazinot pārmērīgu alkohola lietošanu, ne tikai mazināsies saslimstība un mirstība no hroniskām neinfekciju slimībām, bet mazināsies citas ar alkohola lietošanu saistītās sekas (piemēram, traumatisms, kas palielina invaliditātes un mirstības rādītājus, vardarbība, noziedzība, bezdarbs, sociālā atstumtība), kas ietekmē sabiedrību, mazina darbaspēka kvalitāti un veicina nabadzību.

Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījuma 2014.gadā dati liecina, pēdējā gada laikā alkoholu ir lietojuši 81.7% iedzīvotāju. No šiem respondentiem 10.8% nedēļas laikā izdzer 5 un vairāk pudeles alu, bet stipro alkoholisko dzērienu vairāk kā 5 glāžu nedēļā lietojuši ir 9.9% respondentu. Vismazāk respondentu ir norādījuši, ka pārmērīgi daudz ir lietojuši vīnu un alkoholiskos kokteiļus. 2014.gadā viens Latvijas iedzīvotājs patērēja 8,9 litrus absolūtā alkohola, bet, rēķinot uz vienu 15 gadus un vecāku iedzīvotāju, tika patērēti 10,4 litri.

Alkohola lietošanas izplatība Latvijā jauniešu vidū ir augsta. Dzīves laikā vismaz vienu reizi alkoholu lietojuši praktiski visi (92%) 14–16 gadus vecie jaunieši. Dzīves laikā vienu reizi piedzērušies ir 49% no 14–16 gadus veciem jauniešiem, pēdējā gada laikā – 30%, bet katrs desmitais – pēdējā mēneša laikā. Vismaz vienu reizi nedēļā alkoholu lietojuši 6% no 13 gadīgām meitenēm un 12% no 13 gadīgiem zēniem, 21% no 15 gadīgām meitenēm un 26% no 15 gadīgiem zēniem.

Izaicinājumi:

- Pārmērīga alkohola lietošana ir galvenais riska faktors, kas rada lielāko slimību slogu darbspējīgajiem iedzīvotājiem Latvijā;
- Alkohola izplatība ir augsta ne tikai pieaugušo, bet arī jauniešu vidū.

2.4.6.3. Psihotropo un narkotisko vielu lietošana

Līdzās alkohola pārmērīgai lietošanai, kas ir viens no galvenajiem veselību negatīvi ietekmējošiem riska faktoriem, ne mazāk nopietna problēma ir narkotiku lietošanas izplatība. 2015.gadā Latvijā Slimību profilakses un kontroles centrs organizēja ESPAD pētījumu, kura dati liecina, ka 15 –16 gadus vecu jauniešu skaits, kuri ir pamēģinājuši kādu nelegālo narkotiku, skaits samazinās – 2015.gadā kādu no tām bija pamēģinājuši 19% jaunieši, bet 2011.gadā tie bija 27% jauniešu. Visizplatītākā Latvijā ir marihuāna vai hašišs, ko ir pamēģinājuši 16,3% 15 – 16 gadīgo jauniešu (2011.gadā 24%). LSD Latvijā ir mēģinājuši 3,7% jauniešu, amfetamīnus – 2,9% jauniešu, ekstazi – 2,6% jaunieši, un kokaīnu – 2,3% jaunieši.

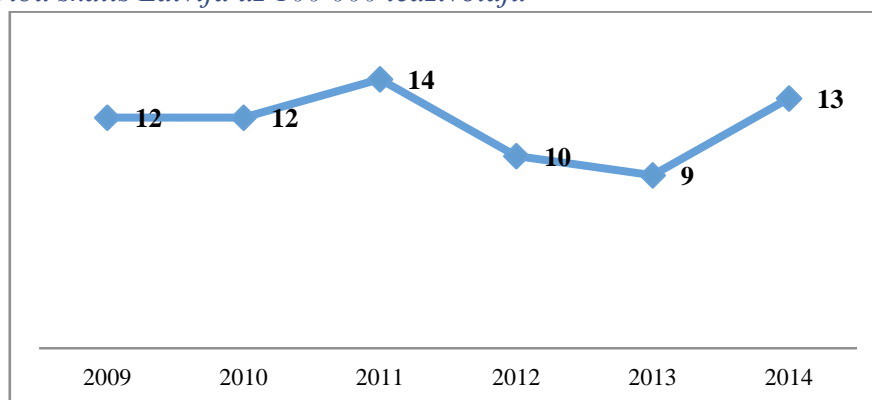
Katrs piektais (20,9%) zēns un katra devītā (11,5%) meitene 15-16 gadu vecumā, kaut reizi dzīvē ir, pamēģinājuši marihuānu. Aptuveni katrs desmitais (10,7%) jaunietis marihuānu vai hašišu lietojis pēdējā gada laikā, bet 4,4% – pēdējā

mēneša laikā. 2011.gadā tie bija attiecīgi 16%, kas lietojuši pēdējā gada laikā, un 6%, kas lietojuši pēdējā mēneša laikā.

Būtiski samazinājusies arī marihuānas pieejamība – 2015.gada pētījumā marihuānu kā pieejamu vērtēja 23,6% aptaujāto, bet 2011.gadā – 31%. Arī citu narkotiku pieejamība ir ievērojami samazinājusies. Samazinājies arī “Spice” grupas maisījumu pamēģinājušo īpatsvars. 2015.gada aptaujā 9,5% skolēnu atbildēja, ka kaut reizi dzīvē ir pamēģinājuši “Spice” maisījumus, bet 2011.gadā tos bija lietojuši 11% jauniešu.

Jāatzīmē arī, ka atkarību ārstēšanas pakalpojums un pārklājums ir samazinājies kopš 2009.gada. Narkoloģiskā profila gultu skaits ir samazinājās no 387 gultām 2008.gadā līdz 239 gultām 2014.gadā. Vidējais dienu skaits, ko viens pacients pavadījis stacionārā, samazinājās no 5,4 dienām 2008.gadā līdz 4,1 dienai 2013. gadā, kas varētu liecināt, ka lielākā daļa pacientu ierodas uz detoksikāciju un neturpina ārstniecību un rehabilitāciju.

12.attēls Pirmreizēji reģistrēto ārstēto pacientu ar narkotisko, psihotropo un toksisko vielu atkarību skaits Latvijā uz 100 000 iedzīvotāju

Lai mazinātu narkotiku izplatību turpmāk primāri nozīmīgi ir informēšanas pasākumi un jauniešu izglītošana. Ir nepieciešams sniegt personīgas atbildes uz jauniešus interesējošiem jautājumiem tur, kur rit viņu ikdiena: e-vidē, kur ir iespējams nodrošināt anonimitāti, dalīties ar pieredzes stāstiem un speciālistu komentāriem.

Narkotiku lietotāju sociālajā grupā ir izteikti zems dzīves līmenis: tikai 16% saņem sociālo palīdzību, bet algotu darbu strādā aptuveni katrs piektais. Tāpēc kā viens no faktoriem narkotiku lietošanas mazināšanā ir Bauskas pašvaldības sadarbības stiprināšana ar Nodarbinātības valsts aģentūras Bauskas filiāli, veicinot atkarībā nonākušo un ārstniecībā esošo iedzīvotāju iekļaušanu darba tirgū.

Izaicinājumi:

- Divas nozīmīgākās iedzīvotāju grupas, kurās narkotiku lietošana ir visizplatītākā, ir jaunieši un sociāli maznodrošinātie iedzīvotāji.

2.4.7. Ārējās vides ietekme uz iedzīvotāju veselību

Vides drošības (tostarp troksnis, gaisa piesārņojums, ūdens kvalitāte) attīstība ir svarīgs priekšnoteikums, lai mazinātu mirstību no ārējiem nāves cēloņiem un paaugstinātu iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Pētījumi pasaulē un Latvijā ir pierādījuši Pēc Eiropas Vides aģentūras aplēsēm, katru gadu ilgstoša gaisa piesārņojuma dēļ priekšlaicīgi mirst vairāki desmiti un pat simti tūkstošu Eiropas iedzīvotāju.

2016.gadā tika veikts pētījums “Autotransporta plūsmas ietekme uz Bauskas pilsētvides kvalitāti”, kurā secināts, ka: “A7 autoceļš valstī ir ar vislielāko kravas transportlīdzekļu intensitāti visā tās garumā, kas Bauskas pilsētas iedzīvotājiem rada īpaši nelabvēlīgus dzīves apstākļus un diskomfortu ne tikai tranzīta ielas tiešā tuvuma dēļ, bet arī pilsētā kopumā”.

Transporta ziņā būtiskākās ietekmes tiek saistītas ar PM2.5 un benzolu. Benzols ir kancerogēna viela, kas ilgtermiņā ieelpošanas gadījumos, palielina leukēmiju un limfātiskās sistēmas audzēju riskus. Piesārņojumam ilgstoši iedarbojoties, samazinās cilvēka fiziskās darba spējas, arvien biežāki kļūst ārsta apmeklējumi, pieaug ātrās medicīniskās palīdzības sniegto pakalpojumu biežums un nepieciešamība ārstēties slimnīcās. Ir pierādījumi, ka piesārņojums iedarbojas arī uz sirds – asinsvadu sistēmu, radot diezgan ievērojamu iedzīvotāju dzīves ilguma samazināšanos. Populācijas grupas, kuras gaisa piesārņojuma ietekmi izjūt ievērojami vairāk, nekā pārējās ir: vēl nedzimuši bērni, jaundzimušie, zīdaiņi, mazi bērni; gados vecāki cilvēki, kuri slimo ar sirds – asinsvadu sistēmas slimībām; sociāli – ekonomiski no sabiedrības izstumtās personas.

Lai arī nav pierādījumu par tiešu trokšņa iedarbību, izņemot darba vidi, bet netiešie iedarbības efekti – bezmiegs, miega traucējumi – palielina sirds asinsvadu slimību risku. Sievietēm grūtniecības laikā ir svarīgi izvairīties no trokšņa iedarbības, jo troksnis augļa attīstības periodā var ietekmēt bērna dzirdi turpmāk dzīvē. Dzirdē attīstās vēlākajā nervu attīstības stadijā, tāpēc ir svarīgi aizsargāt bērnus no pārmērīgas trokšņa iedarbības. 2016.gadā veiktajā pētījumā “Autotransporta plūsma radītā trokšņa ietekme uz Bauskas pilsētvides kvalitāti”, tika secināts, ka esošais trokšņa līmenis Bauskas pilsētas pārsniedz MK noteikumos Nr. 16 (07.01.2014.) noteiktos vides trokšņa robežlielumus (skat. 20.,21.attēlu pielikumā) gan dienas, gan vakara, gan nakts periodā. Nozīmīgāko trokšņa piesārņojuma līmeni rada satiksmes infrastruktūras objekti. Bauskas novada pašvaldības pienākums ir nodrošināt rīcības programmas izstrādi, ja ir konstatēti gaisa kvalitātes un trokšņu normatīvu pārsniegumi.

Arī ūdens piesārņojums ir viens no veselības stāvokli ietekmējošiem faktoriem. Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra veiktajā “Pārskatā par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli 2015.gadā” tiek konstatēts, ka Mūsā pie Latvijas-Lietuvas robežas, Mūsas grīvā un Mēmelē pie Lietuvas robežas ir paaugstināti piesārņojuma ar nitrātiem rādītāji. Kā norādīts MK noteikumu Nr.834 “Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta

piesārņojuma ar nitrātiem”, punktā 2.9., tieši piesārņojums ar nitrātiem var apdraudēt cilvēku veselību.

Izaicinājumi:

- Vides drošība un attīstība ir nozīmīgs problēmjautājums veselības veicināšanā Bauskas novadā.

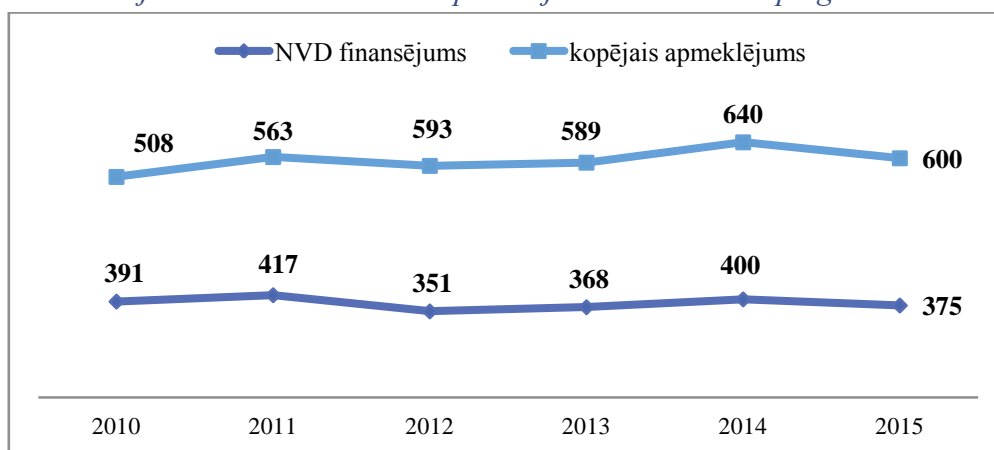
2.5. Vispārīgs Bauskas novada veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu raksturojums

Bauskas novada veselības aprūpi nodrošina pašvaldības, privātās un valsts institūcijas. Bauskas novadā ir 31 primārās aprūpes ārstniecības iestādes (ģimenes ārstu prakses) un 3 speciālistu prakses, kuras ir līgumattiecībās ar Nacionālo veselības dienestu. Iedzīvotāji ģimenes ārsta prakses vietās var saņemt konsultācijas, aizsargpotes, neatliekamo palīdzību un veikt sirds elektrokardiogrammu.

Vienlaikus veselības aprūpi novadā nodrošina SIA “Bauskas slimnīca” ar aprūpes slimnīcas statusu. Bauskas slimnīcā tiek nodrošināta ārstēšana un aprūpe hroniski slimiem pacientiem. Ir pieejams steidzamās medicīniskās palīdzības punkts SMPP (neatliekamā palīdzība 24 stundas diennaktī), dienas stacionārs ar terapeitisku, -neiroloģisku, ķirurģisku un traumatoloģisku profilu un operācijas (gultas vieta līdz 10 dienām), aprūpes nodaļa (gultas vieta līdz 12 dienām, pieejamas 40 gultas). Savukārt poliklīnikā ir pieejamas sekundārās aprūpes speciālistu konsultācijas, diagnostika, laboratoriskie izmeklējumi un rehabilitācija.

Viena no pamatproblēmām Bauskas slimnīcā, kas sašaurina aprūpes iespējas slimnīcā, ir ārstu trūkums. Iestādē strādā 120 darbinieki. 51 no 82 ārstiem un vidējā medicīnas personāla ir pensijas un pirms pensijas vecumā. Problemātiski ir piesaistīt gados jaunus mediķus vai speciālistus, lai paplašinātu pakalpojumu klāstu. Otra lielākā problēma ir nepietiekamas un reālajām izmaksām neatbilstošas kvotas, kuras nenodrošina Bauskas novada pacientus ar nepieciešamo palīdzības apjomu. Līdz ar to tiek sniegti pakalpojumi par maksu un veidojas garas rindas.

13.attēls. Vidējais Bauskas slimnīcas apmeklējuma skaits dienā pa gadiem

Zobārsta pakalpojumi ir pieejami 11 zobārstniecības praksēs, tostarp Bauskas novada kapitālsabiedrībā SIA “Zemgales Mutes veselības centrs”. Zemgales Mutes veselības centrā tiek nodrošināti arī valsts apmaksātie pakalpojumi (bērniem līdz 18 gadiem) un centrs veic veselības veicināšanas un izglītojošo darbu. SIA ”Zemgales mutes veselības centrs” darbības un attīstības stratēģijā 2016.-2018.gadam noteikts mērķis – Uzlabot bērnu zobu kariesa rādītājus 6-12 gadu vecumā, veicot preventīvos pasākumus un nodrošinot plānveida mutes dobuma sanāciju skolas vecuma bērniem. Līgumus ar NVD par valsts apmaksātajiem pakalpojumiem Bauskas novadā noslēgušas 6 zobārsta prakses. Bērnu zobu profilaktiskās apskates tiek veiktas arī Bauskas novada izglītības iestādēs. Atsevišķās pašvaldībās iedzīvotājiem ir iespējas pagastā saņemt zobārstniecības pakalpojumus. Savukārt plašu analīžu klāstu nodrošina SIA “E.Gulbja laboratorija” Bauskā.

Ārstu relatīvais skaits (uz 10 000 iedzīvotāju) Bauskas novadā ir zemāks, kā vidēji Latvijā – 2014.g. Bauskas novadā bija 16 ārsti uz 10 000 iedzīvotājiem, bet vidēji Latvijā uz 10 000 iedzīvotājiem ir 35 ārsti. Tomēr jāņem vērā, ka lielākais ārstu skaits koncentrējas Rīgā, kā arī reģionālajās slimnīcās.

Lai gan 2013. g. un 2014. g. Bauskas novadā samazinājies ambulatoro apmeklējumu skaits, 2014.g. samazinoties līdz 8 gadījumiem uz 1 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 5,9), tas uzskatāms par augstu ambulatorās pieejamības rādītāju. Arī mājas vizīšu skaits ir samazinājies, 2014.g. samazinoties līdz 0,14 gadījumiem uz 1 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 0,15), mājas vizīšu īpatsvars ambulatorajā aprūpē ir zemāks nekā vidēji valstī – 1,7% no visiem ambulatorajiem apmeklējumiem (vidēji Latvijā 2,5%).

Sociālos pakalpojumus Bauskas novadā nodrošina Bauskas novada pašvaldības iestāde “Bauskas novada Sociālais dienests”. 2015.gada 1.oktobrī Sociālajā dienestā strādāja 40 darbinieki. No šiem darbiniekiem 22 ir sociālā darba speciālisti, 1 ergoterapeits, 3 psihologi, 7 aprūpētāji. No 22 sociālā darba speciālistiem 14 strādā ar visām mērķa grupām, 4 strādā ar ģimeni un bērniem, 2 strādā ar personām ar funkcionāliem traucējumiem, viens sociālais darbinieks darbam ar personām ar atkarību problēmām, viens darbinieks darbam ar personu grupām un viens sociālais aprūpētājs. Pamatojoties uz Sociālo pakalpojumu un sociālās

palīdzības likuma 10.panta pirmo daļu, kad uz 1000 iedzīvotājiem nepieciešams 1 sociālais darbinieks, Bauskas novadā būtu nepieciešami vēl 4 sociālie darbinieki.

Sociālie pakalpojumi, kurus nodrošina “Bauskas novada sociālais dienests”:

1. Sociālās aprūpes pakalpojumi:
 - Aprūpe mājās, t.sk. mobilā aprūpes vienība (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 65 personas);
 - Pilngadīgu personu ievietošana ilgstošas sociālās aprūpes institūcijā (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 24 personas);
 - Pilngadīgu personu ievietošana specializētajā ilgstošās sociālās aprūpes institūcijā (2015.gadā neviena persona šādu pakalpojumu nesaņēma, rindā uz valsts finansēto pakalpojumu gaida 4 personas).
2. Sociālā darba un rehabilitācijas pakalpojumi ģimenēm ar bērniem:
 - Psihologa pakalpojums un atbalsts ģimenēm ar bērniem (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 435 personas);
 - Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi dzīvesvietā bērniem, kuri cietuši no vardarbības (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 5 personas);
 - Vardarbībā cietušo bērnu rehabilitācija krīzes centrā (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 11 personas);
 - Atbalsta un pašpalīdzības grupas bērniem un vecākiem (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 74 personas);
 - Bērnu emocionālās audzināšanas grupas vecākiem (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 30 personas);
 - Jurista pakalpojums ģimenēm ar bērniem (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 30 personas);
 - Rehabilitētāja/ģimeņu asistenta pakalpojums ģimenēm ar bērniem (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 12 personas);
 - Nometnes sociālās atstumtības riskam pakļauto ģimeņu bērniem (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 115 personas);
3. Sociālā darba un rehabilitācijas pakalpojumi personām ar invaliditāti:
 - Ergoterapeita pakalpojums;
 - Nodarbības jauniešiem invalīdiem (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 14 personas);
 - Asistenta pakalpojuma administrēšana personām ar invaliditāti (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 78 personas);
 - Sociālā rehabilitācija institūcijā (sanatorijas) (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 46 personas);
 - Profesionālā rehabilitācija (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 2 personas).
4. Izmitināšanas pakalpojumi uz laiku krīzē nonākušām personām/ģimenēm (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 6 personas).
5. Mājokļa pielāgošana personām, kuras pārvietojas riteņkrēslā (2015.gadā pakalpojumu saņēmušas 1 personas).

2. tabula. Sociālās palīdzības saņēmēju skaita salīdzinājums

Mērķa grupa un saņemtā sociālā palīdzība	2012. gads	2013.gads	2014.gads
t.sk. personas kopā:	2505	2159	2140
No tām	Bērni	869	663
	Bērni ar invaliditāti	32	39
No tām	Pilngadīgas personas:	1626	1480
	strādājošas personas	211	167
	nestrādājošas personas	796	476
	personas bērna kopšanas atvaļinājumā	100	83
	pilngadīgas personas ar invaliditāti	185	210
	pensijas vecuma personas	344	560
Izlietotie līdzekļi sociālajai palīdzībai kopā / EUR	227099	245 857	314 258

2016.gada nogalē Bauskā tika atklāts “Higiēnas centrs”, kur arīdzan tiek sniegti sociālie pakalpojumi. Novada iedzīvotājiem ir iespēja nomazgāties, izmazgāt veļu, nepieciešamības gadījumā pagatavot ēst un kritiskā situācijā pārņakšnot. Šajās telpās ir iespēja ģimenēm, kurām ir nepietiekamas sociālās prasmes, mācīties pagatavot vienkāršu ēdienu, veidot izpratni par būtiskākajiem ķermeņa un apģērba higiēnas jautājumiem. Telpās notiek arī nodarbības un apmācības jauniešiem ar invaliditāti, tādējādi viņu aprūpētājiem nodrošinot atelpas brīža pakalpojumus.

Bauskas novadā ir arī citi sociālo pakalpojumu sniedzēji, kā, piemēram, Vispārēja tipa pansionāts „Derpele” un Biedrība „Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija” (sociāla labdarības organizācija). Sociālo aprūpi institūcijā pieaugušām personām nodrošina Bauskas novada pašvaldības iestāde „Vispārēja tipa pansionāts „Derpele””. Nepilngadīgo sociālo aprūpi institūcijā pašvaldība pērk no citām pašvaldībām un sabiedriskajām organizācijām, jo Bauskas novadā nav pašvaldības bērnu nama. SOS bērnu ciematā uz ārpakalpojuma līguma pamata aprūpē 2 Bauskas novada bērnus.

Bauskas novadā darbojas privātā ārstniecības iestāde SIA “Ģimenes studija”, kas nodrošina rehabilitācijas pakalpojumus un veic dažādas ar veselības veicināšanu un fizisko attīstību saistītas aktivitātes.

Izaicinājumi:

- Lai gan ārstu pieejamība Bauskas novadā ir apmierinoša, liels ir iedzīvotāju skaits, kas šos pakalpojumus nevar finansiāli atļauties;
- Nepietiekams sociālo darbinieku skaits;
- Medicīnas personāla novecošanās un iespēju trūkums piesaistīt jaunus speciālistus.

3. Stratēģijas mērķis un turpmākā rīcība

3.1. SVID analīze

Pamatojoties uz iepriekš sniegto situācijas aprakstu sabiedrības veselības jomā Latvijā un Bauskas novadā, un apkopojot definētos izaicinājumus, tika veikta SVID analīze (14.attēls).

14.attēls.

Nozare	Stiprās puses	Vājas puses	Iespējas	Draudi
Sociālā aprūpe	• Sociālā dienesta aktīvs darbs; • Piemērotas telpas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanai; • Jaunu pakalpojumu un darba metožu ieviešana sociālajā dienestā; • Plašs sociālo pakalpojumu klāsts; • Pansionātam “Derpele” ir noslēgts līgums ar ģimenes ārstu un katru dienu ir pieejama medmāsa; • Bauskas novada sociālā dienesta sadarbība ar “Latvijas SOS Bērnu ciematu asociāciju”, kas nodrošina papildus sociālos pakalpojumus; • Higiēnas centrs ar iespēju sociāli mazaizsargātām iedzīvotāju grupām veikt ikdienas higiēnas pasākumus.	• Nav veikta Bauskas novada iedzīvotāju sociālo problēmu izpēte un analīze; • Nav skaidri definēts nepieciešamo pakalpojumu grozs; • Nepietiekams sociālo darbinieku skaits; • Nepietiekami veikti pasākumi dažādu sociālo grupu integrēšanai darba tirgū; • Finansējuma un dzīvojamā fonda rezervju trūkums mājokļa jautājuma risināšanai; • Nepietiekami finanšu līdzekļi pamatvajadzību nodrošināšanai; • Nepietiekams materiāli tehniskais nodrošinājums.	• Finansējuma piesaiste no citiem finanšu resursiem; • Atsevišķu sociālo pakalpojumu deleģēšana sabiedriskajām organizācijām vai privātajām struktūrām; • Jaunu un alternatīvu sociālo pakalpojumu attīstība; • Sociālās uzņēmējdarbības attīstība Bauskas novadā;	• Sabiedrības novecošanās procesi un sociālā sloga paaugstināšanās; • Sociālās politikas nestabilitāte valstī; • Nesakārtots tiesiskais regulējums sociālās uzņēmējdarbības jomā; • Kvalificēta darbaspēka trūkums nākotnē visās sociālajās sfērās; • Sabiedrības aizspriedumi pret sociāli nelabvēlīgām iedzīvotāju grupām; • Sociālā palīdzība neatrisina iedzīvotāja sociālās problēmas – cīņa ar sekām, ne cēloņiem;
Veselības veicināšana un profilakse	• Pašvaldības rīcības un turpmāko gadu prioritātes sporta un veselīga dzīvesveida infrastruktūras atjaunošanai; • Sociālais darbs ar personām ar atkarību problēmām; • Bauskas novads ir Nacionālo veselīgo	• Institucionālās sadarbības trūkums veselības veicināšanas attīstībai novadā; • Nepietiekoši aktīva NVO potenciāla izmantošana iesaistei veselības veicināšanā; • Nav drošicamu datu par Bauskas	• Pašvaldībai un tās iestādēm (arī izglītības) ir iespēja iesaistīties valsts veselību veicinošo programmu aktivitātēs; • Veselīgs dzīvesveids un sports valstī tiek plaši popularizēti; • SPKC pieejamais metroloģiskais	• Zems veselības valsts budžeta īpatsvars iekšzemes kopproduktā; • Mainīgā un nestabilā valsts veselības politika; • Speciālistu trūkums medicīnas nozarē un zemais atalgojums;

	pašvaldību tīklā; • Sadarbība ar SPKC par veselības veicināšanas projekta aktivitāšu ieviešanu pilsētā; • “Latvijas Sarkanā Krusta” Bauskas komitejā izveidota “Veselības istaba” ar bezmaksas pakalpojumiem; • Bauskas novada izglītības iestādēs tiek nodrošinātas brīvpusdienas visiem skolēniem no 1.-9.klasei, līdz ar to veselīgs uzturs vismaz 1 reizi dienā; • Izglītības iestāžu pedagogu iniciatīvas (piem. “Drošības klase”, dalība veselīga uztura programmās); • Iedzīvotājiem ir pieejama izglītības iestāžu pārvaldījumā esošā sporta infrastruktūra bez maksas; • Veloceliņu attīstība Bauskas novadā; • Vecāku, uzņēmēju un pašvaldības atbalsts sporta jomas attīstībai; • Sporta klubu un nevalstisko organizāciju aktīva darbība. • Bauskas novadā ir izveidoti skolu zobārstniecības kabineti, kur skolu audzēkņiem iespējams saņemt zobārstniecības palīdzību	novada iedzīvotāju veselības paradumiem; • Cilvēkresursu (ārstniecības iestāžu darbinieku) novecošanās; • Kvalificēta medicīnas darbaspēka trūkums, kas sašaurina aprūpes iespējas slimnīcā; • Sabiedriskā transporta nepietiekamā pieejamība un kritiskais ceļu stāvoklis mazina iespēju pagastu iedzīvotājiem saņemt kvalitatīvus veselības aprūpes pakalpojumus; • Nevienlīdzība sporta infrastruktūras pieejamība atkarībā no dzīvesvietas Bauskas novadā; • Kvalificētu treneru trūkums; • Veselīgu dzīvesveidu veicinošu / tautas sporta pasākumu trūkums Bauskas novadā; • Maz aktīvās atpūtas iespēju ģimenēm; • Aktīvu un iedzīvotāju iesaistošu informatīvu kampaņu trūkums (veselīga dzīvesveida nometnes, akcijas u.c.) • Nepietiekams darbs ar skolēnu vecākiem un topošajām/jaunajām māmiņām.	atbalsts un pieejamā informācija; • Modernu sporta mācīšanas līdzekļu un metožu ieviešana izglītības iestādēs; • Bruknas muižas potenciāls kā garīgās un fiziskās rehabilitācijas vietai atkarībā nonākušiem cilvēkiem; • Izglītības iestāžu sadarbība ar Latvijas Ģimenes plānošanas un seksuālās veselības asociāciju “Papardes zieds” jauniešu informēšanā; • Uzņēmēju iesaiste veselības pakalpojumu klāsta paplašināšanā Bauskas novadā (sociālās uzņēmējdarbības attīstība); • Veselīga dzīvesveida popularizēšana, piesaistot sabiedrībā zināmus cilvēkus, “elkus”; • Dabas resursi Bauskas novadā ir atbilstoši veselīga dzīvesveida aktivitāšu nodrošināšanai (iespējas izveidot dabas takas, ūdens aktivitātes, attīstīt velotūrismu); • Iesaistīties Veselību veicinošo skolu tīklā (VVST), kas var sniegt atbalstu un informāciju saistībā ar veselības veicināšanas jautājumiem izglītības iestādēs.	• Sabiedrības novecošanās; • Pasliktinās iedzīvotāju vispārējais veselības stāvoklis un veselības stāvokļa pašvērtējums; • Veselības aprūpē iesaistīto dažādu līmeņu institūciju savstarpējās sadarbības trūkums; • Sabiedrības pasivitāte, mazkustīgais dzīvesveids un nevēlēšanās iesaistīties dažādās veselību veicinošās aktivitātēs; • Nevienlīdzības un nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju skaita paaugstināšanās valstī; • Atkarību izplatības palielināšanās; • Sabiedrības informētības trūkums par dažādu ikdienas paradumu ietekmi gan uz savu, gan uz bērnu veselību.

3.2. Stratēģijas mērķi un rīcības virzieni

Saskaņā ar „Bauskas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.-2030.gadam” definēto ilgtermiņa prioritāti „Pievilcīga un droša dzīves un darba vide”, kā arī ņemot vērā iepriekš aprakstīto situāciju un konstatētos izaicinājumus, tika definēts veselības veicināšanas stratēģijas vīzija un mērķis.

Mērķis: Uzlabot Bauskas novada iedzīvotāju veselības stāvokli un labklājību, kā arī sekmēt iedzīvotāju aktīvu līdzdalību savas veselības aizsardzībā.

Mērķa sasniegšanai ir izvirzīti sekojoši rīcības virzieni:

Vidēja termiņa prioritāte	Rīcības virzieni
VP1: Veselību atbalstošas vides izveidošana un uzturēšana	RV1.1.: Vienlīdzīgu veselīgas dzīves iespēju nodrošināšana ikvienam iedzīvotājam RV1.2.: Sporta un veselīga dzīvesveida infrastruktūras attīstība RV1.3.: Veidot un uzturēt drošu un pieejamu vidi Bauskas novadā
VP2: Samazināt saslimstību un priekšlaicīgu mirstību ar neinfekcijas slimībām	RV2.1.: Sirds un asinsvadu sistēmas slimību profilakse un kontrole RV2.2.: Ļaundabīgo audzēju izraisītās mirstības samazināšana RV2.3.: Samazināt traumatismu un mirstību no ārējiem nāves cēloņiem RV2.4.: Mātes un bērna veselības veicināšana un uzlabošana RV2.5.: Psihiskās veselības veicināšana un uzlabošana RV2.6.: Zobu un mutes veselības veicināšana
VP3: Samazināt saslimstību un priekšlaicīgu mirstību ar infekcijas slimībām	RV3.1.: Seksuālās un reproduktīvās veselības veicināšana RV3.2.: Infekciju slimību profilaktiskie pasākumi
VP4: Veselīga dzīvesveida sekmēšana un veselības riska mazināšana	RV4.1. Fiziskās aktivitātes veicināšana RV4.2. Veselīga uztura veicināšana, uztura paradumu maiņa RV4.3. Atkarību izraisošo vielu izplatības un ietekmes mazināšana
VP5: Veselības veicināšanas sistēmas stiprināšana	RV5.1.: Starpsektoru sadarbība

3.3. Rīcības virzieni un uzdevumi

VP1: Veselību atbalstošas vides izveidošana un uzturēšana				
R.V.1.1. Vienlīdzīgu veselīgas dzīves iespēju nodrošināšana ikvienam				
Nr.	Uzdevums	Izpildes termiņš	Atbildīgais	Iesaistītie partneri
1.1.1.	Specifiska aktivitāšu plāna izstrāde ik gadu, veselības veicināšanai visām iedzīvotāju grupām, īpaši sociālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautām grupām.	Ikgadēji 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Slimnīca, ģimenes ārsti, ārstu prakses, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, zobārstniecības, NVO, SC "Mēmele"
1.1.2.	Veicināt vienlīdzīgu slimību profilakses, agrīnas slimību diagnostikas, sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu visām sabiedrības grupām, īpaši sociālās atstumtības, nabadzības riskam pakļautām grupām un lauku teritoriju iedzīvotājiem.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības aprūpes iestādes, Sociālais dienests, Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Slimnīca, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, zobārstniecības, NVO, SC "Mēmele"
1.1.3.	Attīstīt jaunus un alternatīvus sociālās un veselības aprūpes pakalpojumus Bauskas novadā.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Sociālais dienests, pansionāts, ārstniecības iestādes	Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, slimnīca, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, zobārstniecības, NVO
1.1.4.	Sociālo un veselības pakalpojumu sniegšanā iesaistīto darbinieku kapacitātes un efektivitātes paaugstināšana.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Sociālais dienests, pansionāts, ārstniecības iestādes, Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, pagastu pārvaldes
1.1.5.	Gados jaunu mediķu un citu speciālistu piesaiste, lai paplašinātu pakalpojumu klāstu.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Bauskas slimnīca, ģimenes ārsti, Sociālais dienests	Veselības veicināšanas koordinētājs, Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, Izglītības nodaļa, uzņēmēji, NVO, ārstniecības iestādes, zobārstniecības
1.1.6.	Materiāli tehniskā aprīkojuma attīstība sociālo	Patstāvīgi	Sociālais dienests,	Attīstības un plānošanas nodaļa, pagastu pārvaldes

	un veselības pakalpojumu sniegšanā iesaistītajām pašvaldības iestādēm.	2017.-2024.	pansionāts, ārstniecības iestādes, Veselības veicināšanas koordinētājs	
1.1.7.	Nodrošināt valsts garantētās profilaktiskās veselības pārbaudes maznodrošinātajiem iedzīvotājiem un mazturīgiem pensijas vecuma iedzīvotājiem.	Patstāvīgi 2018.-2024.	Bauskas slimnīca, ģimenes ārsti	Veselības veicināšanas koordinētājs, Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, pensionāts, NVO
1.1.8.	Izveidot un periodiski aktualizēt sadaļu pašvaldības mājaslapā par veselības veicināšanu un slimību profilaksi, kā arī regulāri ievietot informāciju “Bauskas Novada Vēstīs” un sociālajos tīklos.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, Sabiedrisko attiecību nodaļa	Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, zobārstniecības, NVO, SC “Mēmele”
RV1.2.: Sporta un veselīga dzīvesveida infrastruktūras attīstība				
1.2.1.	Bauskas novada sporta būvju, laukumu un stadionu rekonstrukcija.	Patstāvīgi 2017.-2024.	BJSS, Saimnieciskā nodaļa, Attīstības un plānošanas nodaļa	Izglītības pārvalde un iestādes, pagastu pārvaldes, NVO
1.2.2.	Rekreācijas vietu (dabas taku, parku, peldvietu u.c.) attīstība.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Saimnieciskā nodaļa	Veselības veicināšanas koordinētājs, Attīstības un plānošanas nodaļa, pagastu pārvaldes, NVO
1.2.3.	Aktīvās atpūtas infrastruktūras pilnveide, Bauskas novada pašvaldībai sadarbojoties ar NVO un uzņēmumiem.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Saimnieciskā nodaļa	Veselības veicināšanas koordinētājs, Attīstības un plānošanas nodaļa, pagastu pārvaldes, Izglītības nodaļa, Sociālais dienests, uzņēmēji, NVO
1.2.4.	Veloceliņu tīklu attīstība.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Saimnieciskā nodaļa	Veselības veicināšanas koordinētājs, Attīstības un plānošanas nodaļa, pagastu pārvaldes
1.2.5.	Āra sporta inventāra uzstādīšana (ielu vingrošanas inventārs, āra trenāžieri).	Patstāvīgi 2017.-2024.	Attīstības nodaļa, Saimnieciskā nodaļa	Veselības veicināšanas koordinētājs, izglītības iestādes, pagastu pārvaldes
RV1.3.: Veidot un uzturēt drošu un pieejamu vidi Bauskas novadā				
1.3.1.	Trokšņa un piesārņojuma samazināšana Bauskas pilsētā.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Attīstības nodaļa, Saimnieciskā nodaļa	Veselības veicināšanas koordinētājs, LR Satiksmes ministrija
1.3.2.	Kvalitatīva dzeramā ūdens nodrošināšana.	Patstāvīgi 2017.-2024.	“Bauskas ūdens”	BNA

1.3.3.	Nodrošināt un paplašināt piekļuves un pārvietošanās iespējas (nobrauktuves, lifti, pacēlāji, tehniskās iekārtas u.c.).	Patstāvīgi 2017.-2024.	Saimnieciskā nodaļa	Veselības veicināšanas koordinētājs, Attīstības un plānošanas nodaļa, pašvaldības iestādes
1.3.4.	Nodrošināt atpūtas brīža iespējas pilsētas teritorijā, noteiktos attālumos izvietojot soliņus, uzmanību pievēršot senioru vecuma iedzīvotāju vajadzībām.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Saimnieciskā nodaļa	BNA
1.3.5.	Nodrošināt maznodrošinātajiem iedzīvotājiem un pensionāriem iespēju saņemt pirts vai mazgāšanās pakalpojumus novada teritorijā.	Patstāvīgi 2018.-2024.	Sociālais dienests	Veselības veicināšanas koordinētājs, Attīstības un plānošanas nodaļa, Saimnieciskā nodaļa
1.3.6.	Pastiprināta sabiedriskās kārtības un drošības uzraudzība, īpaši uzmanību pievēršot kontrolei tumšās diennakts stundās.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Sabiedriskās kārtības nodaļa	Valsts policija

VP2: Samazināt saslimstību un priekšlaicīgu mirstību ar neinfekcijas slimībām

RV2.1.: Sirds un asinsvadu sistēmas slimību profilakse un kontrole

2.1.1.	Sabiedrības informēšanas pasākumu kopums par sirds un asinsvadu slimību riska faktoriem. Sniegt informāciju par iespējam mazināt ar dzīvesveidu saistītos riskus (uzturs, fiziskā aktivitāte, atkarības, stress u.c.).	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.1.2.	Veicināt efektīvāku ģimenes ārstu iesaistīšanos iedzīvotāju informēšanā par fizisko aktivitāšu un sabalansēta uztura pozitīvo ietekmi uz sirds un asinsvadu slimību profilaksi.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, Ģimenes ārsti, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.1.3.	Tematiskas aktivitātes saistībā ar Pasaules sirds dienu (29.09.).	Ikgadēji 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.1.4.	Kampaņveidīga bezmaksas profilaktisko pārbaužu organizēšana. Asinsspiediena,	Ikgadēji 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes

	holesterīna, cukura līmeņa kontroles pasākumi.			ārsti, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.1.5.	Jaunu mēraparātu iegāde veselības un sociālās aprūpes iestādēm, bezmaksas pārbaūžu nodrošināšanai (asinsspiediena, cukura, holesterīna).	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
2.1.6.	Noteiktām iedzīvotāju kategorijām, kuras pakļautas sirds - asinsvadu saskrimšanas riskam, kā arī alerģisko slimību saskrimšanas riskam, attīstīt to mazinošus pakalpojumus (peldēšana un nodarbības ūdenī, deju terapija liekā svara samazināšanai, sirds asinsvadu sistēmas stiprināšana un citas aktivitātes).	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Pagastu pārvaldes, sporta pasākumu vadītāji, SC “Mēmele”, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, uzņēmēji, NVO
RV2.2.: Ļaundabīgo audzēju izraisītās mirstības samazināšana				
2.2.1.	Informatīvas aktivitātes, lai veicinātu iedzīvotāju izpratni par agrīnas diagnostikas (savlaicīgi apmeklēta ģimenes ārsta) un preventīvu pasākumu nozīmi veselības saglabāšanā. Mudināt mainīt ar dzīvesveidu saistītos riskus (uzturs, fiziskā aktivitāte, atkarības, stress u.c.).	Patstāvīgi 2017.-2024.	Ģimenes ārsti, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.2.2.	Aktualizēt valsts vēža skrīninga programmu, informējot par valsts apmaksātām pārbaudēm dažādām vecuma grupām.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Ģimenes ārsti, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.2.3.	Pasaules vēža diena- informatīvi pasākumi, aktivitātes.	Ikgadēji 2017.-2024.	Ģimenes ārsti, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.2.4.	Veidot atbalsta grupas ar ļaundabīgo audzēju slimiem cilvēkiem.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, pagastu pārvaldes, izglītības iestādes, NVO

RV2.3.: Samazināt traumatismu un mirstību no ārējiem nāves cēloņiem				
2.3.1.	Izglītēt iedzīvotājus par traumu profilaksi sadzīvē, sportā un atpūtā, kā arī par pirmās palīdzības sniegšanu. Sezonālo traumu profilaktiskie pasākumi pirms sezonas.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts), sporta pasākumu vadītāji, SC “Mēmele”
2.3.2.	Izglītēt vecākus par biežākajiem traumu cēloņiem bērniem (mājās, uz ielas, brīvā laika pavadīšanā) un drošības pasākumiem traumu profilaksei dažādās vecuma grupās.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības nodaļa	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts), sporta pasākumu vadītāji, SC “Mēmele”
2.3.3.	Izglītēt sabiedrību par sadzīves ķīmijas un medikamentu pareizu uzglabāšanu un pirmo palīdzību nelaimes gadījumā.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes a, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.3.4.	Apzināt situāciju un uzlabot drošību bērnu rotaļu laukumos.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Saimnieciskā nodaļa	Attīstības un plānošanas nodaļa, Izglītības iestādes, pagastu pārvaldes, uzņēmēji, NVO
2.3.5.	Sadarbības veicināšana ar darba devējiem, lai uzlabotu darba drošību.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Uzņēmēji, pašvaldības iestādes, pagastu pārvaldes
RV2.4.: Mātes un bērna veselības veicināšana un uzlabošana				
2.4.1.	Stiprināt mātes un tēva zināšanas par zīdīšanas ar krūti pozitīvo ietekmi uz bērna veselību, par atkarības vielu lietošanas negatīvo ietekmi uz augļa attīstību, kā arī par pareizu bērna kopšanu (apmācības, informatīvie pasākumi, ģimenes ārstu iesaiste).	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, ģimenes ārsti, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes	Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.4.2.	Veicināt efektīvāku ģimenes ārstu iesaistīšanos jauno vecāku informēšanā par bērnu drošību, tai skaitā traumatisma, pēkšņās nāves sindroma	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, Bauskas slimnīca, ārstniecības	Ģimenes ārsti

	profilaksi.		iestādes	
2.4.3.	“Jauno vecāku skolas” izveide un darbība (gatavošanās dzemdībām, pēcdzemdību vingrošana, vecmātes padomi)	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, ģimenes ārsti, Sociālais dienests, NVO, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, SPKC (informatīvs atbalsts), uzņēmēji
2.4.4.	Izglītojošie pasākumi izglītības iestāžu audzināšanas stundās par reprodūktīvās veselības tēmām.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības iestāžu vadītāji	Izglītības nodaļa, Veselības veicināšanas koordinētājs
2.4.5.	Izglītības procesā iekļaut informāciju par ģimenes veidošanu, attiecībām un atbildību ģimenē.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības iestāžu vadītāji	Izglītības nodaļa, Veselības veicināšanas koordinētājs
2.4.6.	Organizēt vingrošanas un peldēšanas grupas grūtniecēm un jaunajām māmiņām.	Patstāvīgi 2019.-2024.	BJSS, Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests
RV2.5.: Psihiskās veselības veicināšana un uzlabošana				
2.5.1.	Uzlabot izpratni par psihisko veselību un tās veicināšanas nozīmi dažādu mērķa grupu vidū: veidojot interešu grupas iedzīvotājiem (stresa menedžmenta, vecāku atbalsta, jauniešu grupas u.c.), vienaudžu izglītošanas programmas, organizējot lekcijas un nodarbības, nometnes.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.5.2.	Izglītīt skolotājus, skolas mediķus, vecākus, sabiedrību par depresijas un pašnāvības riska pazīmēm.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO
2.5.3.	Tematiskas aktivitātes saistībā ar Pasaules garīgās veselības dienu (10.10.)	Ikgadēji 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, SPKC
2.5.4.	Skolās organizēt izglītojošus seminārus vecākiem par bērnu un jauniešu psiho-emocionālās labklājības jautājumiem dažādos vecumposmos (t.sk. drošību virtuālajā vidē,	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Izglītības iestādes, Izglītības nodaļa, pagastu pārvaldes

	ņirgāšanās problemātiku utt.).			
2.5.5.	Popularizēt valsts un pašvaldības apmaksāto pakalpojumu pieejamību psihiskās veselības uzlabošanai.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.5.6.	Aicināt uzņēmumus un iestādes iesaistīties psihiskās veselības veicināšanā darba vidē.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
RV2.6.: Zobu un mutes veselības veicināšana				
2.6.1.	Pasākumi un aktivitātes par mutes un zobu veselību: uzraudzītā zobu tīrīšana bērnudārzos; konkursi (piem. “Veselo zobu klase/skola/bērnudārzs”, “Esi gudrs-būsi vesels!”), zobārsta un zobu higiēnista apmeklējumu veicināšana	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, zobārstniecības, ģimenes ārstu prakses	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.6.2.	Informatīvās kampaņas klases audzināšanas stundās par zobu un mutes veselības jautājumiem.	Patstāvīgi 2018.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, zobārstniecības, Izglītības iestāžu vadītāji	Izglītības iestādes, SPKC (informatīvs atbalsts)
2.6.3.	Iesaistīt uzņēmumus un iestādes mutes un zobu veselības veicināšanas aktivitātēs.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, pašvaldības iestādes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, zobārsti, uzņēmēji, NVO
VP3: Samazināt saslimstību un priekšlaicīgu mirstību ar infekcijas slimībām				
RV3.1.: Seksuālās un reproduktīvās veselības veicināšana				
3.1.1.	Uzlabot izpratni par seksuālo un reproduktīvo veselību jauniešu vidū.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Sociālais dienests, Veselības veicināšanas	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests,

			koordinētājs, Izglītības iestāžu vadītāji	Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
3.1.2.	“Mobilais seksuālās veselības kabinets” – ginekologa padomi un atbildes par seksuālo un reproduktīvo veselību	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
3.1.3.	Izskatīt iespēju sniegt jauniešiem e-vidē konsultācijas par seksuālās un reproduktīvās veselības jautājumiem.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Sociālais dienests, izglītības iestādes, pagastu pārvaldes, Sabiedrisko attiecību nodaļa
3.1.4.	Pilnveidot veselības mācības programmas izglītības iestādēs.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības nodaļa, Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO
RV3.2.: Infekciju slimību profilaktiskie pasākumi				
3.2.1.	Palielināt sabiedrības zināšanas par iespējam inficēties ar infekciju slimībām, to ierosinātajiem un pārnēsējiem, kā arī efektīvākiem profilakses pasākumiem (tostarp vakcināciju), papildus akcentējot C hepatīta un tuberkulozes preventīvos pasākumus.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, izglītības iestādes, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
3.2.2.	Nodrošināt aktīvu izglītojošo darbu izglītības iestādēs saistībā ar infekcijas slimību profilaksi.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības nodaļa, Izglītības iestāžu vadītāji	Veselības veicināšanas koordinētājs, izglītības iestādes
3.2.3.	Nodrošināt informāciju par vakcinācijas iespējām pašvaldības interneta vietnē “Veselības veicināšanas” sadaļā.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes
3.2.4.	28.07. Pasaules hepatīta dienai veltītas aktivitātes sadarbībā ar HIV profilakses punktiem.	Ikgadēji 2017.-2024.	Sociālais dienests, Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
3.2.5.	Uzņēmumu un iestāžu iesaiste infekciju slimību profilakses pasākumu veikšanā, t.sk., vakcīnas.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Uzņēmēji, pagastu pārvaldes, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Sociālais dienests

VP4: Veselīga dzīvesveida sekmēšana un veselības riska mazināšana				
RV4.1. Fiziskās aktivitātes veicināšana				
4.1.1.	Veidot iedzīvotāju izpratni par veselību veicinošo pasākumu nozīmi veselības saglabāšanā un nostiprināšanā, izglītojot sabiedrības grupas (bērņus un jauniešus, pieaugušos, gados vecus cilvēkus) par katrai grupai piemērotām fiziskām aktivitātēm un regulāru fizisko aktivitāšu pozitīvo ietekmi uz veselību.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, SC “Mēmele”	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, Bauskas tūrisma informācijas centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, sporta pasākumu vadītāji, SPKC (informatīvs atbalsts)
4.1.2.	www.bauska.lv veselības veicināšanas sadaļā iekļaut informāciju par visu veidu fizisko aktivitāšu pieejamību, veselības veicināšanas aktivitātēm un aktualitātēm Bauskas novadā. Tostarp informāciju par sporta infrastruktūras pieejamību.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, SC “Mēmele”, pagastu pārvaldes, izglītības iestādes, sporta pasākumu vadītāji, Kultūras centrs, Sociālais dienests, ārstniecības iestādes un ģimenes ārsti, uzņēmēji, NVO
4.1.3.	Nodrošināt sporta nodarbības pašvaldības sporta bāzēs tuvāk iedzīvotāju dzīves vietai, pieejamos laikos treneru/speciālistu pavadībā.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības nodaļa, SC “Mēmele”	Izglītības iestādes, Veselības veicināšanas koordinētājs, pagastu pārvaldes, sporta pasākumu vadītāji
4.1.4.	Organizēt tautas sporta pasākumus (maratoni, orientēšanās, nūjošanas pasākumi utt.).	Patstāvīgi 2017.-2024.	SC “Mēmele”	Veselības veicināšanas koordinētājs, Kultūras centrs, TIC, Sabiedrisko attiecību nodaļa, sporta pasākumu vadītāji
4.1.5.	Veidot uz konkrētu mērķauditoriju vērstas fizisko aktivitāšu grupas - invalīdi, jaunās māmiņas, seniori, ģimenes, hronisko slimību pacienti, sirds slimnieki.	Patstāvīgi 2017.-2024.	SC “Mēmele”, Veselības veicināšanas koordinētājs	Ģimenes ārsti, Kultūras centrs, Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, ārstniecības iestādes, Sociālais dienests, uzņēmēji, NVO
4.1.6.	Attīstīt aktīva laika pavadīšanas pasākumus sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas organizācijās (dejas, nūjošana, pastaigas).	Patstāvīgi 2017.-2024.	Sociālais dienests, pansionāts “Derpele”	Veselības veicināšanas koordinētājs, SC “Mēmele”, sporta pasākumu vadītāji
4.1.7.	Pielāgotā vingrošana izglītības iestādēs bērniem, kuri ir atbrīvoti no sporta nodarbībām.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības nodaļa, Veselības veicināšanas koordinētājs	Izglītības iestādes un to vadītāji, BJSS, SC “Mēmele”, sporta pasākumu vadītāji

4.1.8.	Veicināt peldēt apmācības un ūdens aerobikas programmas, atbilstošas dažādu iedzīvotāju grupu fiziskajām spējām.	Patstāvīgi 2017.-2024.	BJSS, Veselības veicināšanas koordinētājs	SC “Mēmele”, sporta pasākumu vadītāji
4.1.9.	Netradicionālās komandas sporta aktivitātes uzņēmumu un iestāžu darbiniekiem. Bauskas novada uzņēmumu/iestāžu turnīra organizēšana.	Ikgadēji 2017.-2024.	SC “Mēmele”, Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, sporta pasākumu vadītāji, izglītības iestādes, Sociālais dienests, ārstniecības iestādes un ģimenes ārsti, uzņēmēji, NVO
4.1.10.	Tematiskas aktivitātes pašvaldībā saistībā ar Pasaules veselības dienu – 7.aprīli.	Ikgadēji 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, zobārstniecības, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
RV4.2. Veselīga uztura veicināšana, uztura paradumu maiņa				
4.2.1.	Turpināt pašvaldības apmaksātu brīvpusdienu nodrošināšanu skolēniem vispārējās izglītības iestādēs.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības nodaļa	Izglītības iestādes, BNA
4.2.2.	Veicināt izpratni par veselīga uztura pamatprincipiem un aptaukošanās riskiem dažādu mērķa grupu vidū (īpaši bērnu un vecāku vidū), veidojot interešu grupas, izglītošanas programmas, nodarbības un nometnes, seminārus un lekcijas. “Veselīga uztura skola” izveide.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	SPKC, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
4.2.3.	Sekmēt visu Bauskas novada pašvaldības izglītības iestāžu iesaisti dažādās valsts un pašvaldības veselīga uztura programmās.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības pārvalde, Izglītības iestādes	Veselības veicināšanas koordinētājs, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes
4.2.4.	Veselīga uztura dienas organizēšana katru gadu.	Ikgadēji 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
4.2.5.	Organizēt un realizēt mācību ekskursijas un talkas (ar tematisku ievirzi par uzturu).	Ikgadēji 2017.-2024.	Izglītības iestāžu vadītāji	Izglītības nodaļa, uzņēmēji, NVO

4.2.6.	“Mazo pavāru skoliņa” (veselīga uztura pagatavošanas apmācības bērniem), veselīga uztura skola vecākiem, veselīga uztura pagatavošanas apmācības riska grupām.	Patstāvīgi 2017.-2019.	Veselības veicināšanas koordinētājs	SPKC, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
4.2.7.	Iepirkumu un ēdināšanas pakalpojumu sniegšanas izglītības iestādēs kvalitātes uzlabošana un pilnveidošana.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Iepirkumu nodaļa, Izglītības nodaļa	Attīstības un plānošanas nodaļa, Izglītības iestādes, Uzņēmēji
4.2.8.	Veidot dialogu ar ēdināšanas pakalpojumu sniedzējiem Bauskas novadā, attiecībā uz plašāku veselīga uztura piedāvājumu veidošanu.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, Izglītības nodaļa	Attīstības un plānošanas nodaļa, Izglītības iestādes, Uzņēmēji
RV4.3. Atkarību izraisošo vielu izplatības un ietekmes mazināšana				
4.3.1.	Veicināt izpratni par smēķēšanas, alkohola un atkarību izraisošo vielu un procesu negatīvo ietekmi uz veselību dažādu mērķa grupu vidū. Īpaši uzsverot kampaņas bērnu vecākiem, jauniešiem, sociālajai atstumtībai un nabadzības riskam pakļautiem iedzīvotājiem.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
4.3.2.	Sporta skolas treneru izglītošana ar mērķi kļūt par atkarību profilakses iniciatoru caur personīgo autoritāti.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Izglītības iestāžu vadītāji, sporta treneri, BJSS	Izglītības iestādes, Veselības veicināšanas koordinētājs, NVO
4.3.3.	Kampaņveidīga bezmaksas ārējās elpošanas funkcionāla pārbaude (Spirometrija) smēķētājiem.	2018.-2024.	Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes	Ģimenes ārsti, Veselības veicināšanas koordinētājs, Sociālais dienests, Sabiedrisko attiecību nodaļa
4.3.4.	Atbalstīt alkohola, smēķēšanas un citu atkarību izraisošo vielu un procesu atmešanas pašpalīdzības grupu darbību.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Sociālais dienests, Veselības veicināšanas koordinētājs	Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, slimnīca, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO
4.3.5.	Uzrunāt iestādes un uzņēmumus, lai veicinātu darbinieku iesaisti smēķēšanas atmešanas programmās un citās atkarību izraisošo vielu profilakses programmās.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Pašvaldības iestādes, uzņēmumi, pagastu pārvaldes
4.3.6.	Tematiskas aktivitātes Bauskas novadā saistībā	Ikgadēji	Veselības veicināšanas	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa,

	ar starptautisko Pasaules dienu bez tabakas – 31.maiju.	2017.-2024.	koordinētājs	Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC (informatīvs atbalsts)
4.3.7.	Veidot interaktīvu sazināšanos ar sabiedrību, lai vērstu mītu kļiedēšanu „par vieglajām un smagajām” narkotikām, ūdens pīpes pīpēšanu un īslaicīgu narkotiku lietošanu.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
VP5.: Veselības veicināšanas sistēmas stiprināšana				
VP5.1.: Starpsektoru sadarbība				
5.1.1.	Nodrošināt sadarbību starp valsts pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un NVO veselības veicināšanas pasākumu un veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un pieejamības uzlabošanai.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, zobārsta iestādes, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO, SPKC, VM
5.1.2.	Aktīva dalība Nacionālajā veselīgo pašvaldību tīklā.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, zobārsta iestādes, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
5.1.3.	“Veselības skolas” izveide un darbība.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, zobārsta iestādes, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO
5.1.4.	Reizi 4 mēnešos rīkot starpsektoru sanāksmes saistībā veselības veicināšanu, sociālajiem pakalpojumiem, labklājības jautājumiem.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Sociālais dienests, Veselības veicināšanas koordinētājs	Attīstības un plānošanas nodaļa, Sabiedrisko attiecību nodaļa, pagastu pārvaldes, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, zobārsta iestādes, Izglītības nodaļa, izglītības iestādes, uzņēmēji, NVO, Valsts policija, Probācijas dienests
5.1.5.	Pētījuma veikšana par pašvaldības iedzīvotāju	Patstāvīgi	Veselības veicināšanas	SPKC, VM, ģimenes ārsti, Bauskas slimnīca, ārstniecības

Bauskas novada pašvaldības sabiedrības veselības un sociālo pakalpojumu attīstības stratēģija 2017. –2024. gadam

	veselības stāvokli.	2018.-2024.	koordinētājs	iestādes, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, pansionāts, zobārstniecības, NVO
5.1.6.	Uzņēmēju piesaiste veselīga dzīvesveida iespēju dažādošanai un kvalitātes paaugstināšanai.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	Uzņēmēji, pagastu pārvaldes, Attīstības un plānošanas nodaļa
5.1.7.	Veicināt atbalsta un brīvprātīgo grupu veidošanos sabiedrības veselības veicināšanas un slimību profilakses darbā.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs	NVO, Sociālais dienests, Sabiedrisko attiecību nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, izglītības iestādes
5.1.8.	Pašvaldības atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Attīstības un plānošanas nodaļa	Veselības veicināšanas koordinētājs, BNA, uzņēmēji, NVO
5.1.9.	Informēt sabiedrību par paveikto sabiedrības veselības veicināšanas jomā.	Patstāvīgi 2017.-2024.	Veselības veicināšanas koordinētājs, Sabiedrisko attiecību nodaļa	Attīstības un plānošanas nodaļa, Kultūras centrs, pagastu pārvaldes, Sociālais dienests, Bauskas slimnīca, ārstniecības iestādes, ģimenes ārsti, zobārstniecības, Izglītības nodaļa un izglītības iestādes, uzņēmēji, aptiekas, NVO

3.4. Stratēģijas rezultatīvie rādītāji

VP1: Veselību atbalstošas vides izveidošana un uzturēšana						
Nr.	Rādītājs	Avots	Atsauces līmenis		2020	2024
			Rādītājs	Gads		
1.	Izveidoti un attīstīti jauni alternatīvi sociālās un veselības aprūpes pakalpojumi (skaits).	Novada dati	-	2016	2	4
2.	Infrastruktūras attīstībai: 1. Uzcelta sporta halle – 1gb. 2. Labiekārtoti sporta laukumi – 2gb. 3. Izveidots parks – 1gb. 4. Izveidoti veloceliņi – 1gb. 5. Labiekārtotas peldvietas – 3gb. 6. Izveidotas dabas takas – 2gb. 7. Uzstādīts āra sporta inventārs dažādās apdzīvotās vietās – 2gab.	Novada dati	-	2016	50% no minētā	100% no minētā
3.	Maznodrošināto un mazturīgo pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars (%), kas ir izmantojuši bezmaksas profilaktiskās pārbaudes.	Novada dati	-	2016	10%	17%
4.	Pieaugusi iedzīvotāju apmierinātība ar veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un attīstību.	Iedzīvotāju aptauja	31.8%	2016	41%	50%
5.	Pieaugusi iedzīvotāju apmierinātība ar vides kvalitāti (ūdensapgāde, gaiss, troksnis).	Iedzīvotāju aptauja	67.3%	2016	69%	72%
6.	Pašvaldības mājas lapā www.bauska.lv izveidota un uzturēta informatīvā sadaļa “Veselība”.	Novada dati	0	2016	1	1
VP2: Samazināt saslimstību un priekšlaicīgu mirstību ar neinfekcijas slimībām						
Nr.	Rādītājs	Avots	Atsauces līmenis		2020	2024
			Rādītājs	Gads		
7.	Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām uz 100 000 iedzīvotājiem.	SPKC	724	2014	721	718
8.	Mirstība no ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem.	SPKC	294	2014	292	290
9.	Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem uz 100 000 iedzīvotājiem.	SPKC	94	2014	93	92
10.	Perinatālā mirstība uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušo.	SPKC	22.2	2014	10.0	<8.0
11.	Zīdaiņu mirstība uz 1000 dzīvi dzimušo.	SPKC	22.5	2014	5.0	<4.0
12.	Iedzīvotāju īpatsvars, kas zobus tīra biežāk, kā 1 reizi dienā (%).	Iedzīvotāju aptauja	50%	2015	54%	60%
VP3: Samazināt saslimstību un priekšlaicīgu mirstību ar infekcijas slimībām						
Nr.	Rādītājs	Avots	Atsauces līmenis		2020	2024
			Rādītājs	Gads		
13.	Saslimstība ar HIV/AIDS, jaunie gadījumi.	SPKC	1/0	2016	0/0	0/0

Bauskas novada pašvaldības sabiedrības veselības un sociālo pakalpojumu attīstības stratēģija 2017. – 2024. gadam

14.	Saslimstība ar STI, jaunie gadījumi uz 100 000 iedzīvotājiem.	SPKC	45	2014	<45	<45
15.	Saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu uz 100 000 iedzīvotājiem.	SPKC	82	2014	<82	<82
16.	Saslimstība ar tuberkulozi, jaunie gadījumi uz 100 000 iedzīvotājiem.	SPKC	36.8	2014	29.7	<29
17.	Saslimstība ar Laima slimību/ērču encefalītu, jaunatklāti gadījumi uz 100 000 iedzīvotājiem.	SPKC	12.3/4.1	2014	<12.3/4.1	<12.3/4.1

VP4: Veselīga dzīvesveida sekmēšana un veselības riska mazināšana

Nr.	Rādītājs	Avots	Atsauces līmenis		2020	2024
			Rādītājs	Gads		
18.	Tautas sporta pasākumu skaits ar dalībnieku skaitu virs 400 iedzīvotājiem.	Novada dati	-	2016	4	8
19.	Ir pieejamas fizisko aktivitāšu nodarbības šādām mērķa grupām: pagastu iedzīvotājiem, invalīdiem, jaunajām māmiņām, pensionāriem, sirsis slimniekiem, bērniem, kuri ir atbrīvoti no sporta nodarbībām.	Novada dati	-	2016	60% no minētajām grupām	100% no minētajām grupām
20.	Iedzīvotāju īpatsvars, kas lieto svaigus dārzeņus uzturā katru dienu, %.	Iedzīvotāju aptaujas dati	32% (valsts vidējais rādītājs)	2014	35%	>35%
21.	Ēdināšanas uzņēmumu skaits, kuri, pamatojoties uz sadarbību ar pašvaldību, ir paplašinājuši veselīga uztura piedāvājumu.	Novada dati	0	2016	2	>4
22.	Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ikdienā smēķē.	Iedzīvotāju aptaujas dati	36.1% (valsts vidējais rādītājs)	2014	32%	<30%

VP5.: Veselības veicināšanas sistēmas stiprināšana

Nr.	Rādītājs	Avots	Atsauces līmenis		2020	2024
			Rādītājs	Gads		
23.	Notikušo starpnozaru pārstāvju sanāksmju skaits	Novada dati	0	2016	12	21
24.	Veikti pētījumi par veselības riska faktoru izplatību, veselības paradumiem un vispārējo veselības stāvokli Bauskas novada iedzīvotāju vidū (skaits).	Iedzīvotāju aptauja	0	2016	1	2
25.	Izveidotas brīvprātīgo grupas sabiedrības veicināšanas un slimību profilakses darbā (skaits).	Novada dati	0	2016	2	4
26.	Izveidota un aktivitātes organizē "Veselības skola".	Novada dati	0	2016	1	1
27.	Uzņēmumu skaits, kas sadarbībā ar pašvaldību iesaistījušies veselīga dzīvesveida aktivitātēs.	Novada dati	0	2016	3	6

3.5. Stratēģijas uzraudzība

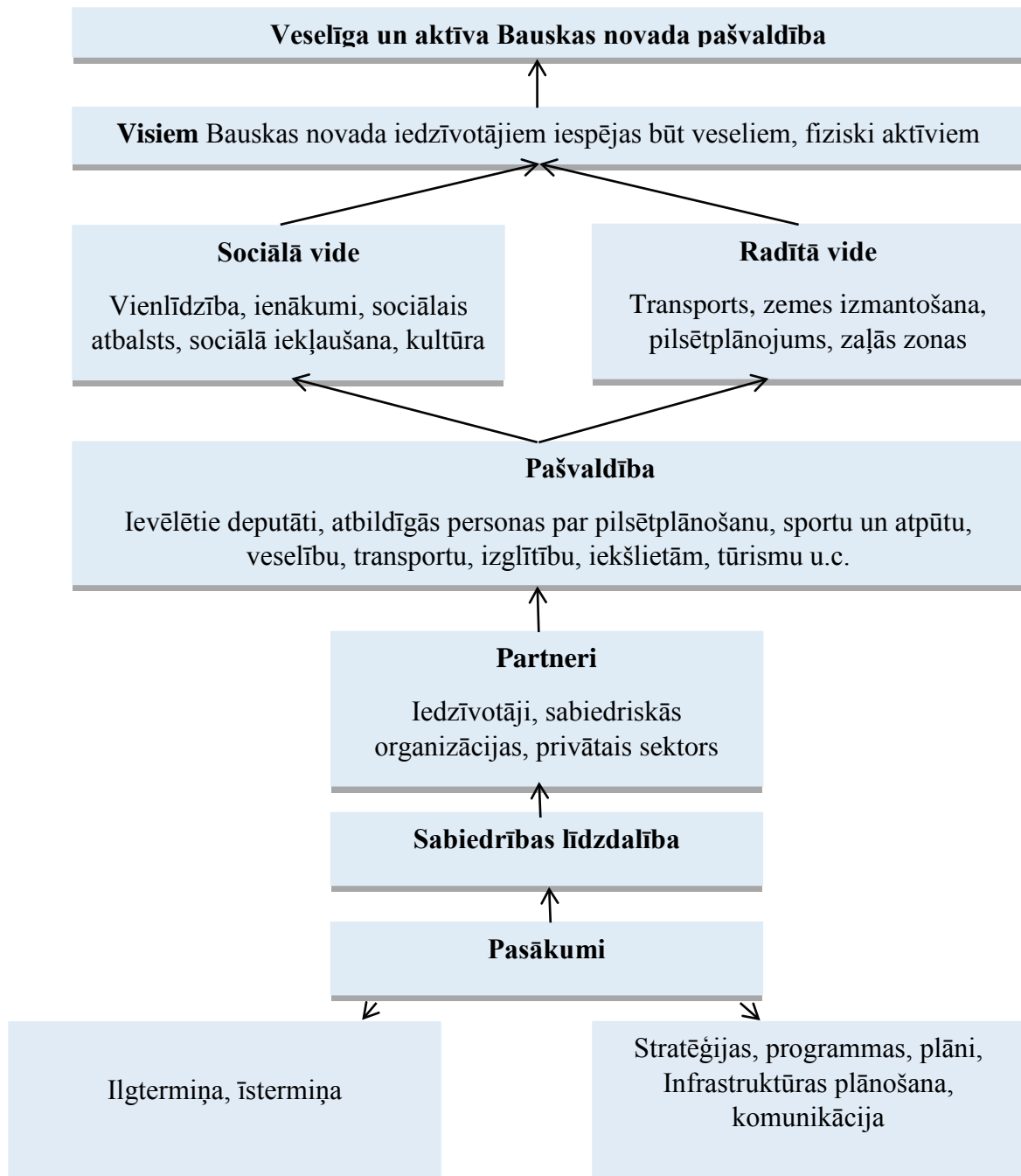
“Bauskas novada pašvaldības sabiedrības veselības un sociālo pakalpojumu attīstības stratēģija 2017. –2024.gadam” tiks uzraudzīta, sagatavojot uzraudzības pārskata ziņojumu 2020.gadā un 2024.gadā, ietverot:

- Ievadu;
- Rīcības virzienu uzdevumu un plānoto pasākumu īstenošanas vērtējumu;
- Rezultatīvo rādītāju novērtēšanu.

Minētais ziņojums tiks apstiprināts Bauskas novada domes sēdē. Sagatavojot minēto pārskata ziņojumu, tiks izmantoti Slimību profilakses un kontroles centra, Centrālās statistikas pārvaldes un Nacionālā veselības dienesta dati, Bauskas novada iedzīvotāju aptaujas dati un SKDS aptaujas dati, kā arī pašvaldības un tās iestāžu sniegtā informācija. Papildus 2024.gada pārskata ziņojumā tiks iekļauti ierosinājumi rīcības plāna izmaiņām nākamajai veselības veicināšanas stratēģijai.

Pielikumi

1.shēma. "Veselīga un aktīva Bauskas novada pašvaldība"

15.attēls. Darba grupas ideju kopsavilkums par sabiedrības veselības nozīmīgākajām tēmām projekta “Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei” ietvaros.

Kas ir paveikts (+) savā organizācijā, pagastā un novadā?				
Uzturs	Atkarības	Reproduktīvā veselība	Fiziskās aktivitātes	Slimību profilakse
Bezmaksas ēdiens skolēniem 1x/d 1.-9.kl.	Tiek veidoti aktīvi pasākumi (nometne) un informatīvie materiāli jauniešiem	Bauskas pamatskolā - audzināšanas un bioloģijas stundās tiek runāts ar klašu grupām par reprodktīvās veselības tēmām	Atsevišķās teritorijās ir izvietoti ielu vingrošanas kompleksi, nestandarta ierīces	"Latvijas Sarkanā krusta" Bauskas komitejā ir izveidota Veselības istaba, kur katru dienu no 10:00-16:00 strādā divas medmāsas, iespējams bez maksas izmērīt asinsspiedienu, cukura līmeni, nosvērties, saņemt konsultācijas un saņemt bezrecepšu medikamentus
Piena programma "Skolas piens"	Izglītojošas īsfilmas	"Bauskas novada sociālais dienests" sadarbībā ar Biedrība „Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija” regulāri notiek ģimeņu atbalsta grupas	Bauskas novada pagastos ir izbūvēti smilšu volejbola laukumi	LSK Bauskas komitejā ir izveidots palīgīdzekļu nomas punkts (5EUR/mēnesī)

Dārzeņu programma "Skolas dārzenis"	info pasākumi-pret apreibinošām vielām	Uz skolām brauc pārstāvji no Latvijas Ģimenes plānošanas un seksuālās veselības asociācijas "Papardes zieds"	Bauskas novada pagastos ir sporta pasākumu vadītāji, kas rosina aktivitātes pagastos	LSK Bauskas komiteja vada pasākumus trūcīgajām personām par dažādam ar veselīgu dzīvesveidu saistītām tēmām (aptuveni 1 reizi ceturksnī)
Augļu programma "Skolas auglis"	nometne atkarīgajiem (alkohola) pusaudžiem 2014. gadā		Ir izbūvēts gājēju un velceļiņš uz Rītausmām un Mūsas ciematu	Bauskas Slimnīcā ir pieejami 2 fizioterapeiti
5. un 6. gadu vecuma bērnu grupā ir līdzfinansējums	"Drošības klase" Bauskas Valsts ģimnāzijā (Sociālo zinību skolotāja un direktora vietniece audzināšanas jomā Solvita Lauzēja)		Ir iekārtota dabas taka Mežotnē	Pansionātā "Derpele" - 1)katru dienu ir medmāsa 2)ir pieejams podologa pakalpojums 2 reizes gadā (diabētiķiem) 3)ir sociālais rehabilitētājs, 1 vienība, 2 cilv. uz 0.5 slodzi 4)vienīgais pansionāts valstī, kurā ir noslēgts līgums ar ģimenes ārstu
Ekoskolu programmā ir: Vecsaules skola, Uzvaras vidusskola, Griķu skola, PII "Pasaulīte" (aktivitāte- veselīgs uzturs, ēst gatavo bērni)	Brukna muiža		Ir pasākumu komplekss (aktivitātes) cilvēkiem ar invaliditāti - Pielāgotais sports	

patreiz (1.42EUR/par personu)	iepirkums	dokumentālā filma "Caur adatu"		Sportiskās aktivitātes visās vecuma grupās (sports), sporta svētki pagastos, jauno māmiņu nodarbības utt.	
				Bauskā ir veselību veicinošas aktivitātes cilvēkiem pēc 60 g.	
				Ir iegādāts un atjaunots sporta inventārs skolās	
				Tiek rīkota tradicionāla "Ģimeņu sporta diena" ar "Mazuļu rāpošanas čempionātu", bet vajag biežāk un plašāk, lai ieinteresētu vairākas ģimenes (6 gadus jau notiek)	
				Pašvaldība nodrošina brīvu pieeju sporta bāzēm (zāle, sporta laukums)	
				Bērnudārzu sporta aktivitātes - laukumi, aprīkojums, sporta dienas	

Idejas projektiem/aktivitātēm, kas ir nepieciešamas Bauskas novada iedzīvotājiem				
Uzturs	Atkarības	Reproduktīvā veselība	Fiziskās aktivitātes	Slimību profilakse
Ir jāstrādā ar vecākiem, ne tikai ar bērniem (vecāku audzināšana, izglītošana)	1. Speciālistu apmācība (Vajadzīgs Atkarību speciālists uz vietas Bauskā); Informatīvi bukleti (lielizmēra plakāti izglītības iestādēs); Semināri skolēniem, ģimenēm, topošajiem un jauniešiem vecākiem, līdzatkarīgām personām	1. Nepieciešams paplašināt pakalpojumu- *Atbalsta centrs jaunajām māmiņām; *Apmācības jaunajiem vecākiem, socializācija lauka rajonos; *Ģimeņu izglītojošas nodarbības par reprodktīvo veselību; *izglītojošas nodarbības bērniem invalīdiem; *Apmācītas speciālistu konsultācijas (ginekologs, vecmātes, urologs, venerologs u.c.)	1. Ir nepieciešamas jaunas sporta aktivitāšu vietas - brīvdabas treniņi, laukumi (aprīkoti)	Pansionāts "Derpele" - 1) Nepieciešams specializētais autotransports (ārpakalpojums) vai tā iegāde - Pamūšai arī transp. probl. 2) Podologa darba aprīkojums, materiāli (knaibles, podologa krēsls, lampa ar lēcu, dezinfekcijas iekārta u.c.) 3) dažādas spēles sīkās un lielās motorikas attīstīšanai (koka puzzles, piramīdas, kinētiskās smiltis utt.) 4) Sporta inventārs fizioterapijas nodrošināšanai - paklājiņi, bumbas, riņķi, treniņi, līdztekas, gumijas vingrošanai, velosipēdi 5) Ratiņkrēsli, funkcionālie galdi uz ritenīšiem pie gultām, pakavveida staigulī, dušas krēsli ar ritenīšiem, 3-daļīgi aizslietņi, sēdpoļu krēsli 6) Ir ļoti nepieciešami ergoterapeita pakalpojumi
nevar nodrošināt ēdiena kvalitāti	2. Atbalsta grupas pusaudžiem ar dažādām atkarībām (daters, alkohols, narkotikas,	2. Interaktīvas nodarbības ar speciālistiem skolās.	2. Atjaunot un rekonstruēt esošās iekārtas (iespēju robežās āra un iekšējo aprīkojumu) - vingrošanas aprīkojums, jaunsargu joslas utt.	"Latvijas Sarkanā krusta" Bauskas komiteja

	seksuālā atkarība u.c.); Preventīvs darbs; Atkarību profilakses programma izglītības iestādēs t.sk. darbs ar izglītojamo vecākiem			
	3. Nometnes bērniem (no soc.riska ģimenēm, vasaras nometnes); Interesu grupas iedzīvotājiem	3. Turpināt iesāktās aktivitātes skolās, nodrošinot pedagogus ar metodisko materiālu, apmācībām.	3. Sporta zāles pie Mežotnes un Vecsaules pamatskolām (zināšanai)	1) Par sirds veselības profilaksi pirms pensijas un pensijas vecuma iedzīvotājiem - 2)Jaunu mēraparātu iegāde (asinsspiedienam, holesterīnam, cukuram) 3)Lekcijas ar speciālistu piedalīšanos 4)Dažādas fiziskās aktivitātes t.sk. nūjošana, vingrošana grupās, riteņbraukšana, peldēšana (arī kā socializācija vienādu problēmu iedzīvotājiem) 5)Inventāra iegāde, kas saistās ar fiziskām aktivitātēm (nūjas, riteņi, transports uz baseinu, instruktori, telpu noma aktivitātēm)
	4. Tikšanās ar cilvēkiem, kurus būtu nepieciešams iekļaut (pilnvērtīgāk) sabiedrībā - esošie un bijušie narkomāni; Nodarbības bērniem un pusaudžiem	4. Skolās un sabiedrībai izvietot informatīvos materiālu un plakātus (kur griezties pēc palīdzības dažādās dzīves situācijā, informatīvais tālr., informatīvais tālrunis skolās utt.)	4. Veicināt informācijas pieejamību par dažādām aktivitātēm	2. Palīglīdzekļu punkta izveide invalīdiem, iedzīvotājiem ar kustību traucējumiem, pēc operāciju rehabilitācijai (palīglīdzekļu iegāde, telpa, darbinieks)

1. Informatīvs materiāls vecākiem par neveselīgas pārtikas ilgtermiņa lietošanas sekām, kā tas ietekmēs veselību-alerģijas, hiperaktivitāte			5. Nepieciešama nestandarta sporta aprīkojuma iegāde - Petanna, nūjošanas nūjas, specifisku trenāžieru, kā arī trūkst velo nomas ("Velosēta" nodrošina nomu tikai sezonas laikā)	Bauskas slimnīca - 1. Veselības profilaktiskas pārbaudes nestrādājošiem pieaugušiem cilvēkiem 2. Ārējās elpošanas funkcionāla pārbaude (Spirometrija) riska grupu pacientiem (smēķētājiem)
2. Veselīga uztura programmas bērniem un vecākiem, lekcijas, nometnes			6. Vajadzētu vairāk gājēju un veloceliņu Bauskas novadā	Ģimenes ārsti atkarībā no noslogotības, nespēj sniegt konsultācijas par slimību profilaksi
3. Veselīga uztura popularizēšana piesaistot sabiedrībā atpazīstamas sejas un slavenības			7. Trūkst telpu fiziskām aktivitātēm rudens un ziemas sezonā	Seniori neiet profilaktiskās pārbaudes - slimības tiek ielaistas, veselības stāvoklis ir katastrofāls mazturīgiem senioriem vecumā pēc 50 g.
4. Piesaistīt Jauniešu domi, Jauniešu organizācijas par veselīgu uzturu			8. Fiziskās aktivitātes jānodrošina visā Bauskas novada teritorijā vienlīdzīgi	Aptiekās vairs nevar bezmaksas izmērīt asinsspiedienu
5. Ēdienreizē iekļaut veselīgu uzskodu, veselības dzēriens (smūtijs, uz kefīra bāzes vai saldaiss, ja iespējams katru dienu vai piem. 2x/ ned			9. Fizisko aktivitāšu dažādošanai un profesionālai nodrošināšanai jāpiesaista uzņēmēji, individuālie profesionāļi, kas sniedz šādu pakalpojumu, lai būtu drošība - apmaksāta. Jāsadarbojas ar uzņēmējiem, kā arī sadarbība-iedzīvotāji nedaudz līdzfinansē	Bauskas novada Transporta nodaļa/ "Bauskas novada sociālajam dienestam" transportēt guļošus cilvēkus, ieviest sietu (izvērtējot, kuram sniedz un kuram nesniedz pakalpojumu)
			10. Skolu bāzu uzlabošana un pieejamība iedzīvotājiem dzīves vietās	

			11. Trūkst tautas sporta aktivitātes-velo, maratoni u.c.	
			12. Sporta aktivitātes iestāžu darbiniekiem veidojot komandas - atsevišķs sporta pasākums strādājošiem, uzņēmumiem un iestādēm	
			13. Jāveicina pasākumi veselīgai un aktīvai novecošanai (Valsts programma “Aktīvās novecošanās stratēģija ilgākam un labākam darba mūžam Latvijā”	
			14. Peldēt apmācības bērniem, ūdens aerobika vingrošana senioriem	
			15. Nepieciešams koriģējošas vingrošanas pakalpojumi skolā (2/3 skolēnu ir stājas traucējumi)	
			17. Nepieciešams inventārs, aprīkojums vingrošanas nodrošināšanai mērķa grupām (invalīdi, seniori) - gumijas lentas, vingrošanas apli, vingrošanas paklāji, 0.5kg hanteles, nūjošanas nūjas utt.)	

16.attēls. Ģimenes ārstu prakses Bauskas novadā (dati uz 20.10.2016.)

Ārstniecības iestādes nosaukums	Ģimenes ārsta vārds, uzvārds	Ārstniecības iestādes adrese	Pamatdarbības teritorija	Reģistrēto pacientu skaits/t.sk. bērni
Nagņibeda Valija - ģimenes ārsta prakse	Valija Nagņibeda	Bauskas iela 2, Uzvara, Gailīšu pagasts, Bauskas novads, LV-3931	Bauskas novada: Gailīšu pagasta teritorija starp Bauskas - Uzvaras ceļu un robežu ar Īslīces pagastu; Bauskas pilsēta	1658/40
Nagņibeda Valija - ģimenes ārsta prakse	Valija Nagņibeda	Pāce 5, Pāce, Gailīšu pagasts, Bauskas novads, LV-3931		
Nagņibeda Valija - ģimenes ārsta prakse	Valija Nagņibeda	Dārza iela 7/1, Bauska, Bauskas novads, LV-3901		
Butule Vilma - ģimenes ārsta un arodveselības un arodslimību ārsta prakse	Vilma Butule	Slimnīcas iela 5-1, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Bauskas pilsēta starp Slimnīcas ielu nepāra nr. – Dārza ielu pāra nr. – Biržu ielu pāra nr. – Rīgas ielu pāra nr. (no Salātu līdz Biržu ielai) un Plūdoņa ielu (no Slimnīcas līdz Salātu ielai). Ielas: Slimnīcas, Dārza, Ceriņu (starp Dārza un Biržu ielu), Salātu (starp Dārza un Upes ielu)	1556/4
Krūmiņa Lija - ģimenes ārsta, kardiologa un reimatologa ārsta prakse	Lija Krūmiņa	Plūdoņa iela 58-3, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Bauskas pilsētas Mēmeles kreisais krasts no Biržu ielas līdz Bauskas pilij, Uzvaras iela pāra nr., Slimnīcas iela pāra nr., Rīgas iela. Ielas: Skolas, Baznīcas, Strautnieku, Katoļu, Rūpniecības, Brīvības bulvāris, Kalna, Kalēju, Dambja, Pilskalns, estrāde, Dārza (līdz Slimnīcas ielai), Plūdoņa, Saules, Smilšu, Upes, Rijas (starp Kalna un Slimnīcas), Rīgas, Pasta, Rātslaukums	954/3
Vītola Zinaida - ārsta prakse pediatrijā	Zinaida Vītola	Slimnīcas iela 5-1, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Bauskas pilsēta starp Biržu ielu nepāra nr. – Mēmeles upi un robežu ar Ceraukstes pagastu. Ielas: Slimnīcas, Dārza, Ceriņu (starp Dārza un Biržu), Salātu (starp Dārza un Upes ielu)	271/271
Zaderņuka Inesa - ģimenes ārsta prakse	Inesa Zaderņuka	Centra iela 6, Mūsa, Ceraukstes pagasts, Bauskas novads, LV-3901		

Bauskas novada pašvaldības sabiedrības veselības un sociālo pakalpojumu attīstības stratēģija 2017. – 2024. gadam

Bosko Marija - ģimenes ārsta prakse	Marija Bosko	Dārza iela 7/1, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Bauskas pilsēta starp pilsētas robežu ar Codes pagastu un Mēmeles upi. Mēmeles iela, Kalna iela (no robežas līdz tiltam)	1395/8
Lasmane Gundega - ģimenes ārsta un pediatra prakse	Gundega Lasmane	Dārza iela 7/1, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada: Bauskas pilsēta starp Mūsas upi - Uzvaras ielu nepāra nr. un Pionieru ielu pāra nr.. Ielas: Uzvaras, Krasta, Zemgaļu, 1.maija, Lauku, Parka, Vārpas, Sporta, Mazā Kalna, Pilskalna (līdz Pionieru ielai), Biržu, Rīgas (no Biržu ielas), Pārupes, Īslīces, Ziedoņu, Dobeles, Stacijas, Efējas; Starp Mūsas upi un pilsētas robežu ar Īslīces pagastu; Brunavas pagasts	1997/969
Lasmane Gundega - ģimenes ārsta un pediatra prakse	Gundega Lasmane	"Grenctāles kultūras nams", Grenctāle, Brunavas pagasts, Bauskas novads, LV-3907		
Tēraude Aija - ģimenes ārsta un pediatra prakse	Aija Tēraude	Slimnīcas iela 4, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Bauskas pilsēta starp Mūsas upi - Pionieru ielu nepāra nr. - Zaļo ielu pāra nr. un Bauskas pilsētas robežu ar Ceraukstes pagastu. Ielas: Pionieru, Lāčplēša, Strēlnieku, Miera, Liepu, Kraujas, Upmalas, Zemgaļu (no Pionieru), Mūsas; Vecumnieku novada Vecumnieku pagasts - Misa	1663/835
Grigaļūne Iveta - ģimenes ārsta prakse	Iveta Grigaļūne	"Virsaīši 1", Code, Codes pagasts, Bauskas novads, LV-3910	Bauskas novada Codes pagasts, Dāviņu pagasts, Bauskas pilsēta	1734/187
Grigaļūne Iveta - ģimenes ārsta prakse	Iveta Grigaļūne	Dārza iela 7/3, Bauska, Bauskas novads, LV-3901		
Inas Mortukānes ārsta prakse, SIA	Ina Mortukāne	Slimnīcas iela 4, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada: Bauskas pilsēta; Gailīšu pagasta teritorija starp Bauskas - Uzvaras ceļu un Ceraukstes pagastu	2198/1300
Inas Mortukānes ārsta prakse, SIA	Ina Mortukāne	Bauskas iela 2, Uzvara, Gailīšu pagasts, Bauskas novads, LV-3931		
Zirne Ārija - ģimenes ārsta prakse	Ārija Zirne	Dārza iela 7/1, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Bauskas pilsēta, Brunavas pagasts	1812/146
Zirne Ārija - ģimenes ārsta prakse	Ārija Zirne	"Ērgļi", Brunava, Brunavas pagasts, Bauskas novads, LV-3907		
Dalbiņa Ināra - ģimenes ārsta prakse	Ināra Dalbiņa	"Lauktechnika 22", Rītausmas, Īslīces pagasts, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Īslīces pagasta teritorija starp ceļu Bauska - Adžūni un robežu ar Rundāles	1204/20

Bauskas novada pašvaldības sabiedrības veselības un sociālo pakalpojumu attīstības stratēģija 2017. – 2024. gadam

Dalbiņa Ināra - ģimenes ārsta prakse	Ināra Dalbiņa	Ernesta Kapkalna iela 1A, Bērzi, Īslīces pagasts, Bauskas novads, LV-3914	pagastu, Bauskas pilsēta	
Dalbiņa Ināra - ģimenes ārsta prakse	Ināra Dalbiņa	Dārza iela 7/3, Bauska, Bauskas novads, LV-3901		
Joča Ineta - ģimenes ārsta prakse	Ineta Joča	"Lauktehnika 22", Rītausmas, Īslīces pagasts, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Īslīces pagasts starp ceļu Bauska - Adžūni un robežu ar Gailīšu pagastu un Bauskas pilsētu	2047/575
Joča Ineta - ģimenes ārsta prakse	Ineta Joča	Ernesta Kapkalna iela 1A-8, Bērzi, Īslīces pagasts, Bauskas novads, LV-3914		
Lagzdiņa Inta - ģimenes ārsta prakse	Inta Lagzdiņa	"Saktas"-13, Vecsaule, Vecsaules pagasts, Bauskas novads, LV-3932	Bauskas novada Vecsaules pagasts	1925/319
Lagzdiņa Inta - ģimenes ārsta prakse	Inta Lagzdiņa	"Smaidas"-2, Ozolaine, Vecsaules pagasts, Bauskas novads, LV-3936		
Lagzdiņa Inta - ģimenes ārsta prakse	Inta Lagzdiņa	"Mēmeles"-1, Jaunsaule, Vecsaules pagasts, Bauskas novads, LV-3915		
Priedīte Maruta - ģimenes ārsta prakse	Maruta Priedīte	Lauksaimniecības skola 1, Garoza, Mežotnes pagasts, Bauskas novads, LV-3926	Bauskas novada Mežotnes pagasts, Bauskas pilsēta	1050/1
Priedīte Maruta - ģimenes ārsta prakse	Maruta Priedīte	Dārza iela 7/1, Bauska, Bauskas novads, LV-3901		
Ilzes Kukutes ģimenes ārsta prakse, SIA	Ilze Kukute	Dārza iela 16A, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Bauskas pilsēta starp Zaļo ielu nepāra nr. - Dārza ielu pāra nr. (līdz Salātu ielai), Salātu ielu un Mazo Salātu ielu nepāra nr. Ielas: Zaļā, Salātu, Mazā Salātu, Vītoli, Slimnīcas (starp Dārza un Zaļo ielu)	1594/3
Sandras Lapsas-Ārentas ģimenes ārstes prakse, SIA	Sandra Lapsa-Ārenta	Dārza iela 12A, Bauska, Bauskas novads, LV-3901	Bauskas novada Bauskas pilsēta, Rundāles novada Svitenes pagasts, Viesturu pagasts "Bērstele"	2961/409

17.attēls. Veselību raksturojoši rādītāji 2014. gadā Bauskas novadā salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem valstī.

		Rādītājs	Bauskas novadā	Vidēji Latvijā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Iedzīvotāji	1	Demogrāfiskās slodzes līmenis	570	598	○
	2	Dzimumstība	11,4	10,9	○
	3	Vidējā mēneša darba alga bruto (EUR)	648	834	⬇️
Veselības un veselības aprūpes rādītāji	4	Saslimstība ar ļaundabīgiem audzējiem	450	573	⬆️
	5	Diabēta pacientu relatīvais skaits	4106	4263	○
	6	Saslimstība ar tuberkulozi	36,8	29,7	⬆️
	7	Saslimstība ar HIV/AIDS	0/0	17,4/8,5	⬆️/⬆️
	8	Saslimstība ar STI	45	125	⬆️
	9	Saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu	82	86	○
	10	Saslimstība ar Laimboreliozī/ērču encefalītu	12,3/4,1	23,5/8,7	⬆️/⬆️
	11	Bērnu, kas dzimuši nepilngadīgām mātēm, īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	1,12	1,03	⬆️
	12	Bērnu, kas dzimuši mātēm pēc 35 g.v., īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	11,2	17,4	⬆️
	13	Dzīvi dzimušie ar zemu dzimšanas svaru (zem 2500 g.), %	5,2	4,4	⬆️
14	Ārstu relatīvais skaits	15,9	34,6	⬆️	
15	Ģimenes ārstu, internistu un pediatru relatīvais skaits	6,5	9,7	⬆️	
16	Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem/mājas vizīšu skaits	8,0/0,14	5,9/0,15	⬆️/○	
Mirstība	17	Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām	724	806	⬆️
	18	Mirstība no ļaundabīgiem audzējiem	294	300	○
	19	Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem	94	93	○
	20	Mirstība no diabēta	36,8	25,2	⬆️
	21	Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām	53	50	⬆️
	22	Perinatālā mirstība	22,2	7,3	⬆️
	23	Zīdaiņu mirstība	22,5	3,9	⬆️

- **sarkans** – negatīvs rādītājs
- **zaļš** – pozitīvs rādītājs
- **oranžs** – neitrāls rādītājs
- ⬆️ Rādītājs ir augstāks nekā vidēji valstī
- ⬆️ Rādītājs ir zemāks nekā vidēji valstī
- Rādītājs būtiski neatšķiras (<5%) no vidējā rādītāja valstī

Piezīmes: 1 Darbspējas vecumu nesasnējušo un pārsniegušo personu skaits vidēji uz 1000 personām darbspējas vecumā 2014.g. sākumā; 2 Uz 1000 iedzīvotāju; 3 Pavisam, bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50; 4 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 5 Uz 100 000 iedzīvotāju; 6-10 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 8 Gonokoku infekcija, anogenitālā herpes vīrusu infekcija, urogenitālā hlamidioze, sifiliss; uz 100 000 iedzīvotāju; 11-12 Īpatsvars procentos no dzīvi dzimušajiem mātēm visās vecuma grupās; 13 Īpatsvars procentos no visiem dzīvi dzimušajiem; 14 Ārstu skaits bez zobārstiem, ar stažieriem un rezidentiem, uz 10 000 iedzīvotāju; 15 Uz 10 000 iedzīvotāju; 16 Uz 1 iedzīvotāju; 17-21 Uz 100 000 iedzīvotāju attiecīgā vecuma grupā; 22 Uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušo; 23 Uz 1000 dzīvi dzimušo.

18.attēls. Ar veselību saistītās tematiskās dienas pasaulē un ieteikumi pasākumu organizēšanā (informācijas avots – LR Veselības ministrija)

Tematiskā diena	Idejas aktivitātēm
4.februāris Pasaules vēža diena	Iespēja aktualizēt Valsts organizēto vēža skrīninga programmu (dzemdes kakla, krūts vēža, kolorektālā vēža) un iespējas to izmantot vietējiem iedzīvotājiem, atgādinot arī par citiem vēža profilakses pasākumiem un to nozīmi vēža novēršanā – veselīga uztura lietošana, atkarību vielu lietošanas ierobežošana un pietiekošu fizisko aktivitāšu piekropšana. • Informēšanas kampaņu un izglītojošu pasākumu organizēšana (semināri, diskusijas), piesaistot vietējos NVO, ģimenes ārstus un citus speciālistus par dzemdes kakla vēzi, krūts vēzi, ādas vēzi, kolorektālo vēzi, tā riska faktoriem, par nepieciešamību regulāri veikt profilaktiskās apskates, par valsts apmaksāto skrīningu; • Informatīvus materiālu par vēzi profilakses iespējām izvietošana ārstniecības iestādēs, veselības aprūpes centros, aptiekās, sociālos dienestos, sociālas mājās; • Mobilā digitālā mammogrāfa izbraukumu organizēšana vietējās pašvaldībās tajās vietās, kur nav pieejami ginekologa, mammogrāfijas vai krūšu ultrasonogrāfijas pakalpojumi vai ārstniecības iestādes atrodas pārāk tālu no iedzīvotāju dzīvesvietas. • Bērnu un jauniešu izglītošana, informēšana par UV staru kaitīgo ietekmi uz ādu un ādas vēža attīstību skolās, jauniešu centros, pieaicinot ekspertus (dermatovenerologus, ģimenes ārstus vai māsas).
24.marts Pasaules Tuberkulozes diena	Iespēja aktualizēt tuberkulozes izplatības problēmu, tās saistību ar sociālekonomiskajiem faktoriem, kā arī HIV/AIDS, aicināt iedzīvotājus veikt plaušu pārbaudes. • Apsveriet iespēju organizēt Latvijas Infektoloģijas centra mobilā fluorogrāfijas autobusa izbraukumu uz Jūsu pašvaldību. • Ievietojiet informāciju vietējos medijos, sociālās mājās, aptiekās, slimnīcās, veselības centros par tuberkulozes izplatību, par riska faktoriem, par izmeklēšanās un ārstēšanās iespējām, uzsveriet, ka tā nav tikai noteiktu sabiedrības grupu slimība, bet tā var skart jebkuru.
7.aprīlis Pasaules Veselības diena	Iespēja aktualizēt visdažādākās ar veselību saistītās tēmas kā arī veselību kā vērtību kopumā. Katru gadu Pasaules veselības organizācija (PVO) šajā dienā vērš sabiedrības uzmanību uz noteiktu tēmu. PVO mājas lapā atrodami dažādi aktuālie ar konkrēto tēmu saistīti materiāli, kā arī ieteicamās aktivitātes.
5.maijs Pasaules Sporta diena	Iespēja aktualizēt fiziski aktīva dzīves veida nozīmi, organizējot dažādas sportiskas aktivitātes novada iedzīvotājiem (sporta dienas, sacensības, nūjošanas grupas u.c.). Centieties attīstīt „sports visiem” ideju, ne tikai „sports kā profesionāla nodarbošanās”.
12.maijs Starptautiskā zīdīšanas veicināšanas diena	Apsveriet iespējas organizēt informatīvas tikšanās topošajām un jaunajām māmiņām ar speciālistiem (zīdīšanas konsultanti, vecmātes, ginekologi, pediatri) par zīdīšanas, sievietes un bērna veselības jautājumiem.
15.maijs Starptautiskā ģimenes diena	Iespējas organizēt dažādas aktivitātes, kurās var kopīgi piedalīties visa ģimene. Piemēram, sporta diena ar dažādām stafetēm, tematiskiem konkursiem u.c. Tāpat katru gadu var izvēlēties šajā dienā akcentēt kādu konkrētu tēmu, piemēram, traumatisma profilakse bērniem un gados vecākiem cilvēkiem, fiziski aktīvs dzīvesveids visai ģimenei u.c., piesaistot dažādas tematiski

	atbilstošas aktivitātes.
17.maijs Pasaules hipertensijas diena	Iespēja aktualizēt ar sirds veselību saistītās tēmas – sirds slimību riska faktorus un iespējas tos mazināt. Aiciniet vietējās ārstniecības iestādes šajā dienā piedāvāt papildus pakalpojums, piemēram, sirds slimību riska faktoru diagnosticēšana iedzīvotājiem bez maksas (asinsspiediena, ķermeņa masas indeksa, glikozes un holesterīna līmeņa ekspres- diagnostika, speciālista konsultācijas) u.tml.
31.maijs Pasaules diena bez tabakas	Iesaistieties pret smēķēšanas kampaņu organizēšanā arī savā pašvaldībā. • Aiciniet aktivitātēs iesaistīties, kā arī attīstīt savas iniciatīvas, gan izglītības, gan ārstniecības iestādes, gan NVO. Piemēram, ielu akcija – „Maini cigareti pret...” (brīvprātīgie akcijas dalībnieki piedāvā smēķētājiem apmainīt cigarešu paciņu pret augli, dārzeni u.tml. • Aiciniet izglītības iestādes šajā laika periodā uzaicināt skolās atkarību profilakses speciālistu, mediķi vai pašvaldības policijas pārstāvjus, lai runātu ar skolēniem par atkarību jautājumiem, smēķēšanas ietekmi uz veselību, cigarešu iegādāšanās un smēķēšanas neatļautās vietās likumiskajām sekām u.c. • Aktualizējiet smēķēšanas problemātiku darba vietās (pašvaldība un pašvaldības iestādes, centieties iesaistīt arī Jūsu pašvaldības privātā sektorā nodarbinātos).
1.jūnijs Pasaules bērnu diena	• Apsveriet iespējas organizēt pasākumus, ko būtu interesanti apmeklēt bērniem kopā ar vecākiem, iekļaujot dažādas sportiskas aktivitātes, spēles, stafetes, konkursus. Šādā veidā aktivitātēs iespējams iekļaut arī dažādas ar veselību saistītās tēmas (piem., radošās darbnīcas veselīgu uzkladu pagatavošanā, zīmēšanas, līmēšanas, veidošanas konkursiņi bērniem par dažādām tēmām – sportošanu, drošību u.c. • Iespēja aktualizēt bērnu traumatisma problemātiku, kas īpaši nozīmīga kļūst arī saistībā ar skolēnu vasaras brīvlaika sākšanos – dažādu semināru, tikšanos ar speciālistiem (traumatologs, ģimenes ārsti, VUGD pārstāvji) organizēšana vecākiem, pirmskolas izglītības iestāžu darbiniekiem u.c.
14.jūnijs Pasaules asins donoru diena	Iespēja aktualizēt asins donoru kustības nozīmīgumu. Valsts asinsdonoru centrs (VADC) regulāri dodas izbraukumos pie donoriem visā valstī, kā arī uz dažādiem Rīgas uzņēmumiem un iestādēm. Sarīkojiet donoru dienu savā pašvaldībā, sazinoties ar VADC. VADC organizē un realizē arī dažādus izglītojošus pasākumus skolēniem, jo būtiski ir ne tikai piesaistīt jaunus donorus un informēt par jaunumiem regulāros donorus, ļoti svarīgi ir arī izglītēt jauniešus, kuri tikai pēc kāda laika varēs ziedot asinis. VADC piedalās arī dažādos publiskos pasākumos, kuri domāti skolas vecuma bērniem. Šajā darbā VADC ļoti palīdz arī brīvprātīgie – VADC Vēstneši, kuri dodas ar lekcijām pie saviem vienaudžiem. Noorganizējiet savas pašvaldības skolās šādas lekcijas, sazinoties ar VADC!
26.jūnijs Starptautiskā diena pret narkotisko vielu lietošanu un nelegālu izplatīšanu	Aktualizējiet atkarību profilakses tēmu jauniešu vidū, izklaides vietās: • Atkarību profilakses tēmu iekļaušana skolēnu vasaras nometņu programmā; • Iesaistiet atkarību profilakses jautājumu risināšanā vietējās izklaides vietas (klubu, bāru, spēļu zāles u.c), apzinot iespējas narkotisko vielu izplatības kontrolei un izplatīšanai šajās vietās, attīstiet kopīgu rīcības plānu ar konkrētiem pasākumiem; • Apsveriet iespējas savā pašvaldībā attīstīt zīmolu „No narkotikām brīva izklaides vieta” u.tml.; • Apsveriet iespējas organizēt pašvaldības policijas reidus jauniešu izklaides vietās.
1.-7. augusts	Šajā nedēļā galvenais uzsvars ir uz pasākumiem, kas atbalsta dabisko krūts

Krūts barošanas nedēļa	barošanas veicināšanu. Apsveriet iespējas organizēt informatīvas tikšanās, seminārus, diskusijas topošajām un jaunajām māmiņām ar speciālistiem (zīdīšanas konsultanti, vecmātes, ginekologi, pediatri) par zīdīšanas, sievietes un bērna veselības jautājumiem.
12.augusts Starptautiskā jaunatnes diena	Iespēja runāt par visdažādākajām jauniešiem aktuālajām tēmām, t.sk. arī veselības jautājumiem. Apsveriet iespējas organizētajos pasākumos piedāvāt veselīgu izvēļu alternatīvas (piem., veselīgi našķi, dzērieni), kā arī ierobežot neveselīgas izvēles (piemēram., alkoholisko un saldināto dzērienu pieejamība, smēķēšanas aizliegums un tā ievērošanas kontrole u.c.).
10.septembris Starptautiskā pašnāvību novēršanas diena	Rīkojiet konferences, izglītojošus seminārus. • Vietējos un reģionālajos preses izdevumos, TV un radio pievērsiet uzmanību pašnāvību problēmai, ievietojot rakstus par šo tēmu, sižetus un intervijas ar speciālistiem. • Organizējiet preses konferences, pieaicinot garīgās veselības speciālistus, psihiatrus. • Organizējiet piemiņas pasākumus, lai atcerētos tos, kas gājuši bojā, izdarot pašnāvību. Viens no pasākumiem, ko ierosina organizēt Starptautiskā Pašnāvību novēršanas asociācija, ir aicināt iedzīvotājus šīs dienas vakarā plkst. 20:00 iedegt logā sveci, lai paustu atbalstu pašnāvību novēršanai. • Sabiedriskās vietā organizējiet pasākumus depresijas atpazīšanai. • Organizējiet kultūras pasākumus, izstādes, koncertus.
16.-22. septembris Eiropas mobilitātes nedēļa	Katru gadu šīs akcijas ietvaros sabiedrības uzmanība tiek pievērsta jautājumiem saistībā ar transportu, alternatīviem transporta veidiem (kā piem., skrituļslidošana, iešana kājām, riteņbraukšana), kā arī fiziskajām aktivitātēm. Dažas idejas pasākumiem: • Rosiniet iedzīvotājus iespēju robežās izvēlēties alternatīvus transporta veidus. Piem., aiciniet noteiktās dienās doties uz darbu vai skolu kājām vai ar velosipēdu.
24.septembris Pasaules sirds diena	Katru gadu septembra mēnesī, kā arī Pasaules sirds dienā pasaulē tiek aktualizētas ar sirds veselību saistītās tēmas – pareizs uzturs (t.sk. sāls lietošana uzturā), asinsspiediens, fiziskās aktivitātes, stress u.c. Dažas idejas aktivitātēm šajā dienā: • bezmaksas (vai par samazinātu cenu) sirds riska faktoru ekspres diagnostikas (TA, glikozes, holesterīna un triglicerīdu līmeņa noteikšana asins paraugā) un speciālista konsultācijas pakalpojumu kompleksa piedāvāšana vietējā medicīnas centrā, ambulancē, slimnīcā; • Aiciniet darbaspējīgā vecuma iedzīvotājus savlaicīgi noteikt savus sirds slimību riska faktorus, jo savlaicīga to diagnosticēšana un novēršana ievērojami samazina risku saslimt ar nopietnām sirds slimībām. • NVO, iniciatīvu centru u.c. iesaistīšana aktivitāšu veidošanā, piem., nūjošanas u.c. veselību veicinošu fizisko aktivitāšu grupu organizēšana, semināru, tikšanos ar speciālistiem rīkošana u.c.
28.septembris Pasaules trakumsērgas diena	Trakumsērga ir bīstama, neārstējama dzīvnieku un cilvēku veselību un dzīvību apdraudoša infekcijas slimība, kas izplatīta visā Latvijas teritorijā. Trakumsērgas rezervuārs dabā ir savvaļas dzīvnieki, galvenokārt - lapsas un jēloti. Iespējamie pasākumi: Veiciniet informācijas izplatīšanu par trakumsērgu. Iespējamie pasākumi: • Aiciniet iedzīvotājus vakcinēt savus mājdzīvniekus. Suņus un kaķus var pasargāt, tikai tos regulāri vakcinējot. Ja mājdzīvnieki nav vakcināti, tie var inficēties, nonākot kontaktā ar savvaļas vai klaiņojošiem dzīvniekiem, pēc tam

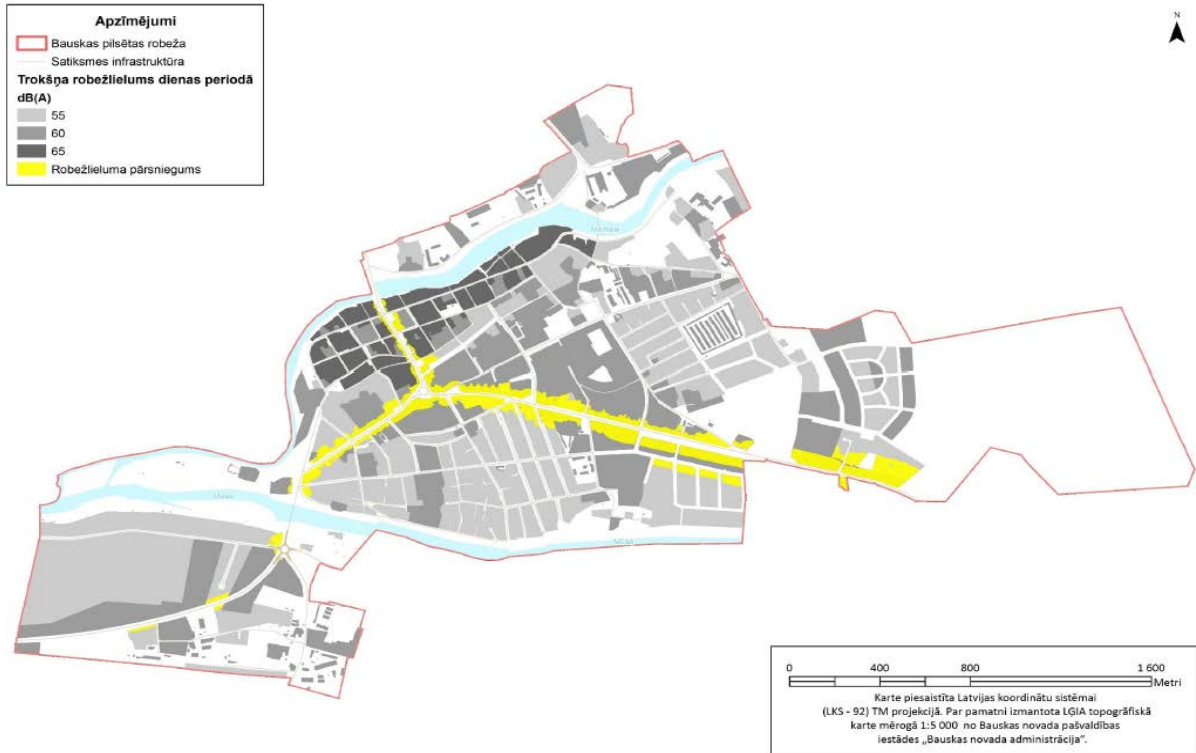
	apdraudot arī cilvēkus un veicinot trakumsērgas izplatīšanos. Veterinārās klīnikas šajā dienā organizē vakcināciju bez maksas vai ar ievērojamām atlaidēm. • Izplatiet informāciju par trakumsērgu un tās profilaksi vietējos masu medijos, pieaiciniet kā ekspertus veterinārārstus un Pārtikas un veterinārā dienesta speciālistus. • Organizējiet pasākumus, kuros var iesaistīties iedzīvotāji ar saviem mīluļiem, lai pievērstu uzmanību šai tēmai. • Organizējiet pasākumus bērniem, lai pievērstu uzmanību trakumsērgas simptomiem, dzīvnieku uzvedībai. Sazinieties ar Latvijas veterinārārstu biedrību par iespējām pieaicināt ekspertus uz skolām. • Veiciniet informatīvo materiālu par trakumsērgu izplatīšanu (PVD ir sagatavojis informatīvu materiālu 3. - 6. klašu skolēniem “Kas ir trakumsērga”).
30.septembris Pasaules Olimpiskā diena	Šajā dienā iedzīvotāju uzmanība tiek pievērsta ne tikai valstu olimpiskajai kustībai, bet arī fiziskajām aktivitātēm un veselīgam dzīves veidam kā tādām. Apsveriet iespējas arī savā pašvaldībā organizēt Olimpiskajai dienai veltītas aktivitātes, iesaistot izglītības iestādes, NVO, pašvaldību u.c., piemēram: • kopīga rīta rosme visās izglītības iestādēs. Iesaistiet arī skolotājus, pašvaldības darbiniekus u.t.t.; • dažādi ar sportiskajām aktivitātēm saistīti pasākumi (sporta dienas), uzsverot „sports ikvienam” pieeju.
1.oktobris Starptautiskā vecu ļaužu diena	Pievērsiet uzmanību veco ļaužu veselībai, sadarbībā ar veselības aprūpes iestādēm, piedāvājot bezmaksas speciālistu konsultācijas. • Organizējiet diskusijas par tādām tēmām kā: sabiedrības novecošanās, veselīgas un aktīvas vecumdienas, veco ļaužu veselības aprūpe un sociālā palīdzība, brīvprātīgo darbs, lai palīdzētu gados veciem iedzīvotājiem. Pievērsiet šīm tēmām uzmanību vietējos masu medijos.
2.oktobris Starptautiskā pret vardarbības diena	Starptautiskā pret vardarbības diena ir ANO starptautiska akcija, lai pievērstu sabiedrības uzmanību vardarbības problēmai sabiedrībā un izglītot sabiedrību par to, kā novērst un apturēt pieaugošo vardarbību savā valstī un kopienā. Idejas aktivitātēm: • Šajā dienā varat izvietot rakstus vietējos medijos, veidot sižetus, organizēt lekcijas, seminārus un diskusijas par to, kādu kaitējumu cilvēkam un sabiedrībai nodara vardarbība. • Izglītojiet sabiedrību, kā katram iesaistīties vardarbības mazināšanā savā dzīvesvietā, kopienā. • Organizējiet foto izstādes, atspoguļojot kaitējumu, ko nodara vardarbība. • Aiciniet vietējos iedzīvotājus vakarā logā iedegt svecītes, pieminot no vardarbības mirušos un cietušos cilvēkus.
8.oktobris Latvijas Veselības diena	Latvijas veselības diena ir Latvijas Tautas sporta asociācijas organizēta diena sadarbībā ar Latvijas pašvaldībām. Latvijas veselības diena tiek organizēta, lai parādītu, ka ir daudzi vienkārši un visiem pieejami veidi, kā ikdienā nodarboties ar fiziskām aktivitātēm, kas palīdz uzlabot cilvēka veselību. Dažas idejas pasākumiem: • Organizējiet dažādus sportiskus un aktīvus pasākumus saviem iedzīvotājiem sadarbībā ar sporta skolām un fitnesa, sporta klubiem dažādās sporta disciplīnās piemēram, soļošana, skriešana, riteņbraukšana, nūjošana, dažādas spēles, pārgājieni un citas aktivitātes, nodrošinot principu „sports visiem”. • Sadarbībā ar vietējiem sporta klubiem, sporta skolām organizējiet šajā dienā iedzīvotājiem bezmaksas apmeklēt sporta klubu, kā arī iegādāties abonementu

	klubā vai centrā par izdevīgu cenu.
10.oktobris Pasaules garīgās veselības diena	Šajā dienā galvenais ir pievērst plašākas sabiedrības uzmanību garīgās veselības jautājumiem, tai skaitā toleranci un iecietību pret cilvēkiem, kuriem ir garīgi vai psiholoģiski traucējumi, to integrāciju sabiedrībā, atstumtības mazināšanu. Idejas aktivitātēm: • Šajā dienā ir organizējiet izglītojošas lekcijas dažādām sabiedrības grupām par stresu, tā negatīvo ietekmi uz veselību, minot praktiskus ieteikumus stresa un negatīvo emociju pārvarēšanai. • Izplatiet informāciju par garīgo veselību, pieaicinot šīs jomas ekspertus (psihologus, psihiatrus) un NVO. Daži jautājumi, par ko iespējams diskutēt: attiecību veidošana, palīdzības iespējas (kādos gadījumos nepieciešams konsultēties ar psihologu, psihoterapeitu, psihiatru).
12.oktobris Pasaules redzes diena	Starptautiskā Pasaules Redzes dienas galvenais mērķis ir pievērst cilvēku uzmanību redzes traucējumu un akluma problēmām un mudināt iedzīvotājus rūpēties par acu veselību uzsverot, ka savlaicīgi konstatējot redzes traucējumus, 85% gadījumos tie ir novēršami un ārstējami. Idejas pasākumiem: • Šajā dienā mudiniet ar vietējo masu mediju palīdzību iedzīvotājus doties pie sava acu ārsta un pārbaudīt redzi, izmērīt acs spiedienu, uzsverot, ka katram cilvēkam svarīgi katram cilvēkam vismaz 1 reizi gadā apmeklēt oftalmologu, lai veiktu profilaktisko redzes pārbaudi. • Informējiet iedzīvotājus, kā saudzēt savas acis un redzi organizējot seminārus, lekcijas un diskusijas, pieaicinot ekspertus, kas runā par praktiskiem ieteikumiem acu veselības saglabāšanā (praktiski vingrinājumi acīm utt).
15.oktobris Pasaules roku mazgāšanas diena	Tāda vienkārša darbība kā roku mazgāšana ar ziepēm (pēc tualetes lietošanas un pirms ēšanas) ir visefektīvākais un lētākais slimību profilakses līdzeklis! Ir pierādīts, ka roku mazgāšanas ar ziepēm samazina caurejas bērniem izplatību par 50% un elpceļu infekcijas par 25%. Un tieši bērni ir tā sabiedrības daļa, kas ir mērķauditorija šīs dienas pasākumiem. Idejas pasākumiem: • Aiciniet skolas organizēt īpašus roku mazgāšanas pasākumus. Varat pieaicināt lektoros, kas pastāstīs, kāpēc ir svarīgi mazgāt rokas. • Sabiedriskās vietās – kino, stacijās, veikalos organizējiet roku mazgāšanai veltītus pasākumus, iesaistot brīvprātīgos, piemēram, jauniešus. • Aktualizējiet šo jautājumu vietējos masu medijos.
16.oktobris Pasaules Uztura diena	Pasaules uztura dienas galvenais mērķis ir informēt sabiedrību par bada problēmu, veicināt tieši lauku iedzīvotāju, īpaši sieviešu, bērnu, gados vecu cilvēku iesaisti lēmumu pieņemšanas procesā, vietējā kopienā, stiprināt vietējo iedzīvotāju solidaritāti cīņā pret badu, nepietiekamu uzturu un nabadzību, aicinot iedzīvotājus iesaistīties un palīdzēt bada un trūkuma cietējiem vietējā kopienā. Idejas aktivitātēm šajā dienā: • Sadarbībā ar pārtikas banku „Paēdušai Latvijai” vai pašvaldību sociālo dienestu, organizējiet savā pašvaldībā kampaņas, kur vietējie iedzīvotāji var atnest pārtikas produktus trūcīgiem iedzīvotājiem, kas pēc tam caur sociāliem dienestiem tiks nogādāti ģimenēm, veciem cilvēkiem, kuriem tas ir vajadzīgs. • Informējiet vietējos iedzīvotājus par Eiropas Komisijas īstenoto programmu vistrūcīgākajām personām, izvietojiet informāciju ar vietām, kur iedzīvotāji var saņemt pārtikas produktus programmas ietvaros. Tiesības saņemt pārtikas produktus ir ģimenēm vai atsevišķi dzīvojošām personām, kas atzītas par trūcīgām saskaņā ar Latvijā pastāvošo likumdošanu.
20.oktobris	Pasaules osteoporozes dienas mērķis ir palielināt sabiedrības informētību par

Pasaules osteoporozes diena	osteoporozes un citu metabolisku kaulu slimību profilaksi, diagnostiku un ārstēšanu. • Pasaules osteoporozes dienā rīkojiet informatīvas lekcijas, seminārus, ievietojoties informāciju vietējos medijos par osteoporozes profilakses pasākumiem, uzsverot regulāru fizisko aktivitātīšu, pareiza un sabalansēta uztura, pietiekama kalcija daudzuma, kas ietver kalcija un D vitamīna uzņemšanu dažādos dzīves posmos (īpaši, pusaudžiem intensīvās augšanas posmā, grūtniecēm un māmiņām, kuras baro bērnu ar krūti, sievietēm menopauzes laikā u.c.) nozīmi.
29.oktobris Vispasaules Insulta diena	Vispasaules Insulta diena ir veltīta insulta problēmas aktualizēšanai un sabiedrības izglītošanai par Insultu. Pasaules insulta kampaņas mērķis ir sniegt atbalstu un izglītot insulta skartos un viņu ģimenes, kā arī medicīnisko personālu, kas ārstē, aprūpē un rehabilitē insulta pacientus. Insulta dienas mērķis ir arī veicināt insulta pazīmju atpazīstamību, lai cilvēkiem, kurus skāris insults, pēc ātrāk tiktu sniegta palīdzība. Insulta dienas iespējamās aktivitātes: • Fizisko aktivitāšu, nūjošanas grupu organizēšana, lai pievērstu uzmanību fiziskajām aktivitātēm kā sirds veselības profilakses līdzeklim. • Veselības veicināšanas padomi no rehabilitācijas un fizikālās medicīnas speciālistiem, ārstiem, dietologiem, uztura speciālistiem. • Sazinieties ar Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu, veselības aprūpes iestādēm, rehabilitācijas centriem par sadarbības iespējām.
Oktobris - Krūts veselības mēnesis	Oktobris ir pasludināts par krūts veselības mēnesi un 15.oktobris ir Eiropas Krūts veselības diena. Šajā mēnesī un dienā varat atkārtoti: • Iespēja atkārtoti aktualizēt informāciju par organizēto Valsts skrīninga programmu, iespēju veikt mamogrāfijas izmeklējumus, organizējiet mobilā mamogrāfa izbraukumu uz Jūsu pašvaldību, aicinot sievietes izmeklēties. • Iesaistiet darbā vietējās NVO, veselības aprūpes iestādes un apsveriet iespējas organizēt informatīvas tikšanās, seminārus, diskusijas iedzīvotājiem ar speciālistiem (onkologi, ģimenes ārsti, Nacionālā veselības dienesta pārstāvji u.c.).
10.novembris Pasaules imunizācijas diena	Pasaules imunizācijas diena ir iespēja aktualizēt imunizācijas jautājumus, pievērst iedzīvotāju uzmanību infekciju slimībām, to cēloņiem un vakcinācijai kā efektīvākajam profilakses līdzeklim. • Aktualizējiet šo jautājumu masu medijos, pieaicinot attiecīgās jomas ekspertus – pediatrus, infektologus, ģimenes ārstus, kas izglīto sabiedrību par vakcinācijas nozīmi infekciju slimību profilaksē; • Organizējiet diskusijas, seminārus sadarbībā ar vietējiem Māmiņu klubiem, Sieviešu klubiem par obligāto bērnu vakcināciju pret Vakcinācijas kalendārā minētajām slimībām, skaidrojot ieguvumus no vakcinācijas, tāpat arī par iespējamām vakcinācijas blakusparādībām.
14.novembris Pasaules diabēta diena	Pasaules Diabēta diena ir lielākā diabēta apzināšanas kampaņa pasaulē un šajā dienā aicina iedzīvotājus izprast un kontrolēt diabētu. Pasaules diabēta dienas ietvaros varat sazināties ar Latvijas diabēta asociāciju vai vietējām, reģionālām asociācijām diabēta jomā un organizēt dažādus pasākumus: • Iesaistot vietējo presi, radio un TV informēt sabiedrību par to, kas ir cukura diabēts, kādi ir tā riska faktori un pirmie simptomi; • organizējot plašas lekcijas un diskusijas par diabētu un veselīgu dzīves veidu (veselīgu uzturu, fiziskām aktivitātēm); • organizējiet, sadarbībā ar vietējiem ārstiem speciālistiem un aptiekām, bezmaksas cukura mērīšanas akcijas, asinsspiediena mērīšanu un konsultācijas

	ar ārstu endokrinologu, izglītojot par cukura diabēta ārstēšanu un pašaprūpi, uzturu un citiem pasākumiem, kā sadzīvot ar cukura diabētu; • organizējiet izstādes par cukura diabēta tēmu, ar diabētu slimojošo bērnu zīmējumu konkursa organizēšana skolās, bērnudārzos.
1.decembris Pasaules AIDS diena	Šajā dienā ir iespēja organizēt visdažādākos pasākumus, lai pievērstu iedzīvotāju uzmanību HIV/AIDS problēmai: • Koncertus, izstādes, gājienus;• Informatīvus pasākumu, pieaicinot ārstus, NVO pārstāvjus• Aiciniet iedzīvotājus pie apģērba piespraust sarkanu lentīti – šīs dienas simbolu;• Rīkojiet pasākumus skolām, piemēram, eseju vai zīmējumu konkursus.• Sadarbībā ar Latvijas Infektoloģijas centra HIV profilakses tīkliem, izplatiet informāciju par HIV testu veikšanas iespējām. Informējiet par tuvākiem HIV profilakses punktiem, to atrašanās vietām, pakalpojumiem, ko sniedz šie tīkli.

19. attēls Esošie aprēķinātie trokšņu līmeņa pārsnieguma rādītāji **dienas** laikā Bauskas pilsētā.

21. attēls Esošie aprēķinātie trokšņu līmeņa pārsnieguma rādītāji **vakara** laikā Bauskas pilsētā.

